

50 jaar hollands noorderkwartier

Thema:

Bijzondere voorouder en/of bijzonder voorwerp

jaargang 29
nummer 1
april 2015

aflevering **101**

ISSN: 1383-6773

Inhoud aflevering 101, jaargang 29, nummer 1, april 2015

Van de voorzitter, <i>Truus Schoehuijs</i>	1
Uitnodiging en programma 50-jarig jubileum HNK.....	2
Terugkijken voor de genealogie van de toekomst, <i>Toon van Gestel</i>	3
De geboorte van Hollands Noorderkwartier, <i>Leendert de Jong</i>	7
Albert de Leur en de fiets, <i>Emmy Reijngoud</i>	8
Het Kopje en de Gouden Koets, <i>Wil Hermanus</i>	12
Het juwelenkistje van de familie Coenen, <i>Antoon Coenen</i>	14
Mijn favoriete grootouder Trijntje Melgers Swerver, <i>Hans van Veen</i>	17
Een paneeltje met Oost-Indische Kers, <i>Dini Brussen</i>	19
Molenaar te Amsterdam, <i>Ton van der Jagt</i>	22
Het 50-jarig huwelijksfeest Van Winkel-Kragtwijk, <i>drs. Harold D.E. Bos</i>	25
Briefkaart uit Jappenkamp van grootvader aan grootmoeder, <i>Mia van Rijn</i>	29
Aparte voorouder of ‘Een wonderdokter uit België”, <i>Truus Schoehuijs</i>	36
Voorouders aan de Oostdijk in Heerhugowaard, <i>J.J. Vethaak</i>	38
Opa Lens, <i>Dick Lens</i>	40
Favoriete voorouder Femmetje, <i>Jos Kaldenbach</i>	45
Arme Grietje Pater, <i>Gerard Pater</i>	48
Opa Smit, <i>Kees Wittebrood</i>	51
Barend Ellerman, dorpsdokter van Koedijk, <i>Henny Zonneveld</i>	54
Piet Huitenga, beter bekend als Piet IJSCO, <i>Jan Breggeman</i>	56
Ridder Heijndricksz Dockum, <i>Martin Groot</i>	60
Met blijdschap geven wij kennis..., <i>Ank Poland</i>	63
Mijn grootvader Willem Klopper, <i>Mary Sanstra</i>	66
Speciale band met opa Pieter Veenis, <i>Mary Sanstra</i>	70
De ring van Elberta van Blanckendael en Johan Strick, <i>Truus Beumer</i>	75
Trots op overgrootvader Egbert Jacobus Bartelink, <i>Robert Franklin Sanstra</i>	78
Preekstoel en eerste steen in N.H.Kerk Dirkshorn, <i>Rob Bijpost</i>	80
Bijzonder kopje zonder oor, <i>mw. G. Hoogschagen</i>	83
Tekening van opoe Marijtje Hillemonds, <i>Pieter Schager</i>	85
Zeebrief voor schipper Michiel Witte, <i>Jaap Witte</i>	88
Bacchus op de kapstok....., <i>Ru Waalewijn</i>	90
De Spaanse Vlieg, <i>Isa Baard</i>	92
De Graaf(f) 250 jaar te Schoorlham, <i>Ria de Graaf</i>	94

Voorpagina: Diverse voorwerpen waarover in dit nummer geschreven wordt.

Van de voorzitter

Hollands Noorderkwartier 50 jaar! Een gouden jubileum dat we op gepaste wijze gaan vieren.

10 jaar heb ik als uw voorzitter mogen fungeren, maar hoe begon deze club van speurders indertijd?

De oprichting van de vereniging op 27 maart 1965 was tegelijk een afsplitsing voor de leden uit Noord-Holland boven het Noordzeekanaal, die voor die tijd waren ingedeeld bij de afdelingen Amsterdam e.o. en Kennemerland.

In aanwezigheid van 22 personen werd de afdeling in de Harmonie in Alkmaar opgericht en naast de initiatiefnemers H.J. Schoonderwoerd, voorzitter, mr. J. Rombach, secretaris, J.F. van Amstel, penningmeester en H. Kollis, lid, werd tijdens de vergadering als 5^e lid toegevoegd de heer Konijn uit Bergen.

Tijdens deze eerste vergadering werd de naam "Hollands Noorderkwartier" als afdelingsnaam gekozen. De afgevaardigden naar de landelijke vergaderingen werden benoemd en er werd ook een ballotagecommissie ingesteld. Alleen op voordracht van een van de leden kon je lid worden...Nu zouden we zeggen: best een elitair groepje, maar zo was het wel gebruikelijk in die tijd

In de loop der jaren ontsproten uit onze gelederen de afdelingen Den Helder e.o., Koggenland en Zaanstreek-Waterland.

Het archief doornemende kom ik tot de conclusie dat er veel is veranderd. Neem onze afdelingstijdschriften die in het begin door de bestuursleden nog onder de naaimachine werden gelegd om de bladen vast te maken. Ze werden nog zelf bezorgd.

Al die zuinigheid heeft er toe geleid dat er zo af en toe geld besteed kon worden aan leuke dingen zoals de uitgaven van publicaties en gezellige Nieuwjaarsbijeenkomsten met een hapje en een drankje.

Ook nu wil het huidige bestuur bestaande uit Jos Kaldenbach, Wil Hermanus, Hans Reijngoud, Piet Aaij, Jan Breggeman en ondergetekende samen met de redactieleden Marry Luken en Ger Telman er iets bijzonders van maken. Dit jubileumblad is daarom driedubbeldik en heeft deze keer een bijzonder thema.

Wij hopen dat de viering op 11 april 2015 bijgewoond zal worden door heel veel NGV-leden. Het programma van deze dag vindt u op de volgende bladzijde.

Tot ziens op 11 april!

Truus Schoehuijs

UITNODIGING

50 jaar

Hollands Noorderkwartier

zaterdag 11 april 2015

Kerkgebouw De Blijde Mare
Kajakstraat 60
1826 DN Alkmaar-Noord
(naast winkelcentrum
De Mare)
Gratis parkeren
Buslijn 3 vanaf NS Alkmaar

12.30 tot 13.00 uur

Ontvangst

13.00 tot 13.45 uur

Opening

13.45 tot 14.45 uur

Lezing door Gijs van der Ham

“De geschiedenis van Nederland in 100 voorwerpen”

Gijs van der Ham is historicus en senior conservator bij het Rijksmuseum te Amsterdam. In januari 2013 verscheen kort voor de opening van het vernieuwde Rijksmuseum zijn boek “De geschiedenis van Nederland in 100 voorwerpen”. Tijdens de lezing zal de spreker een aantal boeiende voorbeelden toelichten.

14.45 tot 15.00 uur

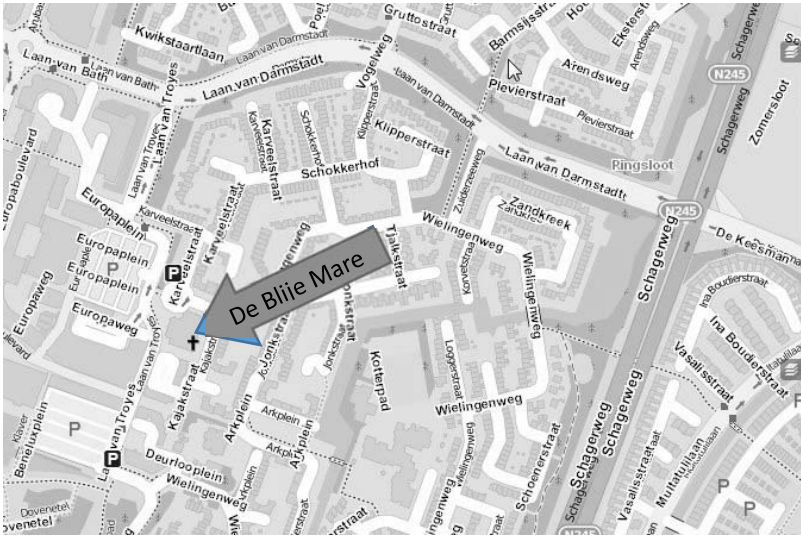
Korte pauze

15.00 tot 17.00 uur

‘Voorwerp onbekend’

Een gezellig samenzijn met film- en fotobeelden. De aanwezigen kunnen een oud voorwerp door experts laten beoordelen. Bij binnenkomst wordt hiervoor een volgnummer verstrekt. Benut deze kans en neem een oud voorwerp mee!

Vanaf 15.00 uur is ook het grote publiek welkom.

Plattegrond van de omgeving De Blij Mare. U kunt gratis parkeren op het Europaplein en evt. Beneluxplein.

Terugkijken voor de genealogie van de toekomst

door Toon van Gestel

Dit artikel is een vorm van koffiedikkijken. Wel van de huidige NGV-voorzitter, maar op persoonlijke titel. Het is dus niet gebaseerd op een in het hoofdbestuur ontwikkelde en door de Algemene Vergadering vastgestelde beleidsvisie. U mag er dus alle kanten mee uit. Vooruit of achteruit.

Genealogische Verenigingen zijn al meer dan 130 jaar actief, waarvan de NGV meer dan 70. De opsomming van wat er sindsdien veranderd is –en onveranderd gebleven– laat ik met genoeg aan anderen over. Ongenuanceerd zou het als volgt samen te vatten zijn: **van moeizaam onderzoek door enkelen naar hun voorgeslacht vanwege hun positie in de samenleving, naar een grote diversiteit van aandachtsvelden en via makkelijk bereikbare bronnen door velen**: van het aankleden van de familiegeschiedenis met vakantiekiekjes tot het bepalen van

de haplogroep en de reis door ruimte en tijd vanuit Afrika naar hier en nu. En dit op alle niveaus van deskundigheid, degelijkheid, amateurisme en opportunisme.

Bestaande ("geschreven") bronnen blijven de basis van onderzoek; zij het dat zich soms onvermoed **nieuwe bronnen** kunnen aandienen, zoals bij DNA-onderzoek. Nieuwe inzichten kunnen de richting van het onderzoek laten verschuiven, zoals bijv. bij de dameslijnen gebeurt. Wat relevante gegevens zijn en hoe het onderzoek wordt gepresenteerd, wordt mede bepaald door de persoonlijke smaak van de onderzoeker en zal dus van onderzoek tot onderzoek verschillen. Gelukkig maar!

Voor de kring van naaste familieleden zijn de officiële bronnen nog niet beschikbaar. De jongste 100 jaar noem ik daarom die van **het privacy-tijdperk**. Hierin is het persoonlijke contact met familieleden het belangrijkste. Vorm geven aan onderzoek en resultaten kan op allerlei en steeds meer manieren. Een familievereniging, website, account, familieboek, of tijdschrift: mogelijkheden te over. Familieverhalen en -gebeurtenissen vastgelegd op foto, film en met geluid: het kan allemaal **en steeds is de vraag hoe dit te bewaren en door te geven**.

En te voorkomen, dat alle gegevens in handen vallen van een commercieel bedrijf. Voor deze **familiekunde** zou de NGV een bron van kennis en goede raad moeten zijn. Daar hoort ook bij het ontsluiten van of verwijzen naar secundaire bronnen, zoals kranten.

Het tijdperk van **bevolkingsregister en Burgerlijke Stand** valt deels samen met het tijdperk van familiekunde. Maar de oudste gegevens gaan inmiddels al zo ver terug, dat vastgestelde verwantschap niet altijd meer zal samen vallen met het gevoel familie te zijn. Het begrip 'familie' beperk ik niet tot de mannelijke, wettige lijn maar pas ik ook toe op de leverancier van mijn mitochondriaal DNA. Wie familie is en wie niet, ligt dus niet vast.

De 19de en 20ste eeuw is ook het tijdperk van de **demografische transitie**, waarin de bevolking van Nederland vertienvoudigt. Velen van nu vinden dus een gezamenlijk voorgeslacht in de veel kleinere bevolking van toen. Nog lang geldt voor het merendeel van de Nederlanders, zeker buiten de Randstad, dat op het agrarische platteland huwelijken binnen het eigen dorp, de eigen geloofsgemeenschap en sociale omgeving worden gesloten. Dorpsbewoners hebben dan ook gemeenschappelijke dorpskwartieren. **Heemkunde** en genealogie gaan hier dus prima samen, waarbij de een de onderlinge verwantschap kan verhelderen en de ander de lokale en historische context. Voor veel

Nederlanders zal (een deel van) hun genealogie plaats- of streekgebonden zijn. Samenwerking met heemkundige verenigingen ligt dus voor de hand.

Wie tot een minderheidsgroep behoort (**religieus, sociaal**) vindt zijn voorzaten verspreid over een groter gebied, maar vaak ook in een kleinere groep. Kennis van die groepen is van belang en zo blijft er plaats voor bijv. joodse genealogie, genealogie van adel en patriciaat, van schippers en militairen. En combinaties daarvan: de protestantse notaris is niet verwant aan zijn katholieke collega of aan zijn protestantse dorpsgenoot, die landbouwer is. Ook hier trouwt men binnen de eigen groep, en het is dus zinvol de verbindingen binnen die groepen vast te leggen, waardoor ook hier, zoals in een dorp, het gemeenschappelijke zichtbaar zal worden. Dit vraagt om meer aandacht voor de plaats van de moeder in het genealogische netwerk. De eendimensionale vaderlijke lijn zal steeds vaker plaats maken voor het veelvuldig verknoopte vlechtwerk. Dat maakt het geheel niet eenvoudiger, maar geeft wel een beter beeld van de werkelijkheid.

Ligt de grens voor de Burgerlijke Stand voor bijna elke gemeente in Nederland in 1811, voor het tijdperk van de **DTB (doop, trouw en begraven)** is dat heel verschillend. Wel wordt die periode mede gevuld met bronnen als belastingregisters, borgbrieven, poortersboeken, lidmatenregisters, notariële archieven etc., etc., maar een deel van de alomvattendheid van de Burgerlijke Stand is verdwenen. We vinden niet iedereen meer terug, maar voor velen kunnen we 1700 nog een stuk voorbij. In 1700 heeft onze jongste generatie zo'n 1000 voorouders. En met elke generatie voor 1700 groeit het aantal personen, dat belang heeft bij het onderzoek exponentieel. We bereiken dan ook het einde van, zeg maar, 'onze' familie: we delen 'onze' voorouders uit deze en de voorgaande tijd met zovelen, dat er maar weinig eigens meer aan op te eisen is. ***Velen uit 1700 in onze kwartierstaat zullen we ook in die van anderen aantreffen. We hebben dan een gemeenschappelijke voorouder gevonden van een grote groep verwanten uit dezelfde streek, geloofsgemeenschap of sociale laag. Het onderzoeksresultaat is daardoor steeds meer van algemeen belang en zou daarom ook voor iedereen beschikbaar moeten zijn.*** De stamboomcontainers van de NGV staan er klaar voor.

Het belang van onderzoek in de periode voor 1700 overstijgt steeds meer het karakter van een hobby: eisen van deugdelijkheid, betrouwbaarheid, verantwoording en toetsing zijn nu vanzelfsprekend geworden. Genealogisch onderzoek is meestal onderzoek naar de eigen familie. Onderzoeksonderwerp en onderzoeker vallen daarbij samen. Hoe verder terug in de tijd, hoe minder dat dit

het geval is en hoe meer de onderzoeker afstand zou moeten nemen van zijn onderwerp en dit met anderen zou moeten delen.

*Delen kan ook bij voorbaat door alle genealogische gegevens in **een bron** te verwerken tot één bestand. Dat is iets anders dan klapperen: daarbij maakt men een bron toegankelijk voor genealogisch onderzoek. Genealoog na genealoog kan vervolgens die geklapperde bron doorzoeken op gegevens voor het eigen onderzoek. En zo blijven de gegevens versnipperd en deels onverwerkt. Door in een keer alle verbanden vast te leggen ontstaat a.h.w. een genealogische kapstok. Hieraan kunnen anderen hun gegevens ophangen en ook de resultaten van nieuwe bronverwerkingen kunnen toegevoegd worden. Velen zullen hiervan kunnen profiteren. De verrichte genealogische arbeid kan getoetst worden door anderen, maar hoeft dan niet telkens opnieuw geverifieerd te worden. Deze manier van werken noem ik niet 'zoeken', maar 'vinden'.*

Het gemeenschappelijke belang van velen rechtvaardigt ook het secundair verwerken van onderzoeksresultaten door derden, die resultaten met elkaar verbinden tot grotere gehelen en die toegankelijk maken. Dit is in andere onderzoeksvelden heel normaal. Het vraagt om kundige en kritische genealogen, die deze vorm van onderzoek kunnen en willen verrichten. Hierdoor worden dan hopelijk allerlei virussen voorkomen, ontstaan door overschrijven, wensdenken en interpretatie fouten. Door deze werkwijze kan ook meer overzicht ontstaan over groepen in de samenleving met gemeenschappelijk voorgeslacht én in het voortdurende proces waarin groepen met elkaar verweven raken of juist afsplitsen. En van de 'hele ouden' kunnen we wellicht alle beschikbare kennis in een bestand samen brengen.

We kunnen als genealogen dat natuurlijk ook nalaten en aan 'MyHeritage' overlaten, zodat die de resultaten van allerlei gepubliceerde onderzoeken in een database kunnen onderbrengen en inclusief virussen aan de man kunnen brengen. Dan krijgen we als vereniging steeds minder aantrekkingskracht.

In de toekomst zal genealogie veel gevarieerder zijn. Als vereniging zullen we daarop in moeten spelen. Het aanbod zal gevarieerd moeten zijn en mede afgestemd op de vraag van de leden. De afdelingen zullen de mogelijkheden tot onderling contact zo goed mogelijk moeten benutten en de leden laten profiteren van de aanwezige kennis en ervaring. Ledenbinding vindt vooral daar plaats. Binnen de NGV zullen we ons moeten onderscheiden door contact, kennis, context en kwaliteit, op allerlei terreinen. De Diensten van de NGV zijn er, om die processen en onze leden op allerlei manieren te ondersteunen. De website is onmisbaar als vraagbaak, bron van informatie, middel om leden te

attenderen op activiteiten, het geven van tips etc., voor uitwisseling van onderzoeksresultaten en ontsluiting van bronnen. Gens Nostra zal maandelijks als kwaliteitsblad verslag doen van onderzoek en de resultaten ervan, van nieuwe ontwikkelingen en het aanbieden van historische en geografische context bij het leven van onze voorouders. En in het Verenigingscentrum zal doorgewerkt worden aan collectiebeheer, het toegankelijk maken van die collecties en aan het digitaliseren. Of we in hetzelfde gebouw zullen blijven? Ook hierop is geen pasklaar antwoord. Wel dat binnen de NGV meer en met plezier samengewerkt zal moeten worden, zaken op elkaar afgestemd en zo nodig bijgesteld. Als bioloog weet ik, dat dit een kenmerk is van de organisatie van elk levend wezen en daardoor niet meer dan vanzelfsprekend. En dat dit leidt tot beter functioneren en meer positieve ervaringen.

De 'geboorte' van Hollands Noorderkwartier

door Leendert de Jong

Als een gezin kinderen voortbrengt, dan wil je ze graag zo opvoeden en zien opgroeien dat ze op eigen benen kunnen staan. Is het zo ook gegaan met het tot stand komen van de afdeling Hollands Noorderkwartier?

Lang, ruim 60 jaar, geleden in het jaar 1948, waren er in Noord-Holland slechts twee afdelingen van de NGV: Afdeling Amsterdam, toen nog inclusief de Zaanstreek, en rest van Noord-Holland die door de afdeling Kennemerland werd bediend. En zo is het begonnen. Het ledental breidde zich uit en zo werd Kennemerland groot. Anders dan bij de afdeling Amsterdam waren de afstanden in Kennemerland groter. Afdeling Kennemerland had zich gevestigd in Haarlem. De verspreiding van leden was van dien aard dat Kennemerland in 1965 overwoog een afdelingsavond in Alkmaar te organiseren. Maar het bestuur van de afdeling Kennemerland nam een beter besluit, een groot aantal leden dat woonde in de directe omgeving van Alkmaar werd gesteund door het bestuur van afdeling Kennemerland om een eigen afdeling te vestigen in Alkmaar. En aldus geschiedde. Kennemerland kreeg een dochter met de naam Hollands Noorderkwartier.

Als een dochter nu 50 jaar oud geworden is en nog steeds kerngezond, dan wordt je daar als moeder blij van. De moeder feliciteert de dochter met het behaalde jubileum en spreekt het vertrouwen uit dat de relatie voor altijd hecht mag zijn.

Albert de Leur en de fiets

door Emmy Reijngoud

Alkmaar 1852, in dat jaar wordt Albert de Leur geboren in het gezin van Nicolaas Dirk de Leur en Elisabeth de Groot. In zijn leven zou 'de fiets' een grote rol spelen.

Albert de Leur werd geboren 2-4-1852 in Alkmaar in de Hekelstraat, wijk C nr. 174 (nu Hekelstraat 26) en overleed 26-5-1930 in Den Haag. Hij was de oudste zoon van Nicolaas Dirk de Leur, geb. Alkmaar 4-2-1826, beroep kledermaker en koopman, overl. Den Haag 8-2-1906 en Elisabeth de Groot, geb. Alkmaar 25-9-1832, overl. Haarlem 16-10-1898, getr. Alkmaar 6-7-1851. Alberts beroepen waren: kantoorbediende, handelsagent, commissionair en logementhouder. Hij trouwde 18-5-1876 in Alkmaar met **Cornelia Alida van Leuven**, geb. Alkmaar 30-3-1855, Verdronkenoord, wijk D, nr. 442.

CAFÉ CENTRAL,
Gedempte Nieuwesloot, hoek Schapensteeg, Alkmaar.
Gelegenheid tot het houden van
VERGADERINGEN, VERKOOPINGEN, PARTIJEN EN BRUILOFTEN
op de Bovenzaal.
(77) **J. VAN LEUVEN.**

*Adresboek Alkmaar
1876*

Zij overleed 3-4-1931 in Den Haag en was een dochter van Johannes van Leuven, geb. Alkmaar 29-1-1813, goudsmid, in 1876 koffiehuishouder in Café Centraal in Alkmaar, overl. Amsterdam 3-7-1901 en van Alida Bokhorst, geb. Elburg 27-10-1827, overl. Den Haag 6-12-1916, getr. Heiloo 4-6-1854.

Als 2-jarig kind verhuisde Albert met zijn vader en moeder naar Den Helder en vandaar naar Haarlem. Twee maanden voor zijn huwelijk echter was hij terug in zijn geboorteplaats Alkmaar.

A. DE LEUR,
Hotel Garni ZOMERLUST,
Flinke appartementen voor familiën. Ruime warande. Salons en tuinen. Gelegenheid tot het gebuiken van ververschingen. Utrechtse weg no. 10.

Hij had er een baan als handelsagent en trouwde. Het jonge echtpaar woonde in bij vader en moeder Van Leuven in Café Centraal Gedempte Nieuwe Sloot, hoek Schapensteeg, wijk B, nr. 454 (nu hoek Gedempte Nieuwe Sloot en Magdalenestraat, voorheen Hotel Centraal). Na twee jaar verhuisden ze met hun inmiddels geboren dochter Alida Elisabeth de Leur, geb. Alkmaar 9-4-1877, naar Arnhem. Daar bleek dat hij het vak van zijn schoonvader had overgenomen, want hij stond ingeschreven als logementhouder van Hotel Garni Zomerlust op de Utrechtscheweg no. 10.

Er werd een zoon geboren, maar hij werd helaas maar 5 dagen oud. In 1881 vertrokken ze weer. In de loop van de jaren '80 komen we het gezin tegen in Nijmegen.

Alberts naam werd genoemd in het blad "De Kampioen" van de ANWB. Deze bond ontstond in 1883, als Nederlandsche Vélocipèdisten Bond, twee jaar later omgedoopt tot de Algemene Nederlandsche Wielrijders Bond of ANWB, als landelijke federatie van plaatselijke clubs.

En... plaatselijke clubs waren er velen. Fietsen was nog maar ongeveer 15 jaar mogelijk. In 1867 werden de eerste fietsen geïmporteerd. Het waren de vélocipèdes met een houten frame en houten met ijzer beslagen wielen. Vanaf 1880 werden de Hoge Bi's populair. Het waren fietsen met een hoog voorwiel en een klein achterwiel. Je kon er een flinke snelheid mee halen, maar ze waren niet stabiel en hadden slechte remmen. Dus een wedstrijd of een tochtje was een avontuurlijke bezigheid en werd alleen gedaan door jonge mannen.

Een groep jonge mannen met hun Hoge Bi's, ze fietsten in uniform.

De Nijmeegse fietsclub heette eenvoudig “De Vereeniging”. Albert maakte deel uit van het bestuur. Hij hielp bij het organiseren van feestdagen, wielervedstrijden en toertochten. Nijmegen had een Vélocipèdebaan met een Sociëteit. In 1886 op 5, 6, 7 en 8 augustus hield men zo’n wedstrijdweekend. Er werden nationale en internationale wedstrijden georganiseerd. Jonge mannen uit de wijde omgeving deden mee. Albert verkocht deelnemerskaarten voor Nijmeegse leden van de ANWB voor f2,50 en voor mensen die niet uit Nijmegen kwamen voor f3,50.

Je kon meedoen aan:

- de internationale hoofdwedstrijd voor tweewielers over 10.000 m.
- een tweewielervedstrijd voor het Meesterschap voor Nederland over 10.000 m.
- een wedstrijd voor nieuwelingen met tweewielers over 1000 m.
- een internationale wedstrijd voor driewielers.
- een internationale wedstrijd voor drie- of vierwielers met twee personen.
- een internationale wedstrijd voor veiligheidswielers
- een wedstrijd op tweewielers in damesrijpositie.
- een internationale wedstrijd in het langzaam rijden.
- een internationale wedstrijd in het rijden met handen los.
- een wedstrijd in het kunstrijden.
- een troostwedstrijd voor allen die geen prijs hadden gewonnen, want er waren medailles, bekens en vele andere prijzen te winnen.

Je mocht ’s morgens oefenen op de Vélocipèdebaan. Aan het begin van het feestweekend verzamelden de fietsers zich bij het station van Nijmegen en werden in een lange optocht door de stad geleid, voorafgegaan door het muziekkorps van de schutters. Op het terrein van de Vélocipèdebaan werden de wedstrijden officieel geopend en gaven de schutters dagelijks een concert. De wedstrijden mochten zich in een grote publieke belangstelling verheugen en het weekend eindigde met een groots vuurwerk. Er was dus veel te organiseren voor Albert de Leur. Het ANWB-blad “De Kampioen” bestaat al sinds die tijd. Eind 1887 werd het G.O.C. opgericht, het Geldersch-Overijsselsch Clubverbond, een overkoepelende streekorganisatie die wielervedstrijden regelde en nauw samenwerkte met de ANWB.

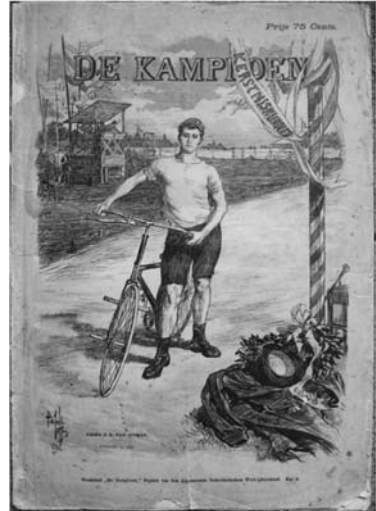

De Rover-safety, de eerste fiets voor iedereen.

Zij droegen samen de kosten en ieder leverde drie mensen in de Rege-
lingscommissie. Albert de Leur was
telkens één van hen. In de vergadering
van 17 februari 1889 werd Albert tot
voorzitter van de G.O.C. gekozen,
wegens aftreden van de vorige, die zijn
sporen had verdiend. Toch fietste hij
actief tussen het 'regelen' door, want
in de loop van 1889 werd in de
Kampioen gesproken over de patiënt
Albert de Leur, "die zoveel proeven van

meesterschap in de 'snelwielerkunst' had afgelegd". Een ijverige journalist
daagde hem uit de volgende wedstrijden mee te doen. Hij was gewond door een
val en hij was verbolgen dat zijn naam in die context werd genoemd. On-
getwijfeld zal hij nog veel gefietst hebben en als voorzitter veel werk hebben
verricht, maar voor ons in deze tijd is dat niet meer zo zichtbaar.

Toen hij genoeg had geregeld en het hard
fietsen voorbij was, heeft het echtpaar nog
een aantal woonplaatsen aangedaan. Van
Nijmegen naar Blaricum, vandaar naar
Haarlem en Rotterdam. In 1913 zochten ze
nog eens een uitdaging. Ze gingen naar In-
donesië. In 1920 echter kwamen ze terug en
vestigden zich in Den Haag, waar familie van
Cornelia woonde. Even dachten ze nog dat
het in Mills in Tirol ook fijn wonen was, maar
in 1929 kwamen ze voorgoed naar Den Haag.
Dat voorgoed duurde voor Albert slechts een
half jaar, hij stierf voorjaar 1930, 78 jaar oud.
Anderhalf jaar later stierf ook zijn vrouw, 76
jaar oud.

De Kampioen, kerstnr. 1890

Het Kopje en de Gouden Koets, een verhaal over Grietje Streefkerk en Teunis Otten

door Wil Hermanus-Schipper

Op 10 juli 1963 stopte mijn oma plotseling met ademen en met leven, haar lieve kamergenote in het rusthuis helemaal overstuur achterlatend. Deze oma van vaders kant heette Hillegonda Alida Otten, geboren op 16 september 1878 in het huis aan de Westerstraat 132 in de Amsterdamse Jordaan en overleden te Hilversum op 84-jarige leeftijd.

Hillegonda Alida Otten was de weduwe van Huibert Schipper, zij woonde al een jaartje in het rusthuis, maar haar huis en inboedel aan de Gijsbrecht van Amstelstraat 332A waren nog onaangetast. Haar spullen werden verdeeld onder haar oudste zoon en haar kleindochters. Tussen de spullen bevond zich een porseleinen kop en schotel, versierd met een gouden randje en een opschrift "G. Streefkerk 15 April 1878". Aangezien mijn verjaardag ook op 15 april valt, mocht ik deze kop en schotel erven.

Mijn oom vertelde mij dat de 'G' staat voor Grietje en dat Grietje Streefkerk mijn overgrootmoeder was. Terugrekenend weet ik nu dat dit cadeau haar is gegeven op haar verjaardag tijdens haar eerste zwangerschap; mijn oma was immers haar oudste kind en was op dat moment vier maanden in aantocht.

Het kopje koesterde ik met zorg, maar verder had ik het in de zestiger en zeventiger jaren druk met andere zaken. Begin tachtiger jaren van de vorige eeuw werd ik mede door het porseleinen kopje nieuwsgierig naar de familiehistorie van vaders kant. Mijn vader leefde niet meer, mijn moeder wist er niet veel over te vertellen, dus moest ik maar eens gaan praten met een neef van mijn vader en zijn vrouw, mijn oom Han en tante Janny Otten-Havekotte, die gelukkig beiden nog leefden. Alle papieren uit hun

documentenkistje mocht ik kopiëren. En ze wisten mij ook heel veel te vertellen.

Grietje Streefkerk werd op 15-4-1846 geboren te Loosdrecht als jongste dochter van Jan Streefkerk (de timmerman) en Aaltje Meijers.

Zij trouwde op 1-9-1877 te Loosdrecht met **Teunis Cornelis Otten**, geb. 14-4-1849 te Mijdrecht als enige zoon van

Cornelis Otten en Hillegonda Robbertse. Hij was huisschilder te Amsterdam en zijn familie was afkomstig uit Nieuwer-Amstel en Loosdrecht.

Het jonge stel ging eerst wonen bij de familie van Grietje, het echtpaar Dirk Bernardus en Marretje Streefkerk - Streefkerk van de kruidenierswinkel aan de Westerstraat 132. Misschien hebben ze elkaar daar ontmoet? Teunis woonde immers al enige tijd als vrijgezel en schildersknecht aan het Rapenburgerplein in Amsterdam.

Het ging goed met het schilderswerk. Amsterdam kreeg in die tijd nieuwe wijken en er was veel werk. Na enige tijd ging het echtpaar wonen in het huis Westerstraat 123, schuin aan de overkant, waar op 11-9-1883 zoon Jan Cornelis werd geboren. Dit huis bleef nog lange tijd familiebezit. De zoon van deze Jan Cornelis, mijn reeds genoemde oom Han, wist mij te vertellen dat Teunis betrokken was geweest bij de schenking van de Gouden Koets aan Wilhelmina.

Tijdens één van mijn eerste bezoeken aan het destijds Gemeente Archief in Amsterdam aan de Amsteldijk, onder in het gebouw in een propvolle zaal, kon ik het bewijs vinden in het 'Supplement tot de Officiële feestgids van 1898'. Daarin staat hij vermeld als T.C. Otten lid van het Bestuur Aanbieding Gouden Koets. Later vernam ik via het Koninklijk Huisarchief te Den Haag dat hij ook geïmmiteerde was van het Uitgifte-Comité, namelijk als 1e penningmeester van de buurtcommissie Jordaan en als 1e penningmeester Kroningsfeesten.

Ach, en daarom zeggen we nu op Prinsjesdag: 'Daar gaat onze Gouden Koets'. Beetje flauw, dat wel. Maar Teunis zal vast wel een duit in het 'koetsje' hebben gedaan.

Grietje stierf op 5-5-1907 te Amsterdam nadat ze een lange periode was verzorgd door haar dochter Hillegonda. Zij werd begraven op 'Vredenhof' aan de Haarlemmerweg te Amsterdam. Zoon Jan Cornelis trouwde met Johanna Cornelia van den Berg (geb. Amsterdam 26-2-1878, overl. Amsterdam 15-2-1921) en betrok de woning Westerstraat 123.

Vader Teunis, later vermeld als makelaar, woonde nog enige tijd aan de Bloemgracht 41, hertrouwde met Maria Alida Klinkspoor en woonde op het laatst in Hilversum in de Koeboekstraat 17, waar hij als weduwnaar, op 24 maart 1924 stierf. Hij werd ook begraven in het graf op 'Vredenhof' te Amsterdam.

Daar gaat onze Gouden Koets!

Het juwelenkistje van de familie Coenen

door Antoon Coenen

Vakmensen, mijn familie bestaat al generaties lang uit ambachtslieden. Een prachttraditie! Mijn vader, Johannes Coenen, 1917-2007, was stukadoor, mijn opa, Johannes Coenen, 1886-1963, was betonvlechter. Bouwvakkers uit Amsterdam, harde werkers, vakbondsleden, socialisten.

In de 19e eeuw waren er vier generaties Coenen woonachtig in Den Haag. Johann Mijnhart Coenen, 1759-1836, zocht vanuit Juechen, een plaatsje nabij Moenchen Gladbach, zijn geluk in het Westland, in Monster, nabij Den Haag. Mogelijk was hij een seizoensarbeider die elk jaar naar Nederland trok om geld te verdienen. Hij trouwde met een Nederlands meisje, Dina van de Berg.

Johann ging niet terug naar Duitsland maar werd kruidenier in Monster en overleed daar ook. Met zijn zoon Hermanus Coenen, 1792-1847, startte de traditie van ambachtslieden. Hermanus werd kabinetsmaker, meubelmaker dus. Hermanus Coenen jr, 1820, zette de ingezette traditie voort. Ook hij was meubelmaker. In de trouwakte van zijn zoon Hermanus Johannes Mijndardus staat dat hij stoelenmaker was.

Hermanus jr had drie dochters en één zoon, de bovengenoemde Hermanus Johannes Mijnardus 1845-1925. Ook deze telg uit het geslacht Coenen werd meubelmaker. Na de geboorte van Hermanus Johannes Mijnardus, mijn overgrootvader, in 1845, verhuisde het gezin van Den Haag naar Amsterdam. De drie dochters Elisabeth 6-12-1862, Cornelia 3-3-1865 en Johanna 29-5-1874, werden in Amsterdam geboren.

Hermanus Johannes Mijnardus trouwde in Amsterdam met Anna Greevelt in 1851, misschien niet toevallig een dochter van een meubelmaker! In de trouwakte staat dat vader en zoon Coenen stoelenmakers waren, schoonvader Karel Greevelt meubelmaker.

Het echtpaar kreeg een aantal gezonde kinderen. Eerst twee jongens, daarna twee meisjes en tot slot in 1886 nog een zoon Johannes Coenen, mijn grootvader.

De zoons werden geen meubelmaker, twee gingen de bouw in. Karel Johannes 1880, werd huisschilder, mijn opa Johannes werd betonvlechter. De oudste zoon, Hermanus Bernardus Johannes 1876, werd diamantversteller. Geheel in de traditie trouwde hij met een dochter van een meubelmaker.

Mijn opa Johannes Coenen was dienstplichtig soldaat en was gelegerd in Utrecht. De soldaten verveelden zich, het was 1909, ver voor de Eerste Wereldoorlog. Op een avond zat Johannes met een groep soldaten in een gezellige gelegenheid iets te drinken. Hij zag een leuke jonge vrouw en baldadig gooide hij iets naar haar toe. Johanna van Deijl, 1892–1965, was toen al een gevatte vrouw en ze reageerde met: "Dat moet je met je portemonnee doen!" Het bleef niet bij gooien en gevatte woorden, in 1910 trouwden Johanna en Johannes in Baarn. Mijn oma Coenen beheerde vanaf dat moment de portemonnee.

Vader Hermanus Johannes Mijnardus gaf zijn schoondochter een juwelenkistje als huwelijksgeschenk. Als meubelmaker had hij dit zelf gemaakt. Het was een prachtig kistje van eikenhout, mooi afgewerkt met gesneden bladfiguren. Als toppunt een schitterende roos op een rozenblad. De schamele juwelen die mijn oma bezat werden trouw in het kistje bewaard.

Ze koesterde het voorwerp, zeker toen haar schoonvader overleden was. Geld en kostbare juwelen had het gezin niet. Wel hadden ze drie dochters en één zoon, Johannes, mijn vader, 1917-2007. Helaas overleed Doortje, de tweede dochter op kleuterleeftijd. De andere kinderen zijn heel oud geworden, mijn vader zelfs 90 jaar!

Toen oma stervende was, heeft zij het kistje aan haar schoondochter gegeven. Mijn moeder staat erom bekend dat zij heel zuinig op haar spulletjes is. Mijn moeder werkte toen zij jong was als secretaresse bij een diamantkloverij. Door haar werk weet zij juwelen op waarde te schatten. Het kistje is sindsdien gevuld geweest met enkele kostbare juwelen. Het mooie verhaal heeft mijn moeder altijd graag aan ons verteld, vooral omdat zij het een eer vond het kistje te beheren. Moeder is inmiddels 95 jaar; ze woont al heel wat jaren in een verzorgingshuis in Alkmaar. Bij de laatste verhuizing heeft ze het kistje aan onze dochter gegeven, Hedi Coenen, 1976. Hedi heeft een jong gezin, man, drie kinderen en hond. Veel juwelen heeft ze niet, alleen haar trouwring.

Mijn vrouw Jetty Prinsen, 1948, had ooit een gouden armband van mij gekregen. Het ding was uit de tijd en werd nooit meer gedragen. Mijn moeder had de trouwring van haar vader nog in het kistje liggen. Toen Hedi kortgeleden trouwde na jaren samen gewoond te hebben, heeft een goudsmid van de oude trouwring, aangevuld met het goud van de armband, een mooie nieuwe trouwring gemaakt.

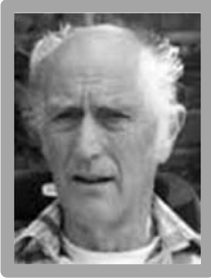
Heel af en toe ligt de trouwring in het kistje van de familie Coenen. Jetty heeft een broer die meubelmaker is geweest. Haar hobby is het moderniseren van meubeltjes. Bestaat toeval?

De traditie van het kistje duurt voor, de traditie van de ambachtslieden echter niet. Ik ben schoolmeester geworden en onze zoon, Arnout Coenen, 1973, is ICT-er. Het was mijn vader die de traditie verbrak met de woorden: "Je moet je geld met je hoofd verdienen, niet met je handen!"

Maar onze stamboom gaat verder, Arnout heeft gezorgd voor een nieuwe stamhouder, Jerry Coenen, 2006, leuk toch!!

Mijn favoriete grootouder Trijntje Melgers Swerver

door Hans van Veen (†)

Ruim een jaar geleden werden al voorbereidingen getroffen voor de jubileumuitgave van HNK. Hans van Veen, de toenmalige penningmeester, was een van de eersten die zijn bijdrage naar de redactie stuurde, niet wetende dat hij in hetzelfde jaar als gevolg van een ernstige ziekte zou overlijden. Als eerbetoon aan Hans publiceren we natuurlijk zijn artikel en vinden het verdrietig dat hij de publicatie niet meer meemaakt.

“Eigenlijk klopt de titel niet helemaal, omdat het een persoon is in de familie van mijn vrouw. Het is haar overgrootmoeder van vaderszijde. Haar naam was Trijntje Melgers Swerver.”

De naam van Trijntje komt in verschillende schrijfwijzen voor in de diverse documenten. Deels door verkeerde opgave, maar ook doordat anderen -af en toe deed zij dat ook zelf- haar naam veranderden, bijv. ‘Trijntje Melcher Swerver’, ‘Trijntje Neeltje Swerver’ of ‘Trijntje Melger Swerver’. Ook de achternaam veranderde soms in ‘Zwerver’.

Trijntje is geboren op 23-12-1838 in Noord-Scharwoude. Zij heeft als daglonersdochter geen makkelijk leven gehad en moest al snel zelf ook meewerken om kost en inwoning te verdienen. Zij ging dus, net als anderen in die situatie, werken als dienstbode.

Het begon met haar huwelijk in 1864 met ene Pieter Buijs. Maar deze Pieter is jong gestorven en het huwelijk bleef kinderloos.

Na het overlijden van Pieter Buijs trouwde zij in 1868 met Pieter Bruin uit Hoogwoud. Deze Pieter Bruin had uit zijn huwelijk in 1849 met Trijntje Groen zes kinderen gekregen. Helaas werd Trijntje Groen niet oud en liet haar man met zes kinderen achter. De oudste was bij haar overlijden in 1863, 13 jaar en de jongste 4 jaar.

Voor deze kinderen moest nog worden gezorgd. Pieter Bruin hertrouwde in 1864 met ene Marijtje Plak en kreeg met haar nog twee kinderen. Ook deze vrouw leefde niet lang en stierf in 1867. Zij liet twee zeer jonge kinderen na, kinderen van 2 en 1 jaar oud. Van de negen kinderen die Pieter Bruin van zijn twee echtgenoten kreeg zijn er drie jong gestorven.

Een weduwnaar met kinderen had het in vroeger jaren zwaar. Naast de zorg voor het dagelijks brood, de inkomsten, moest er ook voor de mensen zelf gezorgd worden. Wassen, koken, schoonmaken, kleding herstellen, opvoeding, enz. Het leven was niet makkelijk, maar door weer te trouwen werden meestal enkele van deze zorgen iets makkelijker.

De oudste kinderen uit het eerste huwelijk van Pieter Bruin met Trijntje Groen konden al meewerken en zelf de kost verdienen. Voor de jongeren kinderen moest worden gezorgd. Pieter dacht hier in te voorzien door te trouwen met Trijntje Melger Swerver. Uit dit huwelijk, in 1868, werd de grootvader van mijn vrouw geboren. Helaas werd Pieter Bruin ziek en stierf op 47-jarige leeftijd in 1870 in Heerhugowaard.

Weer staat Trijntje (Melger Swerver) alleen, maar nu met de zorg voor een achttal kinderen. Daarnaast had zij de zorg voor het café "De Nagtegaal" in Heerhugowaard-Noord. Dit kon zij niet bolwerken en ze verkocht het café. Waarschijnlijk via het café had zij kennis gekregen aan een bakker, Pieter Brugman uit het Verlaat bij Heerhugowaard.

Deze Pieter Brugman had uit eerdere huwelijken ook al een aantal kinderen. Een vijftal kinderen was door een zwakke gezondheid en door ziekte overleden. Maar ca. zeven hadden toch nog de zorg van een moeder nodig. Naast de zorg voor het dagelijks brood kon Pieter als bakker niet de zorg voor zijn kinderen op zich nemen en trouwde in 1872 met Trijntje Melcher Swerver. Samen kregen zij, voor zover bekend nog negen kinderen.

Het verdriet is ook deze Pieter en Trijntje niet bespaard gebleven. Want van de negen kinderen die zij samen nog kregen hebben er maar twee de volwassen leeftijd bereikt. Pieter heeft van zijn tweeëntwintig kinderen, voordat hij zelf in 1906 zijn hoofd neerlegde, twaalf kinderen ten grave gedragen.

Naast het aantal kinderen dat opgroeide, trouwde en kinderen kreeg is een groot aantal jong gestorven. De ouderen gingen in een dienstje bij een boer, enz. maar toch.

Trijntje heeft naast het verdriet in haar leven, kortere of langere tijd de zorg gehad voor meer dan achttien kinderen van verschillende echtgenoten en uit verschillende huwelijken. Trijntje Melcher Swerver is overleden in 1921, 76 jaar oud.

Een paneeltje met Oost-Indische Kers

door Dini Brussen

Graag wil ik u iets vertellen over mijn overgrootvader Willem de Nooij (1853-1944). Willem de Nooij was meesterschilder en had een schildersbedrijf in Ede. Hij had twaalf kinderen, van wie mijn grootvader Jan de Nooij de vijfde was. Mijn grootvader kreeg ook weer elf kinderen, zodat u zich kunt voorstellen dat ik een nogal grote familie heb.

Naast het in de verf zetten van woningen schilderde mijn overgrootvader ook als hobby. Zo maakte hij in 1930 voor mijn grootmoeder ter gelegenheid van haar 41ste verjaardag een houten paneeltje met daarop een vaasje met Oost-Indische Kers. Hieronder de foto waar hij aan zijn werkbank staat met het paneeltje dat dan net klaar is en tevens een foto van het paneeltje zelf, dat in mijn bezit is.

In de huisschilderverven werd indertijd nog loodwit gebruikt en omdat hij zijn verven zelf mengde liep mijn overgrootvader een loodwitvergiftiging op waardoor hij al zijn haar kwijt raakte. Hij droeg daarna een pruik. Toen mijn moeder nog een klein meisje was en zij de slaapkamer van haar opa en oma binnenkwam is ze zich een ongeluk geschrokken want opa's haar lag op zijn nachtkastje.....

In de familiearchieven vond ik een recept tegen Crets of schurft, dat hij in 1870 heeft opgeschreven en waar hij goede resultaten mee had geboekt. Hij moet een oersterke man zijn geweest want ondanks alle giftige mengsels is hij 90 jaar oud geworden.

Recept

Er is een ziekte die aan het lichaam aankomt, door besmetting, en wel deze genaamd (Crets) of schurft, die zich doet uitkomen aan het menscheijk lichgaam waar het witte en roode vleesch afscheid (ook aan verborgene plaatsen) en in de gewrigten en tusschen vingers en teenen, die veroorzaakt ondragelijke jeuk en openbaart zich in ontelbare kleine waterblaasjes. Deze dan is door schrijver dezes (16 jaren oud zijnde) genezen met het volgende mengsel n.l.

1 deeltje Arcenekum   }in reuzel
1 deeltje levende Kwik   }zwaar vergif
1 deeltje Spaans graan fijngewreven in raapolie op doorengemengd (een steen of glass)

en neme daarvan bij het nabedgaan een hoeveelheid als een kleine erwt, en vrijve dit in de ballen van de handen, zoolang dat het geheel ingewreven is en dekt de handen dan af met handschoenen. Men zal dat 3 weken doen of 4, en zal bij zes dagen al verdoving merken en dan geheele verdwijning. Alleen een paar maal bij weersverandering eenig nalaatsel dat vanzelf weer verdwijnt.

(Goed Sukses)
(van een oude Schaapherder) 1870

Recept

Er is een ziekte die aan het lichaam
aan komt, door besmetting, en wel deze genaamd
(Crets) of schurft. die zich doet uitkomen aan
het menscheelyk lichaem. waar het witten roode
vleesch afscheidt (ook aan verborgene plaatsen) en
in de gewrigten en tusschen vingers en teenen, die
veroorzaakt ondragelyke jeuk en openbaart
zich in ontelbare kleine waterblaasjes. Deze, die
is door zekeren deers (of jom oud kind) genezen
met het volgende mengsel n.l.

1 deelyc Azencium } in reuk
1 " levende kaviaar } zwaren versijf

1 " Spaem groen sijn genezen in roggeolie of
dooreen gemengde (den steen of glast)
en neme dooreen by het nabedgen den haer vullheit
als een kleine eriet, en vrydt dit in de balken
van de handen, zo lang dat het geheel jeuk
wreuen is en deelt de handen den of omk henderthaen
den reuk dat 3 vechen doen of 4. En sal by zes
dagen al verdoving merken en den gebde over
duyning. Alleen den poon maal by weersverandering
elcay malotret den verself vaker verduynt.

(Goed Luktus)

(van een oude schouwen)

1870.

Molenaar te Amsterdam

door Ton van der Jagt

Ik ben in 1944 geboren op de Lauriergracht in het zuidelijk deel van de Amsterdamse Jordaan en ben, na 26 jaar in Amsterdam gewoond te hebben, via Diemen, Ter Aar en Heiloo, uiteindelijk nu in Alkmaar terecht gekomen. Ik ben vernoemd naar mijn grootvader, Antonius Casper van der Jagt, die evenals zijn vader, grootvader en overgrootvader kleermaker was in Amsterdam. Mijn favoriete voorouder was molenaar te Amsterdam.

Na het overlijden van mijn vader in 1986 ben ik mij gaan interesseren in mijn afkomst en begonnen met genealogisch onderzoek. Tot mijn verrassing, want wie verwacht er nou als stadsjochie in Amsterdam een molenaar onder zijn voorouders, kwam ik bij de directe voorouders van mijn moeders kant een molenaar tegen in Amsterdam, Lambertus Vogel, afkomstig uit Weesp en na zijn huwelijk in Amsterdam in 1787, korenmolenaarsbaas op de molen "De Palm" op het bolwerk Haarlem in het verlengde van de Palmstraat en Palmgracht aan de rand van de Jordaan.

In het Stadsarchief Amsterdam heb ik een fraaie afbeelding gevonden van de molen en het bolwerk uit 1778 van de tekenaar Anthony Andriessen. Jammergenoeg is één van de mannetjes op de afbeelding niet mijn oudgrootvader want die kwam pas later door zijn huwelijk naar Amsterdam.

In de "Lijst der molens te Amsterdam, vermeld in de registers der windgelden, 1765-1807, 1808-1827 en 1828-1849, met hun standplaatsen en namen der eigenaren" opgenomen in het Jaarboek 1929 van het Genootschap Amstelodamum (27e Jaarboek, blz. 142) staan Lambertus Vogel en zijn weduwe Joanna Kersmis als (mede)eigenaren van de molen "De Palm" op het Bolwerk Haarlem vermeld. De molen "De Palm" was één van de zesentwintig molens op de bolwerken aan de stadsmuur rond Amsterdam, en was aangewezen voor het uitsluitend malen van meel voor het maken van scheepsbesluit. De molen is op 27 februari 1831 afgebrand en niet meer opgebouwd.

Het Bolwerk Haarlem waar de molen op stond werd vóór 1672 bolwerk De Palm genoemd, naar de molen die er op stond. Deze brandde in 1831 af. Na 1875 werd de grond van bolwerk Haarlem ingericht als plantsoen. Dit 1e Marnixplantsoen, dat sinds 1912 zo heet, is de enige plek in Amsterdam langs de Singelgracht die nog de vorm heeft van een bolwerk.

1^e Marnixplantsoen, de plek waar de molen heeft gestaan.

En ..... op deze plek ligt nu een plaquette die herinnert aan het bolwerk en de molen op deze plek. Deze plaquette maakt deel uit van een, door de bekende voormalige pantomimespeler Rob van Reijn in 2007 gestart, project om de voormalige bolwerken met hun molens rondom de stad weer zichtbaar te maken en om stenen te plaatsen waar eens de 26 bolwerken stonden.

Die plaquettes zijn er inmiddels allemaal gekomen en de bolwerken zijn verder ook beschreven in het in januari 2014 verschenen boek van Rob van Reijn en Maarten Hell "De ommuurde stad" in de vorm van een historische wandeling langs de 17de-eeuwse bolwerken en stadspoorten van Amsterdam. Ik ben er trots op dat ik als directe afstammeling van één van de

molenaars op de bolwerken een replica van de plaquette en een exemplaar van het boek van Rob van Rijn heb mogen ontvangen.

U zult begrijpen dat de plek in Amsterdam waar eens mijn oudgrootvader Lambertus Vogel korenmolenaarsbaas was, mede door de bijzondere aandacht die hieraan in het bolwerkenproject besteed is, een bijzondere plek voor mij is en die ik dan graag aanwijs als ik een groepje wandelaars meeneem voor één van mijn rondleidingen langs bijzondere plekken in de Jordaan.

P.S.: NOG EEN MOLENAAR ONDER MIJN VOORoudERS! Laat ik er nu pas twee jaar geleden achter gekomen zijn dat één van mijn andere voorouders van mijn vaders kant, Aris Jacobsz Gras (overl. oktober 1750 in Midden-Beemster), ook molenaar was, en wel op de molen "De Nachtegaal" in Midden-Beemster, die hij op 20 april 1701 voor 3350 gulden kocht van Pieter Muuszn.

De restauratie van de molen is inmiddels gereed gekomen en op 4 oktober 2013 is hij feestelijk weer in gebruik gesteld.

*Ton van der Jagt bij de restanten van molen 'De Nachtegaal' vóór de restauratie in 2012.
(Foto auteur).*

Het 50 jarige huwlyksfeest van L. van Winkel en C. Kragtwijk

door Drs. Harold D.E. Bos

Op 27 november 2014 bezochten wij, Mark Koning en Harold Bos, de Antiekbeurs De PAN te Amsterdam. Bij één van de vele antiquairs troffen wij een uit zilverplaat gezaagd jubileumornament aan. De daarop vermelde namen kwamen ons bekend voor, wij reserveerden het ornament met de mededeling dat als onze gedachte thuis in het familiearchief bevestigd zou worden wij het zouden aankopen. Bij thuiskomst werd ons gevoel inderdaad bevestigd.

Het vermelde echtpaar dat in 1832 het 50-jarig huwelijksfeest vierde waren de grootouders! van de betovergrootmoeder van Mark Koning.

Het plaatje onderaan de tekst vermeld: 'van uw kleinzoon J.C. Vermeulen'. Hij bleek de zilversmid die het object vervaardigde. De in het familiearchief aanwezige bidprentjes Van Winkel, Kragtwijk en Vermeulen en overige documenten bevestigde ons vermoeden. Vervolgens hebben we het object aangekocht en met de originele archiefstukken vanaf het jubilerende Rotterdamse voorouderpaar tot de in Alkmaar geboren Mark Koning de volgende afstammingslijn samengesteld.

Jubileumornament, zilver, fluweel, eikenhout, H. 19.5 cm. x B. 16 cm., collectie Stichting Huys Auerhaen Alkmaar.

1. Leonardus van Winkel,

geb. Budel 28-10-1757, overl.
Rotterdam 29-1-1838, oud 80 jaar en
2 maanden,
tr. Rotterdam 5-5-1782

Catharina Kragtwijk, geb. nov. 1758,
overl. Rotterdam 03-1-1833 'oud 74
jaar en ruim ééne maand en 18 dagen,
d.v. Matthijs Kragtwijk en Maria van
Stigt.

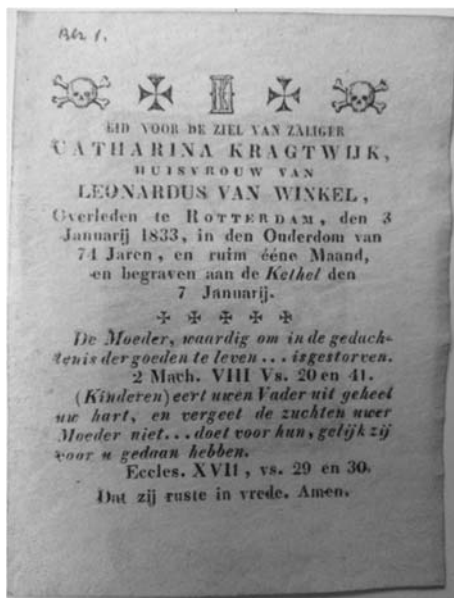
Uit dit huwelijk 9 kinderen o.a.: de
dochters Henrica en Maria (volgt: 2).
Henrica van Winkel, geb. Rotterdam tr.
Rotterdam *Johannes Cornelis*
Vermeulen, geb. Rotterdam, overl.
Rotterdam 7-10-1832, oud ca 40 jaar,
meester zilversmid; 9 kinderen: zoon
Johannes Cornelis Vermeulen jr. is ook
zilversmid en maakt in 1832 het
zilveren ornament voor zijn
grootouders, Catharina zet met deze
zoon de zilversmederij voort onder de
naam: Wed. Vermeulen-van Winkel.

2. Maria van Winkel,

ged. RK Rotterdam 2-12-1785, overl.
Rotterdam 4-10-1840, oud 54 jaren,
10 maanden en 4 dagen,
tr. Rotterdam 28-10-1810,

Petrus Sengers, geb. Megen 18-6-
1784, koopman en particulier, overl.
Rotterdam 14-3-1862, z.v. *Adrianus*
Sengers, ged. Megen 6-7-1751,
herbergier en gemeenteontvanger,
overl. Megen 30-10-1835 en *Johanna*
Maria de Groen, ged. Megen 20-3-
1761, overl. Megen 11-7-1813.

Uit dit huwelijk 11 kinderen o.a.:

3. Henrika Johanna

Catharina Sengers,

geb./RK ged. Rotterdam
27-3-1822, overl. Rotterdam
14-2-1906,
tr. Rotterdam 30-6-1847
(30-6-1897 vieren zij hun
50-jarig huwelijksfeest en
in 1902 55 jaar)

Daniel Van Vugt, geb.

Rotterdam 7-4-1816,
assuradeur, 50 jaar
werkzaam voor de familie
Abram, Eli en Elise van
Rijckevorsel te Rotterdam,
Regent van het RK Oude
vrouwen- en mannenhuis
en RK Jongens- en meisjes
Weeshuis, overl.

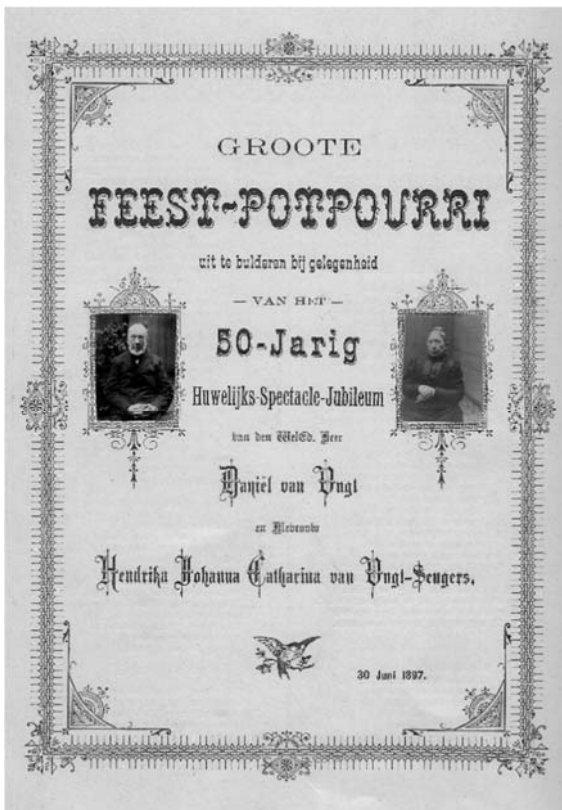
Rotterdam 7-8-1902, z.v.

Johannes van Vugt geb.

Rotterdam 26-4-1778, o-
verl. 26-10-1850 en *Johan-*
na Maria Hensen geb.

Raamsdonkveer ca. 1777,
overl. Rotterdam 9-6-1853.

Uit dit huwelijk 6 kinderen o.a.:

4. Johanna Huberdina van Vugt,

geb. Rotterdam 20-3-1851, overl. Rotterdam 25-1-1949,
tr. Rotterdam 7-5-1878,

Augustinus Wilhelmus Wiegerinck, geb. Groenlo 16-9-1847, eigenaar
aannemersfirma in wegen, bruggen en fortificaties o.m. de spoorbrug over de
IJssel bij Deventer, spoordijk bij Rotterdam, 'Fort Harssens' te Den Helder,
fortificatie 'Het Spoel' bij Utrecht enz . overl. Bergen op Zoom 20-9-1904, z.v.
Gerardus Bernardus Wiegerinck geb. Groenlo 12-5-1790, overl. Groenlo 18-8-
1856 en *Bartha Stockman* geb. Wehl 7-11-1807, overl. Groenlo 25-12-1864.

Uit dit huwelijk 9 kinderen o.a.:

5. Daniel Maria Wiegerinck,

geb. Herwijnen 23-08-1879, studeerde Zwickau/Saksen diplm. 24-03-1902; werktuig-bouwkundig ingenieur, textielabrikant te Groenlo en Zutphen, koopt 'Huis Den Deyl' te Wassenaar; vanaf 1924 Ford-dealer en taxibedrijf aan de Rijksstraatweg te Wassenaar, overl. Den Haag 26-6-1959, tr. Oosterhout (NB) 24-4-1914

Pietronella Arnolda Johanna Maria Timmermans, geb. Oosterhout 21-12-1883, volgt Franse meisjeskostschool te Dongen, overl. Wassenaar 9-7-1971, d.v. *Arnoldus Timmermans*, geb. Oosterhout 9-8-1849, landeigenaar/leerlooierij, rentenier, wethouder, overl. Wassenaar 7-5-1937 en *Joanna Engelina Key*, geb. Oosterhout 15-05-1852, overl. Wassenaar 23-5-1937. Uit dit huwelijk 3 kinderen o.a.:

6. Johanna Arnolda Alphonsa Maria Wiegerinck,

geb. Groenlo 24-4-1917, MULO Wassenaar, postagentschaphoudster te Wassenaar (gekocht door haar vader) overl. Alkmaar 27-8-2001, begr. Alkmaar RK Kerkhof St. Barbara 31-8-2001.

tr. Wassenaar 31-3-1948,

drs. Evert Jan Koning, geb. Hoorn 24-9-1913, historicus, leraar Petrus Canisius College Alkmaar, organist, koordirigent, overl. Amsterdam 10-7-1976, begr. RK Kerkhof Sint Barbara Alkmaar 14-7-1976, z.v. *Evert Koning*, geb. Goorn 22-8-1882, diplm. Toonkunst Utrecht; componist, organist, dirigent en muzikleraar, overl. Wassenaar 14-12-1947 en *Elisabeth Geertruida Willebrands*, geb. Hoorn 2-10-1885, overl. Wassenaar 15-2-1973.

Uit dit huwelijk 5 kinderen o.a.:

7. Markus Augustinus Maria Koning, geb. Alkmaar 15-6-1956, architect, Koningarchitect BNA, te Alkmaar, partner van **drs. Harold D.E. Bos**, geb. Den Helder 6-8-1950, kunsthistoricus, z.v. *Dirk Jan Bos* geb. Sint Maarten 12-6-1925, overl. Den Helder 21-9-2013 en *Catharina Adrianetta Rosa Seydel* geb. Grati-Passoeroean, Oost-Java, Ned. Indië 12-03-1928, overl. Den Helder 24-4-1987, as bijgezet in familiegraf Seydel, Grati-Passoeroean 16-6-1989.

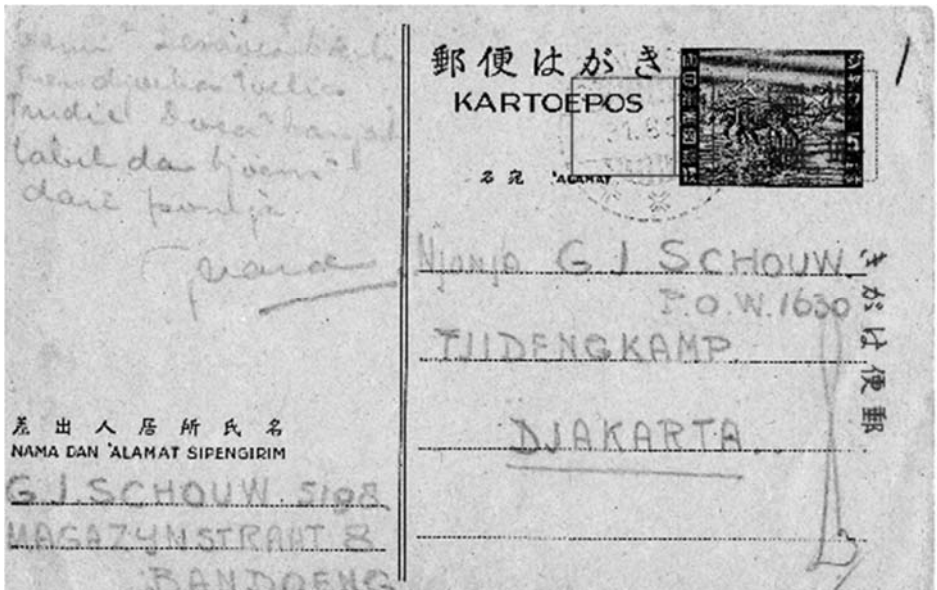
Bron: *Coll. Stichting Huys Auerhaen, familiearchieven: Van Winkel, Sengers, Van Vugt, Wiegerinck, Koning en Bos.*

Briefkaart uit het Jappenkamp van mijn grootvader aan mijn grootmoeder

door Mia A.T. van Rijn-Kerkhoff

Tijdens de Japanse bezetting van Nederlands Indië hebben mijn ouders (Ben Kerkhoff en Truus Schouw) en mijn grootouders van moeders zijde, in het kamp gezeten. Ze hebben allen het Jappenkamp overleefd. Via briefkaarten hebben ze af en toe kunnen corresponderen, alleen dit moest wel in het Maleis gebeuren. We hebben 14 kaartjes, die mij heel dierbaar zijn. Truus Schoehuijs-de Vries heeft ze allemaal voor mij vertaald. Het kaartje van mijn grootvader Gérard Jean Schouw aan mijn grootmoeder Geertuida Sophia Johanna Schouw-de Lange (Truus) wil ik gebruiken voor mijn bijdrage aan het jubileumnummer van ons afdelingsblad.

Mevrouw G. J. Schouw,
POW (Prisoner of War) 1630.
Tjidengkamp,
Djakarta.

Batavia, 29 Aug. 1945

Mijn liefste Truus,
Sijn welterliefde en dankbaarheid
hoe djanjan lippen kampf, kalam belon oes
partikelone kwang, atou wemah kalam
kalam subeloh lipas dan kame wemah dweloh
atou kaviton v. Heutseboulevard.
Totque sampe kita dabang di Batavia, kram
kalei sikelit hari kati. kalam bisah
oeses sendiri baih betuel, tapi kasibi
aloe abamat de wemah dweloh. Saja ma
hwe bawah restant dari pakhan dan wemah
korang f10.- dan bulrak. Saja harap kam
wemah pakhan di simpang. (??) betemur

(Vertaling:)

Liefste Truus,

Ik schrijf je weer en waarschuw je niet te gauw het kamp te verlaten, zolang je geen financiële hulp of een huis bij vrienden hebt kunnen krijgen.

Mocht je toch het kamp verlaten zoek een huis of meld je op kantoor v. Heutseboulevard.

Wacht op mij in Batavia, waarschijnlijk over een paar dagen.

Mocht je het zelf kunnen regelen dan is dat natuurlijk prima, maar laat dan een adres achter.

Ik wou je restant kleding geven en geld f. 10.-- alsmede een matras. Hoop dat mijn kleren zijn bewaard ?? Ben ?? heeft ook Trudi geschreven ??

Ontvang beiden vele groeten en kusjes van Gerard.

Afzender.

G.J.Schouw 5198 (POW nummer),

Magazijnstraat 8,

Bandoeng

Bandoeng, 29 Aug. 1945.

Toen Japan Nederlands Indië had bezet, begon begin maart 1942 de gevangenneming van Nederlandse mannen in Batavia. De meesten, circa 2000, gingen naar de Struiswijk-gevangenis in Batavia. Later werden ze overgebracht

naar andere kampen. De vrouwen uit Batavia gingen veelal naar Tjideng. Burgergeïnterneerden werden op dezelfde wijze geregistreerd als krijgsgevangenen: iedereen kreeg een Prisoner of War (POW) registratienummer. POW geregistreerden met de nummers 1 t/m 8600 gingen vanaf 1 maart 1944 van Struiswijk naar het 15^e Bataljon van Bandoeng. Mijn grootvader met nummer 5198 hoorde bij deze groep [1].

Op 15 augustus 1945 tekende Japan de capitulatie. Dit betekende het einde van de Tweede Wereldoorlog in de Pacific. Voor de geïnterneerde Nederlanders betekende dit echter geen vrijheid. Twee dagen na de capitulatie, 17 augustus 1945, riepen de Indonesische Nationalisten onder leiding van Soekarno de Republiek Indonesia uit en brak de Bersiap-tijd aan met veel geweld, chaos en anarchie. De onafhankelijkheidsverklaring, maar vooral de onlusten van radicale jongeren, die hierop volgden, maakten dat de Nederlanders voor hun eigen veiligheid in de kampen moesten blijven. Hierbij waren de Japanners nog steeds belast met het bestuur en de handhaving van rust en orde. Op het kaartje van mijn grootvader waarschuwde hij mijn grootmoeder om het Tjideng-kamp niet te snel te verlaten in verband met haar eigen veiligheid.

Vanaf oktober 1945 waren mijn ouders en grootouders veilig in Batavia. Ze woonden in een huis van het bedrijf van mijn grootvader van vaderszijde: Djalan Griseeweg 25. Dit huis functioneerde in de naoorlogse tijd als opvangpunt voor vele familieleden en vrienden. Om aan te sterken zijn mijn grootvader, Gérard Jean Schouw, en grootmoeder, Geertruida Sophia Johanna Schouw-de Lange van 25 februari 1946 tot 13 september 1946 in Sydney, Australië, geweest.

Het leven van Gérard Jean Schouw kende een bewogen start. Hij werd op 25-1-1892 geboren in Amsterdam en op 6-3-1892 gedoopt in de Walenkerk [2]. Zijn vader Jean Henri Schouw was een spoorwegambtenaar. Helaas was deze suïcidaal en sprong op 13-6-1902 in Bloemendaal voor de trein [3, 4]. Zijn moeder Adriana Johanna Lindenboom kon deze dood niet verwerken en moest worden opgenomen in het Provinciaal Ziekenhuis in Santpoort. Samen met zijn drie zusjes werd Gérard opgenomen in het Walen-weeshuis in Amsterdam, waar goed voor hen werd gezorgd.

Gérard was een scheepswerktuigkundige, die achtereenvolgens 8 jaar werkte bij de Stoomvaart Maatschappij Nederland, 15 jaar bij de Bataafse Petroleum Maatschappij in Balikpapan en SangaSanga Dalam, Borneo, Nederlands Indië en 6 jaar bij de Nederlandsch-Indische Steenkolen Handels Maatschappij in de havens van Soerabaia en Batavia (Tandjong Priok). In 1942/43 raakte hij geïnterneerd. Na zijn kamptijd heeft hij nog 2 jaar in Djakarta gewerkt als

technisch adviseur bij NIRTIO. In 1950 zijn hij en zijn vrouw teruggegaan naar Nederland, waar ze in Haarlem werden opgevangen door zijn oudste zus Marie Huizinga-Schouw. Op 1-10-1953 overleed hij in Haarlem, waar hij op 3-10-1953 werd begraven.

Op 21-3-1918 trouwde (BS) Gérard in Amsterdam met Geertruida Sophia Johanna de Lange, die op 10-2-1891 in Amsterdam geboren en RK gedoopt was. Een kerkelijk huwelijk was niet mogelijk door de verschillen in godsdienst. Zij was modinette bij Gerzon, gespecialiseerd in het maken van hoeden. Op Borneo zorgde zij voor het gezin met speciale aandacht voor veilig drinkwater en eten. Daar heeft zij veel plezier gehad van haar vaardigheden met naald en draad. Ze overleed op 27-3-1979 te Haarlem, waar ze op 30-3-1976 begraven werd.

I

De stamvader van Gérard Jean was **Hans Schouw**, die zich op 30-7-1682 liet registreren in 's-Hertogenbosch. Uit het poorterboek blijkt dat Hans afkomstig was uit Lübeck en dat hij "Craenkint" was, een jongeman die in een kraan loopt voor het laden en lossen van goederen. Later werd Hans "viscoper"; begr. 's-Hertogenbosch 1-10-1710. Hans Schouw ging op 26-12-1682 in de Grote Kerk van 's-Hertogenbosch in ondertrouw (1) met **Claesken van der Hart**; begr. 's-Hertogenbosch 3-5-1689. Als weduwnaar ging hij op 4-11-1690 in ondertrouw (2) met **Aeltje Romeijn**; begr. 's-Hertogenbosch 3-3-1747 [5].

Uit het eerste huwelijk werden in 's-Hertogenbosch 4 kinderen geb. en ged.:

1. *Adam*, 24-8-1683. (**volgt II**)
2. *Dorethe*, 6-12-1685.
3. *Evertijn*, 27-11-1687.
4. *Hendrik*, begr. 9-9-1689.

Uit het tweede huwelijk werden in 's-Hertogenbosch 3 kinderen geb. en ged.:

1. *Johannes*, 31-7-1691, begr. 's-Hertogenbosch 3-4-1701.
2. *Claesken*, 4-3-1694.
3. *Joannes*, 7-2-1700.

II

Adam Schouw ged. 24-8-1683 's-Hertogenbosch; 19-5-1739 begr. 's-Hertogenbosch; op 16-6-1708 in ondertr. met **Allegonda Peeckop**; tr. 1-7-1708 Vught; Allegonda werd 20-4-1723 in 's-Hertogenbosch begraven. Op 11-11-1724 ging Adam voor de 2^e keer in ondertr. met **Elisabeth Maria Webster**; zij werd 3-12-1751 in 's Hertogenbosch begraven.

Uit het eerste huwelijk werden in 's Hertogenbosch 6 kinderen geb. en ged. in de Grote Kerk:

1. *Clasina*, 17-4-1708.

2. *Hester*, 12-8-1710.
  3. *Johannes*, 17-5-1713. (**volgt III**)
  4. *Hendrik*, 29-3-1718.
  5. *Elisabeth*, 8-12-1720.
  6. *Homerus*, 28-1-1722.
- Het tweede huwelijk was kinderloos.

III

Johannes (Jan) Schouw ged. 17-5-1713 's-Hertogenbosch ging op 27-5-1747 in ondertr. met **Elisabeth Josina ter Crooij** (geb. 1724) . Op 11-6-1747 gehuwd Nederhemert. Beide echtelieden werden te 's-Hertogenbosch begraven: Jan Schouw 20-4-1780 en Elisabeth Josina ter Crooij 16-4-1806 . In 's-Hertogenbosch werden uit dit huwelijk 10 kinderen geb. en ged. in de Grote Kerk:

1. *Philip Adam*, 31-5-1748. (**volgt IV**)
2. *Arnoldus*, 27-5-1750.
3. *Hendrik*, 23-5-1751.
4. *Jan*, 13-10-1753; overl. Oirschot 7-4-1819.
5. *Arnolda*, 25-12-1755; overl.'s-Hertogenbosch 18-12-1820.
6. *Allegonda*, 5-8-1757.
7. *Adam*, 8-2-1760.
8. *Elisabeth Josina*, 29-12-1761.
9. *Elisabeth Josina*, 4-10-1763; begr.'s-Hertogenbosch 16-2-1791.
10. *Adam*, 2-8-1765, overl. Sint-Oedenrode 29-3-1832

IV

Philip Adam Schouw ged. 31-5-1748 's-Hertogenbosch, koopman vlg. poorterboek van Amsterdam [2] van juli 1787, overl. 's-Hertogenbosch 23-1-1811, ging 12-12-1786 in Amsterdam in ondertr. met **Susanna Lobé**; Engels Presbyteriaans ged. 23-1-1757, dr. v. Jan Pieter Lobé en Johanna Margareta Hulsebosch.

In Amsterdam werden uit dit huwelijk 4 kinderen geb. en ged.:

1. *Jean*, geboren 15-9-1787, Waals hervormd ged. 21-10-1787, Oude Waalse Kerk. (**volgt V**)
2. *Jan Pieter*, hervormd ged. 4-10-1789, Zuiderkerk.

Een Kraen, replica in 2012 gebouwd t.b.v. de "Kaeskoppenstad" Alkmaar

3. *Henrik*, hervormd ged. 24-4-1791, Nieuwe Kerk.
4. *Ida*, geb. 19-10-1792, hervormd ged. 28-10-1792, Oude Kerk; begr.5-2-1794.

V.

Jean Schouw, geb. Amsterdam 15-9-1787, ged. 21-10-1787, ambtenaar van de thesaurier, overl. op 39 jarige leeftijd, begr. Amsterdam 7-4-1827, tr.

Amsterdam 11-11-1818 (BS) **Amelia van der Hooght**, geb. Amsterdam 27-12-1788, ged. 18-1-1789, overl. Harmelen 22-4-1853.

Zij kregen in Amsterdam 4 kinderen:

1. *Suzanna*, geb. 18-9-1819, ged. 5-10-1819, overl. Rheden 1-6-1901.
2. *Jean Henri*, geb. 18-1-1821, ged. 14-2-1821, overl. Amsterdam 17-2-1822.
3. *Ida*, geb. 24-9-1822.
4. *Jakob*, geb. 8-8-1825. (*volgt VI*)

VI.

Jakob Schouw, geb. Amsterdam 5-8-1825, ambtenaar rijksbelastingen, overl. Amsterdam 22-9-1895, tr. Vleuten 25-5-1855 (BS) **Margaretha van der Meijden**, geb. Vleuten 17-8-1832, overl. Amsterdam 7-6-1915, dr. v. Jacobus van der Meijden en Teuntje Tuijnenburg [6].

Zij gingen wonen in Driebergen en Veenendaal, waar ze 5 kinderen kregen. In 1865 verhuisde de familie Jakob Schouw naar Amsterdam, waar de jongste vier kinderen geboren werden:

1. *Jacobus*, geb. Driebergen 16-4-1857.
2. *Jean Emile*, geb. Driebergen 23-12-1858.
3. *Suzanna Petronella*, geb. Veenendaal 12-4-1860.
4. *Anton*, geb. Veenendaal 5-12-1861, overl. Utrecht 12-11-1930.
5. *Catharina Maria Sophie*, geb. Veenendaal 30-7-1863.
6. *Margaretha*, geb. Amsterdam 3-7-1865.
7. *Jean Henri*, geb. Amsterdam 3-10-1867. (*volgt VII*)
8. *Henri*, geb. Amsterdam 19-1-1870.
9. *Petronella Geertruida*, geb. Amsterdam 8-4-1873, over. Amsterdam 7-5-1951.

VII.

Jean Henri Schouw, geb. Amsterdam 3-10-1867, spoorwegambtenaar, overl. Bloemendaal 13-6-1902, tr. Amsterdam 3-9-1891 (BS) **Adriana Johanna Lindenboom**, geb. Heteren 24-2-1866, overl. Bloemendaal 16-6-1936; dr. v. Gradus Lindenboom en Maria Frederiks [7].

Zij kregen in Amsterdam 4 kinderen:

1. *Gérard Jean*, geb. 25-1-1892. (*volgt VIII*)

2. *Maria Adriana Johanna*, geb. 10-7-1893, overl. Leusden 12-5-1959, tr. Dick Huizinga, overl. Birma spoorweg.
3. *Margaretha Susanna*, geb. 2-4-1895, overl. Hilversum 29-11-1968, begr. 3-12-1968, tr. Amsterdam 13-4-1922 (BS) Martinus J. Zegers; geb. Amsterdam 19-1-1899; overl. Almelo 27-7-1980.
4. *Adriana Johanna (Jeane)*, geb. 12-5-1896, overl. Haarlem 14-3-1945.

VIII

- Gérard Jean Schouw**, geb. Amsterdam 25-1-1892, ged. Walenkerk 6-3-1892, overl. Haarlem 1-10-1953, begr. 3-10-1953, tr. Amsterdam 21-3-1918 (BS)
- Geertruida Sophia Johanna de Lange**, geb. en RK ged. Amsterdam 10-2-1891, overl. Haarlem 27-3-1979, begr. 30-3-1979, dr. v. Arie de Lange, geb. en RK ged. Amsterdam 30-12-1856; overl. Amsterdam 1-6-1927 en Alida Anna Elisabeth Fluijter, geb. en RK ged. Amsterdam 18-3-1857, overl. Amsterdam 16-5-1936. Ze kregen in Amsterdam een dochter:
1. *Geertruida Johanna Schouw*, geb. 14-6-1919 (*volgt IX*)

IX

- Geertruida Johanna Schouw**, geb. 14-6-1919, ged. RK 9-2-1933 te Balikpapan, Borneo, Ned. Indië, overl. Bloemendaal 8-10-2011, begr. 14-10-2011, tr. Batavia, Ned. Indië op 8-1-1946 (BS) en 10-1-1946 RK **Bernardus Josephus Marie Kerkhoff**, geb., RK ged. Batavia, Ned. Indië 19-3-1913, overl. Haarlem 4-6-1992, begr. Bloemendaal 7-6-1992, zn. v. Johannes Anthonius Marie (Joop) Kerkhoff, geb., RK ged. Haarlem 13-8-1887, overl. Haarlem 31-3-1946 en Maria Theodora Jacoba (Marie) Middeldorp, geb., RK ged. Haarlem 6-11-1882, overl. Haarlem 24-4-1965.

Met dank aan Mw. T.A.C. Schoehuijs-de Vries voor al haar vertalingen van de in het Maleis geschreven briefkaartjes van mijn familie uit de Jappenkamp-tijd.

Noten:

1. Nat. Archief: www.japanseburgerkampen.nl/Tjideng Register aug 1945; www.isgeschiedenis.nl/gahetna-op-isgeschiedenis
2. SAA Amsterdamse stadsarchief: <http://stadsarchief.amsterdam.nl/archieven/archiefbank>.
3. Oprechte Haarlemse Courant 14 juni 1902.
4. NHArchief, Haarlem, DTB, BS, archief Gemeente Bloemendaal.
5. Stadsarchief 's-Hertogenbosch, DTB, BS.
6. Utrechts Archief, Utrecht, DTB, BS.
7. Gelders Archief, Arnhem, DTB, BS.

Een aparte voorouder of 'Een wonderdokter uit België'

door Truus Schoehuijs-de Vries

Hendrik Jz. Schoehuijs, werd geboren op 29 oktober 1838. Hij was o.a. bloemenkweker, president-kerkvoogd van de N.H.Kerk, herenboer, dijkgraaf, wethouder, schaker en hij beheerste de Franse taal. Hij trouwde op 29 april 1860 met Neeltje Houtkooper. Toezienend voogd bij het huwelijk is Jan Schoehuizen, familielid en notaris in Alkmaar en Akersloot. Later burgemeester van Akersloot, naar voren geschoven door de gemeente Alkmaar, omdat die de (rechten van) de

Heerlijkheid Akersloot had verworven en zijn belangen wilde veiligstellen.

Het motto in die tijd: *“De duurste verbeuzeling is die van ... tijd”* en dat heeft Hendrik goed in zijn oren geknoopt.

Hendrik heeft het, ondanks dat vóór- en tegenspoed zijn deel waren, ver geschopt. Hij en zijn vrouw Neeltje kregen dertien kinderen, allen geboren in de Starnmeer (gemeente Graft). Twee kinderen stierven voor het 1^e jaar en 1 kind maakte zelf een einde aan zijn leven.

Boerderij in de Starnmeer

Twee koninginnen, Emma en Wilhelmina en een Minister van Waterstaat en Handel en Nijverheid waren er in 1896 voor nodig om Hendrik officieel tot

dijkgraaf van de Starnmeer en Kamerhop te benoemen. De originele benoeming ligt in het Kabinet des Konings in het Nationaal Archief in Den Haag. Het uittreksel werd op 28 november 1896 ook in Venetië ondertekend, omdat de Koninklijke familie in Italië vakantie vierde. De voordracht d.d. 21 november 1896 nr. 108 werd mede ondertekend door secretaris generaal De Bosch Kemper.

Voor de genezing van een gezwel aan de bovenarm werd hij door verschillende artsen behandeld en ook drie keer geopereerd. De behandelingen en de drie operaties hadden blijkbaar niet geholpen. Hij kreeg van zijn behandelende artsen, na deze drie operaties, alsnog het advies die arm dan maar te laten amputeren. Een eigenaardige serie kranten-annonces verscheen in 1892, 1893 en 1894 in de Opregte Haarlemsche Courant.

DANKBETUIGING.
 Ik ondergeteekende was reeds drie malen geopereerd van een kwaadaardig gezwel boven aan den arm; toen heb ik mij aan de behandeling van den Heer Dr. J. WINDELINX toevertrouwd, met dat gevolg, dat ik geheel ben genezen, sinds bijna drie jaar, zonder bloedige operatie en zonder het minste spoor van instorting. 31379
 1894 H. SCHOEUFUYS, Landbouwer.
 Starnmeer (Gem. Graft), Noord-Holland.
 De Heer J. WINDELINX is met Dr. C. ENTHOVEN op Dinsdagen 13 en 27 Maart, te Rotterdam in het *Hôtel de France*, Hoogstraat, van 10 tot 12 uur, te consulteren; te Haarlem, *Hôtel du Lion d'Or*, Kruisweg 36, van 3 tot 5 uur.

“Toen heb ik mij aan de behandeling van de (Antwerpse) dr. J. Wildelinx, die met dr. C. Enthoven in Haarlem bij het station in hotel Lion d’Or zitting hield, toevertrouwd.”

Deze wonderdokter genas hem, zodat hij zonder bloedige operatie en zonder het minste spoor van instorting” oud kon worden.

Hendrik bereikte de leeftijd van 71 jaar.

DANKBETUIGING.
 Ik ondergeteekende was reeds drie malen geopereerd van een kwaadaardig gezwel boven aan den arm, n.l. in Aug. 1886, Jan. 1888, en Sept. 1888, en toen ik het in Mei 1889 terugkreeg, een deskundige mij in vollen ernst den raad gaf, den geheelen arm te laten amputeeren, heb ik mij aan de behandeling van den Heer Dr. J. WINDELINX toevertrouwd, met dat gevolg, dat ik geheel ben genezen, sinds bijna drie jaar, zonder bloedige operatie en zonder het minste spoor van instorting. Den Heer WINDELINX heb ik het dus te danken dat ik mijn arm heb gehouden en dat ik hem weer goed kan gebruiken. Het *Instituut Windelinx*, te Brussel, rue Gallait 122, en de afdelingen daarvan te Rotterdam en Haarlem, kan ik dus met volkomen vertrouwen aanbevelen.
 1092 H. SCHOEUFUYS,
 Landbouwer.
 Starnmeer (Gem. Graft, Noord-Holland). 19765

Voorouders aan de Oostdijk in Heerhugowaard

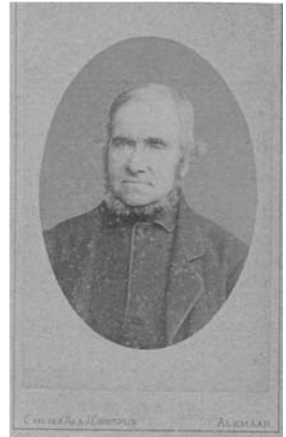
door J.J. Vethaak

In 1843 kochten mijn betovergrootouders Jan Gelder en Maartje Hemke de boerderij 'De witte Koe' met ruim veertig bunders weiland aan de Oostdijk in de Heerhugowaard. Vele jaren later woonde er hun zoon Gerrit, gehuwd met Elisabeth Hos uit De Woude. Ze kregen vijf kinderen onder wie mijn grootmoeder Trijntje Gelder, die op 28 april 1906 te Heerhugowaard trouwde met Jan Koelmeij.

Jan Gelder
geb. Bergen (NH)
25-11-1820,
overl. Heerhugowaard
3-2-1900.

Maartje Hemke,
geb. Heerhugowaard
20-4-1823,
overl. Alkmaar
14-4-1897.

Elisabeth Hos,
geb. Akersloot
10-12-1853,
overl. Heerhugowaard
18-11-1918.

Gerrit Gelder,
geb. Heerhugowaard
17-4-1847,
overl. Heerhugowaard
8-10-1910.

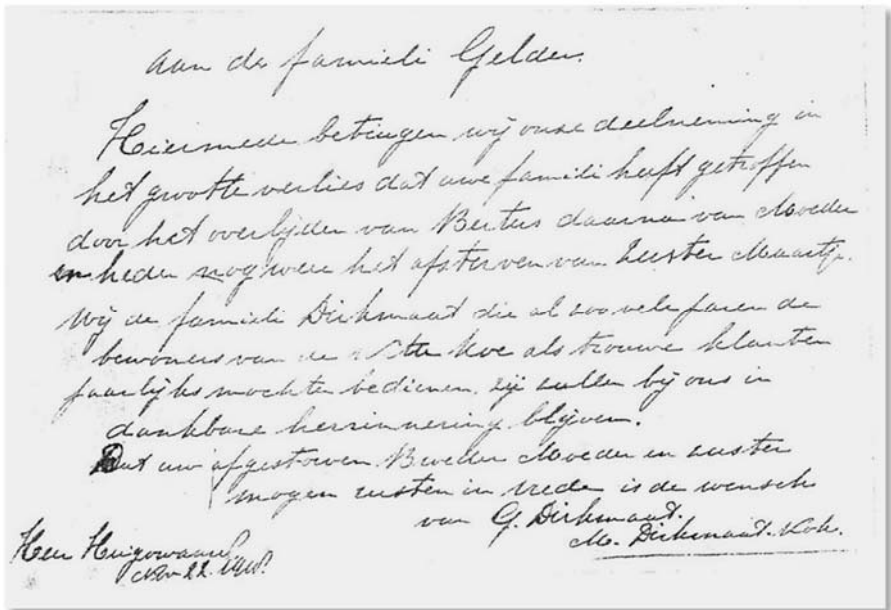

Mijn beide hierboven genoemde voorvaders waren hoofdingeland en heemraad van de polder en namen daarmee een vooraanstaande plaats in de boere-gemeenschap in.

Gerrits naam wordt nog vermeld op een plaquette die zich in het voormalige polderhuis aan de Huij-gendijk bevindt.

Nadat overgrootvader Gerrit in 1910 was overleden, zette zijn vrouw eerst met vier, later met twee kinderen, namelijk zoon Gijsbert en dochter Maartje, het bedrijf voort.

In 1918, het jaar van de beruchte Spaanse griep, sloeg de ziekte ook in 'De witte Koe' toe. Alle bewoners werden ziek. De gevolgen waren diep-treurig: op 15 november overleed Gijsbert, drie dagen later zijn moeder en weer drie dagen later overleed Maartje. De boerderij stond leeg. De goede zorgen van mijn grootouders Trijntje Gelder en Jan Koelemeij, die elke dag uit Ursem kwamen om de mensen en het vee te verzorgen, waren tevergeefs geweest. De boerderij en het vee werden verkocht. Er zou nooit meer een Gelder aan de Oostdijk het boerenbedrijf uitoefenen.

Opa Lens

door Dick Lens

Omdat ik nog maar een beginneling ben op het gebied van de genealogie, ik ben pas in augustus 2012 begonnen, wil ik iets schrijven over mijn ervaringen met het zoeken naar de overlijdensdatum en andere gegevens van mijn opa. Want met hem wil ik mijn genealogische speurtocht beginnen.

Waarom ben ik met Genealogie begonnen?

Reden 1: Misschien wel de belangrijkste reden; omdat door mijn ouders zelden of nooit over vroeger en familie gesproken werd. Bijkomend punt is ook nog dat er nog al wat onenigheid in de familie voorkwam en daardoor is er lange tijd ook weinig of geen contact met elkaar geweest. Daardoor is veel van de belevenissen van de diverse gezinnen aan de aandacht ontsnapt.

Ik wilde wel eens weten hoe het in eerdere generaties in de familie geweest is.

Reden 2: Geschiedenis heeft altijd al mijn interesse gehad met name bepaalde facetten van de Tweede Wereldoorlog en de geschiedenis van Amsterdam.

Franciscus Jacobus Lens, werd geboren op 24 augustus 1870 en is na de Tweede Wereldoorlog in Oostzaan overleden. Van beroep was hij meubelmaker. Verder wist ik niets van hem. Ik had en heb zelfs geen foto. Omdat voorbereiding toch nog altijd het halve werk is had ik in augustus 2012, via Markplaats, twee boekjes aangeschaft, één over genealogie in het algemeen en één over computergenealogie.

Omdat ik alleen wist dat opa het laatst in Oostzaan had gewoond en daar ook is overleden, toog ik op een herfstige dag naar de Hoogstraat 34 in Koog aan de Zaan, waar ik het archief van Oostzaan kon vinden.

Binnengekomen bleek ik de eerste bezoeker te zijn. De dame, achter de twee glazen schuiframen met daaronder een wandje met jaren '70 schrootjes, stond met een bakelieten telefoonhoorn aan haar oor een meneer te woord die duidelijk iets anders wilde dan zij hem kon bieden. Hij vroeg een kopie van een bouwtekening en zij kon alleen de tekening ter inzage op het archief aanbieden.

Na beëindiging van dit gesprek van twee mensen die allebei Nederlands tegen elkaar spraken, maar ook mee wilden dingen naar het kampioenschap zo dicht

mogelijk langs elkaar heen praten, werd ik verzocht mij te legitimeren en mijn naam en adres duidelijk op een overgereikt formulier in te vullen. Na dit ingevuld en overhandigd te hebben mocht ik doorlopen naar de grote zaal, zoals de dame bij de receptie het noemde, want daar wachtte haar collega reeds op mij, vertelde zij mij.

Dit bleek inderdaad het geval. De collega begon mij in rap tempo het een en ander duidelijk te maken over hoe het archief werkte.

Omdat ze aan mijn gezicht zag dat ik bij de woorden insteekkaartjes en microfiches het spoor al redelijk bijster was besloot ze mij, als een Zaanse Florence Nightingale, de helpende hand toe te steken. In no time had zij het gevraagde gevonden en vroeg of ik er een kopie van wilde.

Natuurlijk wilde ik dat en na dezelfde opstartproblemen met het kopieerapparaat als haar collega met de telefoon had overwonnen te hebben stond ik met het begeerde papiertje in mijn hand. Intussen was de mevrouw op een stoel, die op een verhoog stond, gaan zitten om een bonnetje uit te schrijven zodat ik de kopie bij haar telefooncollega kon betalen.

Het bleek om het bedrag van € 0,43 te gaan. Een wakkere Zaankanter, die inmiddels ook gearriveerd was, gaf mij nog even de raad om naar een B.T.W. bon te vragen. Lachend spoedde ik mij echter terug naar de telefooncollega maar die was in geen velden of wegen te bekennen. Dat gaf mij de gelegenheid het interieur nog eens aan een nadere inspectie te onderwerpen.

De eerste gedachte was “ouwe meuk” mijzelf vrijwel direct realiserend dat dit eigenlijk wel voor elk archief zou gelden. In die zin van dat bezoekers in oude archieven e.d. komen snuffelen. Maar hier kon je dit wel heel letterlijk nemen. Meubilair dat na 30 jaar afschrijven nog twintig jaar langer dienst moest doen. Een telefooncentrale waar verzamelaars hun vingers bij zouden aflikken. Archiefkasten die je zelfs bij de kringloop niet meer tegenkomt. Na zo’n drie minuten kwam de receptiedame gehaast aangelopen zich verontschuldiging voor haar afwezigheid die gelegen was in het feit dat de telefooncentrale naar sommige afdelingen niet meer wenste door te verbinden. En dat ze daarom zo nu en dan persoonlijk moest vertellen dat iemand even de telefoon moest opnemen. En de gemeente die er niets meer aan deed want ze gingen aan het eind van het jaar verhuizen naar het nieuwe stadhuis in Zaandam.

Ik mompelde iets over en soort metaalmoetheid maar die opmerking liet ze aan zich voorbij gaan. Ik overhandigde haar een briefje van € 5,00. Wat er toen nog allemaal gebeurde met twee verschillende geldkistjes, één voor het papiergeld en één voor de muntjes en de bijbehorende sleuteltjes zal ik u besparen. Het stukje gaat per slot over opa Lens.

Uit het overlijdensuittreksel kon ik opmaken dat hij overleden was op 25 oktober 1949, dus 79 jaar oud geworden was. Een respectabele leeftijd! Hij bleek overleden te zijn in "Ons verzorgingstehuis" in Oostzaan. Na een tijdje op internet rondgekeken te hebben kwam ik uiteindelijk op een site met een foto.

Echter de foto was opgeleukt met een copyright-balkje. Een e-mail gestuurd maar nooit enige reactie terug ontvangen. Niet uit het veld geslagen, nogmaals het internet op.

Bij de oudheidkamer Oostzaan kreeg ik wel een reactie op mijn mail en wel per kerende mail, een foto van een grafsteen van Franciscus Lens met de vraag of dat familie was?

Ik kon de afzender berichten dat het waarschijnlijk familie was, ik was in een paar maanden al zeven generaties terug beland via het stadsarchief in Amsterdam, en melde hem terug dat het afvallige Amsterdammers betrof die in Buiksloot waren beland.

Per omgaande ontving ik drie schitterende foto's van het betreffende verzorgingshuis, waarvan een hieronder is afgebeeld.

Goudsbloemstraat 79 - 83 Amsterdam foto 1919

In het Amsterdams Archief, in het prachtige gebouw de Bazel, had ik via de diverse aktes al uitgevonden dat opa Lens geboren was in de Goudsbloemstraat 83 in Amsterdam. De 3 panden, 79–83 staan er nog steeds en hebben de grote Jordaan sanering, eind 1800 begin 1900, glansrijk overleefd. In 1969-1970 zijn ze door toedoen van de stichting Diogenes aangepast aan de toen geldende “moderne” tijd.

Op Lens werd dus geboren op 24-8-1870 samen met een tweelingbroertje genaamd **Hendrik Willem Lens**. Deze tweelingbroer overleed op 19-3-1872, 1,5 jaar oud.

Vervolgens kwamen er, in de loop van de jaren, nog vier broers bij te weten: **Jacobus Lens** geb. 7-9-1872, **Johannes Lens** geb. 20-9-1874 en overl. 18-1-1875, **Johannes Jacobus Lens** geb. 17-3-1876 en **Hendrik Jacobus Lens** geb. 20-10-1878. Allen geboren in Amsterdam in de Goudsbloemstraat 83. Johannes Jacobus en Hendrik Jacobus, beide sigarenmaker van beroep, zijn geëmigreerd naar Amerika. Hendrik J. vertrok op 21-2-1907, samen met zijn vrouw **Nicoletta Deckers**, met de SS Noordam naar New York en is gaan wonen en werken in Boston.

Hij is in 1931 Amerikaans staatsburger geworden onder de naam Henry John Lens.

Johannes J. vertrok, samen met zijn vrouw **Maria Catharina Jansen**, met de SS Ryndam op 24-6-1911 naar New York en is ook gaan wonen en werken in Boston. Hij is in 1927 Amerikaans staatsburger geworden onder de naam John Jacob Lens.

Maar ook tussen deze beide broers met de naam Lens ontstond zo te zien onenigheid. Want na een aantal jaren vinden we John Jacob Lens met zijn vrouw terug aan de andere kant van Amerika in Californië en wel in Alameda. Dat is wel erg ver bij je 'enigste' familielid in Amerika, vandaan.

Ik heb geprobeerd met een kleindochter van Henry J. in contact te komen. Ik heb haar foto's e.d. gestuurd, maar geen enkele reactie. Twitter account werd afgesloten, etc. die wil dus duidelijk niets meer met de oorspronkelijke familie in Nederland te maken hebben.

Voor verder onderzoek naar mijn opa bleef alleen nog zijn broer Jacobus Lens over. Jacobus werd geb. 7-9-1872 en stierf op 21-9-1904 32 jaar jong.

Opa Lens heeft, als je dat zo achter elkaar leest, niet zo'n erg leuk leven gehad. De laatste jaren had hij het ook niet naar zijn zin qua bewoning. Hij verhuisde 6-4-1946, naar de Roeterstraat 2 in Amsterdam. Toentertijd het "oude mannenhuis".

Dit beviel hem kennelijk slecht want op 16-4-1946 trok hij in bij zijn zoon Hendrik om op 8-8-1946 te verhuizen naar de Bilderdijkstraat 87. Vervolgens op 13-5-1947 weer naar het "oude mannenhuis" in de Roeterstraat om uiteindelijk op 20-6-1947 te eindigen in Oostzaan, waar hij op 25-10-1949 is overleden.

Die onrust in het doen en laten zie ik wel terug bij mijn zoon en mijzelf. Wij zijn duidelijk geen types om van 8-17 uur te werken. Ook wij houden van avontuur. Opa Lens, hij moest eens weten dat zijn kleinzoon een stukje over hem geschreven heeft.

Mijn favoriete voorouder Femmetje of hoe je door een bidprentje tot een doorbraak komt....

door Jos Kaldenbach

Dit levensverhaal betreft geen 'grote' held, maar een eenvoudige heldin: tante Fem of Femmetje, RK. gedoopt als Euphemia Kaldenbach, geboren op het Oostereind 89 in Zwaag op 12 juli 1890 om 23 uur. Zij leidde een tragisch leven, hetgeen maar heel langzaam tot mij doordrong.

Zij werd als jongste van 9 kinderen al vroeg, op haar achtste, huishoudster bij haar vader Piet (Petrus Anthonius), huisschilder, omdat haar moeder Maartje Leek op 18 januari 1899 overleed. Later trok vader Piet in huis bij zoon Leo uit 1883, de derde Leo binnen acht jaar in het gezin omdat twee broertjes Leo jong waren gestorven, ook huisschilder, maar volgens veel dorpelingen ook kunst schilder, want zoals hij de kruiswegstaties in de St. Martinus kerk had geschilderd, dat was een wonder...

Vader Piet was een norske, ouderwets strenge vader, die wilde, dat Femmetje hem bleef verzorgen. Dat was hard, zoals de hele maatschappij toen veel harder was dan nu en enigszins te begrijpen uit zijn eigen levensloop: vroeg wees geworden. Op zijn vijftiende, was ook hij met zijn broer Jacobus in het weeshuis ondergebracht. Drie jaar later was hij een van de ongelukkigen, die in 1862 ver van haard en huis in het "pauperparadijs" van de Koloniën van Weldadigheid in Veenhuizen (bij Ommerschans) werden geplaatst. Dat werd praktisch afgedwongen door de regering, want de onkosten in Drenthe waren maar de helft van die in de weeshuizen van Hoorn... Het RK Weeshuis schrijft hem twee jaar later definitief uit ('ontslag'), omdat hij dan trouwt. In zijn huwelijksakte komt geen familielid als getuige voor...

Toen zoon/broer Leo had gehoord, dat op de kermis vrij bier te krijgen was in het pas geopende café, en hij daar heen wilde, werd hem dat door vader verboden, want de nieuwe waard was een protestant en zijn bier was dus taboe. Leo was

eigenwijs, ging er toch heen, genoot van het “best vat” en kwam ’s nachts thuis. De knip had vader op de deur gedaan, hij was dus niet meer welkom, logeerde nog enige maanden bij zus Gré en zwager Klaas Bakker. Maar pa was niet te vermurwen, dus trok Leo naar Oldenzaal en stichtte zo de Overijsselse tak van de familie door zijn huwelijk met Drika Waanders.

Na de geboorte van hun eerste twee kinderen keerde hij toch weer terug, omdat vader ziek was geworden. Hij nam de zaak over, waarvan een foto verscheen in ‘Zwaag in oude ansichten’ van de Europese Bibliotheek, kreeg daar nog vijf kinderen, en vertrok toen toch definitief terug naar het oosten. Een bron van ongenoegen was namelijk de West-Friese gewoonte van de boeren om de schilder in natura uit te betalen. Maar als je dan geen contanten, maar wel vele zakken graan en aardappelen in huis hebt, kun je je leveranciers niet betalen...

Terug naar Femmetje. Zij wilde met Jaap Baas trouwen, die ze had ontmoet als huishoudster, ‘een betrekking’ bij diens broer Dorus Baas in Grootebroek in 1911. Ze vroeg om toestemming aan vader Piet, maar die zei niks... Toen vroeg ze aan broer Leo : “Wat moet ik nou?”, waarop die zei: “Het zit wel goed!”. En dus werd er een jaar na vaders overlijden getrouwd, op 13-5-1914, met Jacobus Baas, tuindersknecht, later groentekweker, zoon van Jan Baas en Meinou Snel. Zij kregen er tussen 1915 en 1928 negen kinderen. Pas toen ik bij de NGV haar bidprentje onder ogen kreeg, begon me iets te dagen. De tekst over haar goedheid en opofferingen was tot daar aan toe, maar het stuk: ***‘zij leefde als in een mist die haar geest omhulde’*** deed bij mij een belletje rinkelen.

En toen ik daarna contact opnam met nicht Gré Laan, hield die eerst de boot een beetje af. “Hoe weet je dat?” vroeg ze. Ik zei: “Een genealoog weet alles”, en noemde wat namen en data uit het Bevolkingsregister. Toen kwam de ellende in haar leven beetje bij beetje te voorschijn.

Drie miskramen, een doodgeboren kind, haar oudste zoon Jan verongelukte op zijn derde onder een kermiswagen, haar tweede Jan verdrong op zijn vijfde, drie kinderen stierven vóór hun tweede verjaardag.

Ze had ook nog jaren een pleegkind, Anna Gerarda Tecla Kuin, in huis... Is het dan vreemd, dat een gevoelige moeder hier gek van wordt? Dat werd ze dus ook. Zij werd opgenomen en enkele tientallen jaren lang verpleegd in het Willibrordus gesticht in Heiloo.

Toen kwam ze genezen terug, maar waren haar kinderen jaren ouder geworden.

Zij stierf in Lutjebroek in 1960, haar Jaap in 1968 in huize "St. Nicolaas".

Slechts drie kinderen stonden er nog maar in de krantenadvertentie ...

Bron: Het geslacht Kaldenbach, deel 1, tak A, Alkmaar 1985.

†

In memoriam
Bid voor de ziel van
Jacobus Baas
weduwnaar van
Euphemia Kaldenbach

Geboren te Lutjebroek 28 dec. 1884,
gesterkt door het sacrament der zieken
en overleden te Lutjebroek 12 januari
1968 in huize „St. Nicolaas”.

Hij was een harde werker voor zijn
gezin. Veel tegenslagen en weder-
waardigheden waren zijn deel. Toch
bleef hij altijd rotsvast vertrouwen op
God; een man met een sterk geloof.
Samen met moeder heeft hij veel leed
gedragen, vooral toen zes kinderen
hen al vroeg werden ontnomen. Nu
mag hij eindelijk rusten in God, samen
met moeder en de kinderen die hem
zijn voorgedaan.

Onze Vader – Wees Gegroet
Dat hij moge rusten in vrede

Ter gedachtenis aan

EUPHEMIA KALDENBACH
echtgenote van JACOB BAAS.

Geboren te Zwaag 12 juli 1890, gesterkt
door de genademiddelen der H. Kerk, over-
leden te Lutjebroek 13 februari 1980 en de 17e
d.a.v. begraven op het R.K. kerkhof aldaar.

Zij was zó goed, dat iedereen van haar
hield. Haar leven heeft zij willen offeren
voor de afgedwaalden. God heeft haar offer
aanvaard en haar het Kruis opgelegd, dat
Hem behaagde.

Haar laatste jaren leefde zij als in een mist die
haar geest omhulde, maar God hield zij
altijd vast. Nu echter zijn alle nevelen op-
gelost, en voor eeuwig mag zij God aan-
schouwen tezamen met haar kinderen die
haar zijn voorgedaan. Laat deze gedachte
ons troosten.

Onze Vader. Wees Gegroet.
Heer geef haar de eeuwige rust.

Arme Grietje Pater

door Gerard Pater

De Familie Organisatie Pater (F.O.P.) is een genealogische vereniging die als doel heeft de genealogie en geschiedschrijving van de familienaam Pater te bevorderen. Er bestaan diverse families Pater (Paater, De Pater, Paters) in Nederland. De kern van de vereniging bestaat uit 9 'steunpunten', d.w.z. leden van de F.O.P. die een of meer Pater-stambomen onder hun beheer hebben. Gerard Pater uit Alkmaar is zo'n 'steunpunt' en houdt zich bezig met Noord-Hollandse 'Paters'.

Tijdens zijn speurtochten viel hem op dat ene Grietje Pater niet in Noord-Holland maar in Ommerschans overleden was en hij wilde weten waarom ze daar beland was.

Door het lezen van het boek `Het Pauperparadijs` van Suzanne Jansen is onze belangstelling gewekt voor alles wat met Veenhuizen en de proefkoloniën te maken heeft. Eigenlijk is dat de reden geweest dat we het 25-jarig jubileum van de F.O.P. in Veenhuizen gingen vieren. We zijn gaan zoeken naar alle Paters die om de een of ander reden terecht gekomen zijn in de proefkoloniën of Veenhuizen.

In Noord-Holland heb ik Grietje Pater gevonden en eigenlijk was ze me al een jaar of vijf geleden opgevallen. In haar overlijdensakte stond dat ze was overleden in Ommerschans. Ik had toen nog geen enkel idee welk een triest verhaal er schuil ging achter dit meisje. Ze is geboren op 16 januari 1814 in het huis van Pieter Keizer te Dirkshorn. Haar vader was Gerrit Pater (geb. 1789) en haar moeder Lijsbeth Koning (geb. 1792). De geboorteplaats van beiden is niet vermeld en ik heb nergens een bevestiging kunnen vinden dat ze gehuwd waren. Ook heb ik nergens de vader en moeder van Gerrit Pater kunnen vinden. Wat is er precies met Grietje gebeurd? We weten het niet en kunnen er alleen maar naar gissen. Misschien is ze wees geworden en moest ze zich als klein meisje in leven houden door te bedelen. Wat zeker is dat ze in ieder geval in Hoorn in het bedelaarsgesticht terecht is gekomen. Helaas is er geen lijst met namen van alle mensen die in het bedelaarsgesticht in Hoorn zijn geplaatst. Het was de bedoeling dat alle bedelaars die nog enigszins gezond waren en konden werken, in eerste instantie doorgestuurd werden naar Ommerschans. Daarna werden ze geplaatst in Veenhuizen.

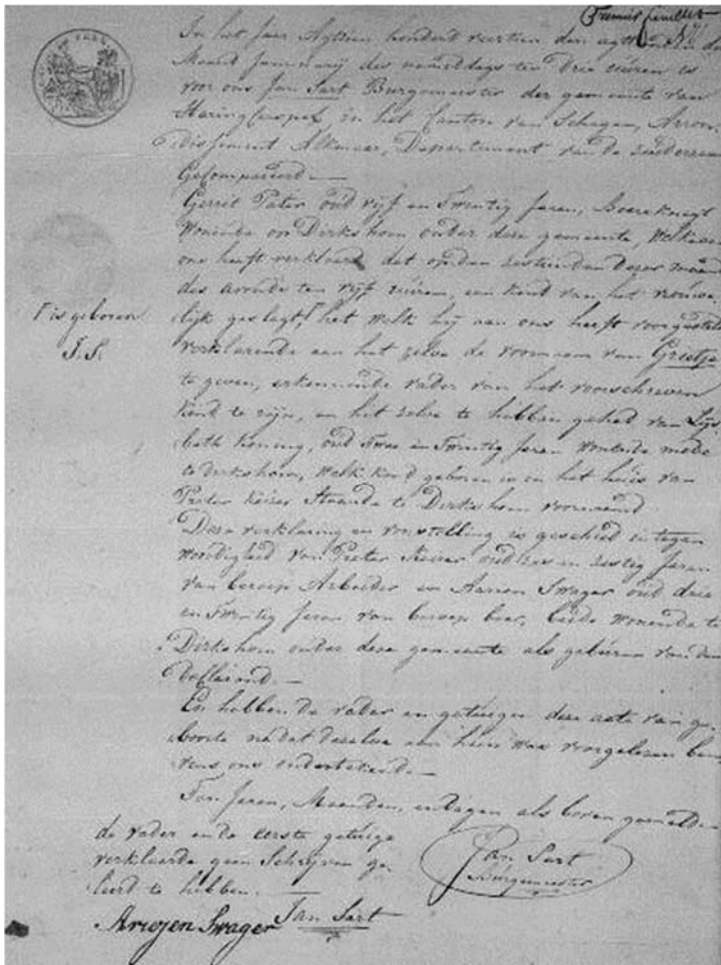
We weten zeker dan Grietje in Hoorn is geweest omdat we in de archieven van Ommerschans na haar overlijden de volgende aantekeningen over haar hebben gevonden:

Pater, Grietje, geboren 1814, gereformeerd,

Datum van aankomst in Ommerschans: 14 oktober 1827

Vanwaar aangekomen: Hoorn Aanmerkingen en veranderingen: 3 july 1828
overleden

Ook is er een inventarisatie van de eigendommen die ze bij zich had.

In het jaar 1814, hieldt de rechtz. van 13 july 1828
de rechtz. van 13 july 1828
van ons jaer 1828. Burgemeester der gemeente van
Hoorn, in het jaer van 1828, Hoorn,
Dienstadt Almeer, Departement van de Zuidereen
Gefompstend.

Grietje Pater oud vijf en twintig jaer, Secretaris
Wanda en Duitshoon onder dese gemeente, verklaert
ons heeft verklaert dat op den dertien den jaer van
des avonds ten vijf uuren, en ten van het verhoor
dijt geleyt het wolk bij van ons heeft voorgesteld
Wanda van het zelve de 1800 van van Grietje
te geven, erkennen de vader van het vrouwschroom
kind te zijn, en het zelve te hebben gehad van Grietje
bath koning, oud twee en twintig jaer. Wanda mede
te Duitshoon, welke kind geboren is en het kind van
Pater Keiser, staande te Duitshoon, verzoeken.

Dese verklaring en verstelling is geschied in tegen
woordigheid van Pater staande oud twee en twintig jaer
van beroep Arbeider en Anthon Spager oud twee
en twintig jaer van beroep boer, beide Wanda te
Duitshoon onder dese gemeente als geboren van den
Wanda.

En hebben de vader en getuigen des acte van ge-
boorte van dat verhoor van hier van voorgelaten be-
tens ons videntende.

Tien jaer, Anthon, enragen als boven gezegd.
de vader en de eerste getuige
verklaarde geen schrijven ge-
leid te hebben.

Joh. Sart
Burgemeester

Joh. Sart
Anthon Spager

In geboren
J.S.

In de overlijdensakte staat dat ze op 13-jarige leeftijd is overleden maar waarschijnlijk had men niet de beschikking over haar geboorteakte. Ze is echter op 14-jarige leeftijd overleden.

Achtergrond over het bedelaargesticht.

Door te speuren op Internet ontdekte ik het boekje 'Apotheek de Grootte Gaper' van mev. J. Steendijk-Kuypers. Het boekje gaat o.a. over de geschiedenis van de gezondheidszorg in Hoorn. Lees en huiver hoe er werd omgegaan met zieke en invalide bedelaars.

Vanaf het begin was het klinisch onderwijs en het onderwijs in de anatomie in Hoorn afhankelijk van het Bedelaarsgesticht. Deze inrichting dateerde uit 1817 en was gevestigd in het gebouw dat vroeger diende tot Magazijnen van de Admiraliteit op het Oostereiland. Om de verordeningen tot bestrijding van bedelarij na te kunnen komen, werden bedelaars opgepakt en naar dit werkhuis gezonden. Inmiddels waren i.h.k.v. een veelomvattend landelijk project ter bestrijding van armoede en tot resocialisering van armlastigen op initiatief van Generaal J. van den Bosch in het oosten van het land de werkkolonies Frederiksoord, Wilhelminaoord en de wezeninrichting Veenhuizen tot stand gebracht. Voor bedelaars werden andere maatregelen getroffen. Vanaf 1824 werden de tot werken in staat zijnde bedelaars met het Zwolsche Veer van Hoorn overgebracht naar de Ommerschans, een voor dat doel verbouwd fort bij Dedemsvaart. De selectie vond plaats in het bedelaarsgesticht. Zieke en invalide bedelaars bleven in Hoorn achter en vielen volgens de stadsreglementen onder de geneeskundige voorzieningen voor armlastigen. In feite dienden velen van hen zowel voor als na hun dood tot nut van de Geneeskundige School. Het vervoer van kadavers van het Oostereiland naar het leslokaal aan het Kerkplein gebeurde per handkar en schijnt aanleiding gegeven te hebben tot een incident. Men moest voortaan dit vervoer aan de politie melden, zodat toezicht mogelijk was.

Toen in 1829 het Bedelaarsgesticht werd opgeheven, kregen de gebouwen de bestemming van Huis van Correctie. Later werd het een gevangenis en in de volksmond heette het de "Krententuin"

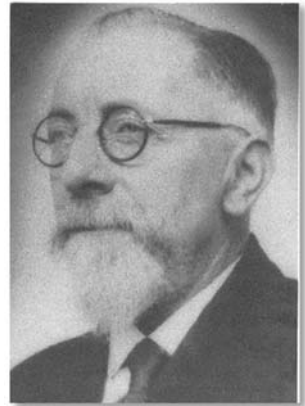
Opa Smit

door Kees Wittebrood

Volgens deskundigen zijn de eerste herinneringen van een mens rond het vierde jaar. Het is dus niet onmogelijk dat ik terecht de herinnering heb aan mijn opa Smit als eerste dode van mijn leven. Hij overleed op 74-jarige leeftijd terwijl hij bij ons thuis logeerde op 16 juni 1948. Zelf ben ik geboren op 3 juli 1944. Meer levende herinneringen heb ik niet aan hem maar toch is het een bijzondere voorouder.

Mijn opa Smit bleef in ons gezin leven als de man die al die prachtige koperen voorwerpen had gemaakt. Op de schoorsteenmantel stonden de grote messing kandelaars, daaronder naast de kachel de roodkoperen doofpot en op het kleine tafeltje het rookstel met die bijzonder asbak. Dit rookstel mocht alleen bij bijzondere gebeurtenissen worden gebruikt maar desondanks moest mijn oudste zus alles wel glimmend gepoetst houden, terwijl ze als opgroeiend meisje bepaald geen belangstelling had voor die voorwerpen.

Mijn opa Smit begon in 1904 een koperslagerij en loodgieterswerkzaamheden in Schalkwijk, een dorpje ten zuiden van Utrecht. Hij begon met het handmatig fabriceren van pollepels, het repareren van potten en pannen, het boren van waterbronnen en het onderhoud van pompen. Mijn vader kwam in de dertiger jaren bij hem terecht om het loodgietersvak te leren en heeft daar mijn moeder leren kennen. Ze trouwden op 30 juni 1938 aldaar.

Opa Smit was volgens mijn vader een mengeling van ambachtsman en kunstenaar. Naast voorwerpen en apparaten in opdracht maakte hij ook koperen voorwerpen voor zichzelf naar eigen smaak en inzicht en zeker getuigend van uitstekend vakmanschap op het gebied van het koperslagerswerk. Het rookstel en de kandelaars zijn duidelijk eigen ontwerp en hij heeft ze voor zijn dochter gemaakt voor haar eigen huishouden in dat verre Zuid-Oost Beemster. Zo maakte hij ook een warmwaterkruik voor zijn eerste kleinkind en graveerde daar de volgende tekst op :

*WELKOM kleine bloem der liefde
 In het schone beemster land.
 Dat GODS zegen op uw wegen
 En U stelle naar zijn hand.
 Dat dit kruikje U verwarmen
 Een geschenk van mij, niet groot.
 Groei in deugden, oudersvreugde
 Wordt een flink stuk wittebrood.*

Deze poëtische tekst is toch hartverwarmend. De kruik wordt nog steeds aan de volgende generatie doorgegeven.

Als kinderen hadden we meer moeite met de tekst op de asbak. De met de drevel in kleine puntjes weergegeven tekst was weliswaar goed te lezen, maar wat was nu het begin? Mijn eerderegenoemde oudste zus ontdekte recent het geheim: het woord dat helemaal in kapitalen was geschreven moest wel het begin zijn. Het luidt dan:

*VRIENDEN 't is kras
 Dit is om de asch
 Van pijp en sigaren
 Er in op te sparen.*

De asbak stond vaker op tafel dan de sigarenbeker en de tekst is horizontaal is te lezen. We denken in de familie nog steeds dat we allemaal als kinderen hebben leren lezen aan de hand van deze tekst.

De tekst van de sigarenbeker staat vertikaal en luidt:

*Dat klinke de maar
Een vredesigaar
Dat Godsvrede baren
Voor honger ons sparen*

De kandelaars en doofpot zijn niet voorzien van tekst. De kandelaars hebben we als kind altijd als indrukwekkende dingen gezien en dat zijn ze ook. Ze passen zo op het altaar in de kerk. Onderop staat 'C J Smit, 1945'. Ze worden nu binnen de familie gebruikt bij de opbaring van familieleden.

Het koperslagersgereedschap heb ik nog in mijn bezit. Helaas heb ik het vak van niemand geleerd en ik twijfel eraan of dat er ooit nog van zal komen. Mijn opa Smit zal via het koper blijven voortleven.

Barend Ellerman, dorpsdokter van Koedijk

door Henny Zonneveld

Een van de voorouders van Henny Zonneveld had een broer die heelmeester werd. Die broer heette Barend Ellerman en vestigde zich op een gegeven moment in Koedijk. In de regel ging het er in Koedijk tamelijk rustig aan toe, maar in de zomer van 1840 werd het dorp opgeschrikt door een ongeluk waarbij een dodelijk slachtoffer viel. Barend werd erbij gehaald om de lijkshouwing te verrichten.

Barend is geboren in Koog aan de Zaan en werd daar gereformeerd gedoopt op 17-11-1799. Hij stamde uit een chirurgijnsfamilie en hij promoveerde in Haarlem op 12-11-1824 tot heelmeester. Hij trouwde met Aaltje Metselaar op 3-7-1825 te Koog aan de Zaan en vestigde zich in de Zijpe. Ze kregen daar vier kinderen die meteen na de geboorte overleden. In 1828 overleed Johannes Bosman, de dorpschirurgijn van Koedijk en Barend solliciteerde. In de raadsvergadering van Koedijk werd besloten om hem deze post te geven.

Barend en Aaltje kochten het doktershuis van de erfgenamen van Bosman aan de Kanaaldijk nr 85. Zij hadden een rustig leven in Koedijk.

De dokterswoning die later werd bewoond door dokter Melchior.
(Foto 1905/1910). Het huis werd in 1913/1914 gesloopt.

Het dorp werd opgeschrikt toen er op 27-7-1840 een jaagschuit langs voer waarop zich een stel dronken militairen bevonden komend van Den Helder en via Schagerbrug gaande naar Alkmaar. Het was omstreeks twee uur in de middag dat huzaar Willem Hermans met een soldaat op de schuit tot een handgemeen kwam. Willem verloor zijn evenwicht en viel overboord. Er is nog geprobeerd om hem te redden maar dat lukte niet. Het schip voer door naar Alkmaar waar het ongeluk werd aangegeven.

's Avonds om 7 uur werd het lijk opgehaald. Ellerman verrichtte de lijkschouwing en constateerde 'dood door verdrinking' en berichtte zijn bevindingen aan de schout.

Er volgde een moeilijke periode in Koedijk: de cholera-epidemie brak uit in juli 1849, er werden 95 personen getroffen waarvan er 18 overleden.

Barend Ellerman overleed op 20-12-1851. Op 7-1-1852 werd zijn opvolger Nicolaas Melchior benoemd. Waarschijnlijk heeft de weduwe Ellerman het huis aan de nieuwe geneesheer verkocht en is bij haar schoonzuster Anna en zwager Arien Hartland gaan inwonen. Hartman was hoofd van de school en woonde naast het doktershuis. Een groot deel van de inboedel van Barend Ellerman en Aaltje Metselaar werd verkocht op een boelhuis op dinsdag 27-1-1852. Aaltje overleed op 28-2-1852.

Verkoop om kontant geld, van MEUBELEN en HUIS-
RAAD, ten huize van Mevrouw de weduwe Ellerman, te
Koedijk, op *Dingsdag*, den 27sten *Januarij* 1852, des voor-
middags te 10 ure, bestaande in: 1 Kabinet, 1 Maghonijhouten Bu-
reau, 1 Witwerkers dito, Tafels, Stoelen, 3 Bedden met toebehoo-
ren, Spiegels, Schilderijen en Prenten achter glas, Kagehels, Koper,-
Tin- en IJzerwerk, Porcelein, - Glas- en Aardewerk, en helgeen
meer gepresenteerd zal worden.

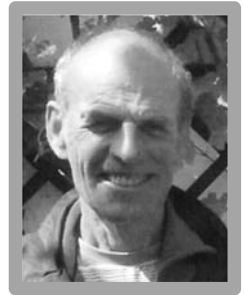
De tekst van het ongeluk is voor een deel overgenomen uit de "Gouden Engel" door J. Muis.

De openbare verkoop van onroerend goed: inv. 716 bij notaris Schoehuizen te Alkmaar

Piet Huitenga, beter bekend als Piet IJSCO

door Jan Breggeman

Bij het uitwerken van de stamboom Huitenga, een familie uit Friesland die rondom Franeker woonde, kwam ik de naam 'Piet IJSCO' tegen. Zelf ben ik getrouwd met Joke Huitenga. Haar vader Cornelis Huitenga, kwam van Franeker naar Noord-Holland omdat daar werk was. Zijn vader Yde, militair, binnenschipper en timmerman, getrouwd met Jantje Proost, had een broer Meindert, slager, getrouwd met Sjoukje Walta. Uit dat gezin kwam een zoon Jan, slager te Franeker, getrouwd met Cecillia van der Werf. Het echtpaar had acht kinderen, van wie twee aangenomen. Eén van de kinderen was Petrus Age, slager, ijsverkoper en avonturier, geboren op 18-11-1936. Omdat hij met ijs ventte op Terschelling kreeg hij als bijnaam 'Piet IJSCO'.

Piet Huitenga was een buitenbeentje. Hij reisde veel naar Frankrijk, Duitsland en Zwitserland. Daar nam hij allerlei baantjes aan o.a. druivenplukken en bordenwassen. In 1966 kwam hij naar Terschelling om bij slager Lolke Woudstra aan de slag te gaan. Hij had eigenlijk liever een eigen zaak en liet een ijscokar bouwen die getrokken werd door een pony "Bartje" geheten. Het paardje kreeg eerst een ijsje en ging dan aan het werk. In de zomer woonde hij in Hoorn bij Henk Hek, als het koud werd bij Bep van der Kooy-Loogman en na de zomer trok hij naar Gelderland de kermissen achterna. Dit deed hij van 1970 tot 1980. Elke zomer keerde hij met de zwaluwen terug. Als Piet IJSCO weer op zijn vaste plek stond wisten de kinderen dat het zomer was.

19 juli 1975 werd Piet door zijn eigen kar overreden. Hij stond bij camping Maat bij Formerum. De pony was wat nukkig waardoor de kar niet bleef staan. Piet probeerde de rem vast te zetten, raakte hierdoor uit balans en viel. Een wiel van de kar reed daarna over zijn borst waardoor zijn borstbeen brak en hij per helikopter naar het ziekenhuis in Leeuwarden werd vervoerd. Als gevolg daarvan zat hij er over in dat een half seizoen inkomen weg was!

In 1978 kwam bij Piet het plan op om familie te gaan bezoeken in Canada en daarna door Amerika te reizen. In de buurt van Toronto woonden een paar

*„Piet IJscó” gaat
4000 kilometer in
Amerika fietsen*

TERSCHELLING - De heer Piet Huitinga van Formerum op Terschelling, bij de eilanders beter bekend onder de naam Piet IJscó, is van plan in de Verenigde Staten vier duizend kilometer op een transportfiets af te leggen. Zondagmorgen vertrekt hij vanaf Schiphol naar Canada, waar familie woont. Van hieruit maakt hij zijn grote fietstocht. Het idee ontstond vorig jaar toen hij bij zijn familie overzee op bezoek was. Hij blijft ongeveer een half jaar weg. Een landelijke slagersorganisatie betaalt de overtocht van de transportfiets. In de Verenigde Staten zal hij rondfietsen in een witte jas, slagersmuts op het hoofd en klompen aan de voeten. Op de korf voorop de fiets zal hij reclame maken voor de „Dutch Butchers” (Nederlandse slagers).

zusters van hem. Deze onderneming wilde hij per fiets doen! Die fiets op zich was al bijzonder omdat het een zware transportfiets was die de overtocht moest mee maken.

Volgens een krantenbericht wist hij die fiets, gratis, via de KLM naar Canada te krijgen. Door bemiddeling van slager Van der Meer van Terschelling kreeg hij sponsoring van de Ned. Slagersorganisatie. In Canada en Amerika zou hij dan gaan fietsen in een witte jas met slagersmuts en klompen aan. De fiets zou worden voorzien van reclame voor de “Dutch Butchers”. Zijn vader en opa waren ook slagers. Hij nam bovendien kaarten en posters van Terschelling mee om die onderweg te verkopen. In september 1978 vertrok hij en in april 1979 kwam hij weer terug.

In Toronto, Canada, begon de tocht met een bezoek aan zijn vier zusters. Daarna ging zijn tocht langs bekende plaatsen. Hij bezocht de

Niagara-waterfalls en het stadje Holland in Michigan. Via Chicago naar Indiana, Kentucky, de plaats Princeton. Van Memphis naar Clarksdale om in Florida de tocht van circa 4000 km te eindigen.

Piet plande een tweede fietstocht. Hij vertrok in september 1979 en zou terug keren in maart 1980. In de Leeuwarder Courant van 14-9-1979 staat dat hij, voor hij vertrok een oefenritje langs het IJsselmeer zou maken met een stop in Blokzijl. Daar woonden Meinderd, een van zijn broers. Aangezien hij ook het plaatsje Harlingen in Texas wilde aandoen, bedacht het gemeentebestuur van Harlingen in Friesland dat het leuk zou zijn om een schrijven van de burgemeester met een plattegrond van Harlingen uit 1580 mee te geven zodat Piet dat in Texas kon overhandigen. De route die hij zou gaan fietsen begon in Boston en liep via New York naar Alabama New Orleans. Vandaar naar Texas en de plaats Harlingen. Het liep echter anders.

In de krant van 21-1-1980 stond: Piet IJscó, echte naam Piet Huitinga werd 43 jaar. Hij was voor de tweede keer bezig aan een fietstocht door Amerika. In de staat Alabama is hij door een auto aangereden en kort daarop aan zijn verwondingen bezweken. Volgens een artikel in “Schylge myn Lântse” uit 2012 nr. 3 werd hij aangereden door een truck waarvan de bestuurder dronken was! Piet werd gecremeerd en bijgezet in een graf achter de kerk van Hoorn op Terschelling.

Elke zomer was hij er weer. Met zijn rode baard en een zakdoek om zijn nek. Zijn ijscowagen - zo'n echte oude - werd getrokken door een pony. Piet was een trekvogel; 's winters was hij elders, maar met de zwaluwen keerde hij terug op het eiland. 's Middags vóór de boot vertrok, stond hij voor ons huis in het Dominees glop. Met de rug van zijn hand veegde hij langs zijn neus om vervolgens ijs te scheppen! Zijn pony wist precies wat hem elke dag te wachten stond en kende de weg, het uur en de tijd. Onze kinderen wisten wanneer het zomer werd: 'Kijk, mam, Piet IJSCO!'

Een schok voer over Terschelling toen onze Piet in Canada verongelukte. Hij werd te Hoorn begraven. Geen grafsteen, maar een grote kei siert zijn graf. Heel Terschelling mist Piet, die - koud geworden - rust tegen de muur van de oude kerk te Hoorn.

Mijn wens is het na mijn dood daar te mogen rusten, aan de noordkant - de koude kant - van de kerk. Het liefst naast Piet IJSCO. Ten eerste ben ik dol op ijs, ten tweede voel ik mij verwant aan Piet. Vrije vogels. Liggend naast elkander zou 29 juni, heilige Petrus- en Paulusdag, uitbundig herdacht kunnen worden. Petrus IJSCO en Paul Beerenburg - zoals men mij wel noemt. Wie weet verkopen we later Beerenburg-ijs!

Paul Saraber (oud dominee) uit het 'onbijbels dagboek'.

Oude en nieuwe foto

door Hille van Dieren

Tijdens een van de Brandariswandeltochten kwamen we langs het boerderijtje waar Wim Plekker gewoond heeft en in de struiken ontdekten we de restanten van het ijscokarretje van Piet IJSCO.

Piet IJSCO werd geboren als Piet Huitema op 4 december 1937 in Franeker en werd later slager. In 1966 kwam hij naar Terschelling waar hij aan het werk ging bij slager Lolke Woudstra. Maar Piet wilde zelfstandig worden en liet een ijscokarretje bouwen en met een pony ervoor was hij vele jaren te zien over het hele eiland. Piet woonde in de zomer bij Henk Hek in Hoorn en als het koud werd logeerde hij bij Bep van der Kooy-Loogman. Hij maakte ook veel reizen, liefst naar landen waar het wat warmer was en plukte o.a. druiven in Frankrijk. In 1979 ging hij de oceaan over en ging naar een neef in Canada. Hij werd gesponsord door de Nederlandse Slagersvereniging en fietste op een slagersfiets met voorop een grote mand met opschrift 'Dutch Butchers'. Hierin zat zijn hele hebben en houwen. Op 20 januari 1980 fietste hij op het randje van een highway in het Amerikaanse Alabama (waar geen fietspaden waren) en werd toen aangereden door een dronken Amerikaanse trucker. Piet werd later gecremeerd en bijgezet in een graf achter de kerk van Hoorn.

Hij maakte reclame voor Terschelling met bijgaande foto die hij uitdeelde. We zien voor de molen van Formerum in klederdracht links Nelly Buren-Ruyg, Anne Abma, Boukje Boomstra, Bauke Boomstra en rechts dus de destijds zeer bekende Piet IJSCO.

Uit het blad: Schylge myn lântse, nr. 3, 2012

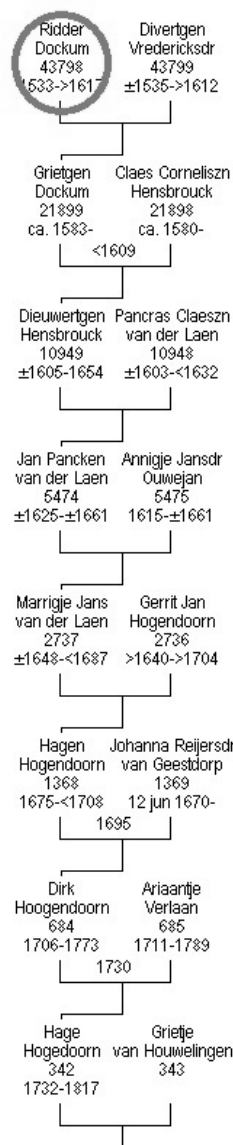
*Grafsteen van Piet IJSCO op het kerkhof van Hoorn (eigen foto)
Opm. In het verslag oude en nieuwe foto werd Piet op 4-12-7 geboren. De datum op de grafsteen is echter de juiste.*

Hieronder zien we voor de molen van Formerum in klederdracht links Nelly Buren-Ruyg, Anne Abma, Boukje Boomstra, Bauke Boomstra en rechts dus de destijds zeer bekende Piet IJSCO.

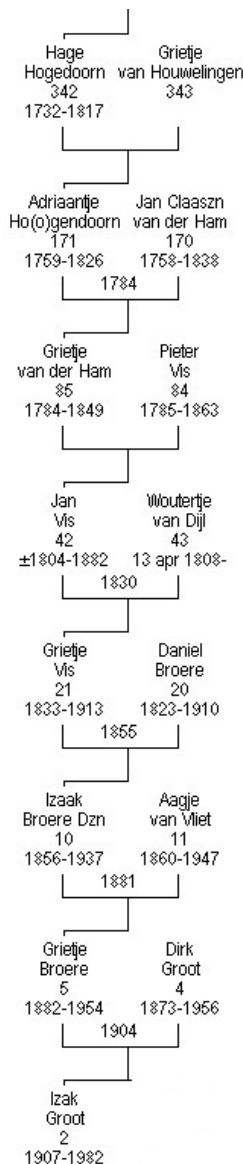
Bronnen: Historische kranten. Museum behoudenhuys, artikel Schylge myn lântse 2012 nr.3. Concept stamboom Huitenga.

Ridder Heijndricksz Dockum

Een opvallende voorouder van Marting Groot is ridder Heijndricksz Dockum. In bijgaand geneagram kunt u zien hoe de afstammingsreeks in elkaar steekt. Ridder Heijndricksz Dockum is in zijn minstens 84-jarig leven een actief mens geweest. Hij is omstreeks 1533 geboren in het Noord-Hollandse Opmeer, en was een voorouder in de Broere-tak. Het is merkwaardig dat hij het grootste deel van zijn leven actief was in Vlaardingingen, een plaats op een voor die tijd grote afstand van Opmeer en waar hij op 11 januari 1617 overleed.

door Martin Groot

Afstamming Ridder Dockum

De situatie van de sluisen bij Vlaardingen omstreeks 1750
De kaart is Zuid gericht

De kaart toont de situatie van Vlaardingen omstreeks 1750, dus ca 200 jaar later. Bepaald geen grote plaats. De betekenis van Vlaardingen wordt ontleend aan de ligging aan de uitmonding van een riviertje op de Maas. Het gaf enerzijds mogelijkheid voor de ontwikkeling van handel en verwante bedrijvigheid en was aan de andere kant de plaats waar overstromingen van het achterland moesten worden voorkomen. De

Maas was en is nog steeds een getijden rivier hetgeen betekent dat eb en vloed vrij spel hebben. Daarom werden er verschillende sluisen gebouwd om een en ander te reguleren: spuisluisen om het overtollige water uit de polder te lozen en schutsluisen voor de scheepvaart.

Ridder Dockum werd benoemd tot hoofd van de Vlaardingersluisen in 1594 en zal in nevenstaand gebouw gewoond en vaak vergaderd hebben. Hij was tevens Achteman, d.i. lid van het bestuur van de polder (van 1600 tot 1607) poorter van Vlaardingen, bestuurder van het weeshuis en Schepen d.i. lid van het bestuur van de gemeente (van 1581 tot 1596). Hij bezat een aantal erven in het centrum van Vlaardingen aan een straat die nu naar hem genoemd is: de Ridderstraat. In dezelfde straat is ook tot in de huidige tijd het weeshuis gevestigd.

De sluiswachterswoning waar Ridder H. Dockum ongetwijfeld vaak heeft vergaderd.

Sluiswachterswoning en poldergebouw in Vlaardingen op een oude tekening.

De situatie is inmiddels grondig veranderd. De prent en bijgaande foto tonen de oorspronkelijke situatie rond de Ridderstraat en de huidige situatie. Maar Vlaardingen eert met de straatnaamgeving zijn roemruchte vroegere inwoners.

Het weeshuis in de Ridderstraat anno 2013

Achter de Ridderstraat, Vlaardingen, 17^e eeuw

Met blijdschap geven wij kennis...

door Ank Poland

Eenmaal bezig met genealogie dan ga je op zoek naar bidprentjes, familieadvertenties, etc. Natuurlijk deed ik dit ook. Maar een belangrijk voorwerp bleek niet te vinden: mijn eigen geboortekaartje.

De spullen uit mijn ouderlijk huis had ik zorgvuldig bekeken, mijn broers en zussen aan hun hoofd gezeurd of ze toch echt niet..... Het wilde maar niet boven tafel komen. Toen ook mijn ooms en tantes mij niet tevreden konden stellen, moest ik dus accepteren dat het er gewoon niet was. Geboren in 1950 in de week voor Sinterklaas bij ouders met een zeer krappe beurs zou volgens mij de reden kunnen zijn voor dit gemis. Mijn zus, zij was anderhalf jaar voor mij geboren, was namelijk wel de gelukkige bezitster van een geboortekaartje.

Jaren later was ik op bezoek bij mijn nicht Greet Mooij. Ik vraag haar van alles over haar (en mijn) familie. Haar huisgenote, Mien Kaijer, was ook aanwezig en volgde met belangstelling ons gesprek. Dan stelt zij mij opeens de vraag: 'Wie van jullie gezin is het laatst geboren in Hoogwoud?' Verrast geef ik het antwoord: 'Dat ben ik'. Mijn ouders verhuisden daarna naar de Wieringermeer. Toen verraste Mien mij met een heel bijzonder verhaal dat zij in 2003 voor mij heeft opgeschreven:

'Ik ben geboren op 10 augustus 1922. Mijn ouders, Hendrikus Kaijer en Veronica Jong, hadden een textielzaak in Hoogwoud. Alle kinderen hielpen daarin mee. Het was hard werken om financieel rond te komen. Onze vader stierf plotseling in z'n auto; een hartinfarct. Hij was pas enkele dagen daarvoor 50 jaar geworden. 't Was in het jaar 1937, op 11 oktober, de crisisjaren. De jongste was 2 jaar en een tweeling van 3. De oudste dochter was 18 jaar. De tweede, ook een meisje, moest al gauw uit werken. Zo was dat in die tijd. Daarna kwam een broer van 16 jaar, maar geen rijbewijs. Dan kwam ik, 15 jaar.

Ons moeder was 42 jaar toen ze weduwe werd en ging denken: 'Ik heb 7 dochters. Het moet toch gek gaan als we met z'n allen de kost niet kunnen verdienen.'

Voor mij werd het erg moeilijk, want ik wilde arts worden. Ik stond reeds ingeschreven voor de opleiding van verpleegster. In die tijd was dat heel gewoon.

Dan had je alvast een kruiwagen. Ik kon goed leren, dus geen punt. M'n vader had de avond voor z'n dood nog tegen me gezegd: 'Als jouw zus (die na mij kwam) van school kwam, dan mocht ik leren.'

Dus veranderde mijn leven op 11 oktober 1937 drastisch. Ik was al in het bezit van een diploma lingerie en costuum, dus mijn moeder had aan mij een prachtige aanloop van de textielzaak. Ik heb dan ook 1000 japonnen genaaid en ontworpen. Toen was ik het zat en kwam in de winkel als verkoopster. Dat ging me goed af, maar ik bleef bij mijn standpunt dat ik toch arts wilde worden. Maar de zaak werd groter en groter en ik ouder, dus leren werd wel heel moeilijk. Ik stortte me toen maar samen met mijn moeder en zus Tiny op de zaak. De jongeren, vonden wij, moesten dan maar hun diploma's halen, dan was hun toekomst gemakkelijker en konden zij verder.

Ik zette in die tijd, samen met dokter Pool, de EHBO op poten en een ongevallendienst en weer korte tijd later een eigen ambulance in Hoogwoud, vanwege de vele ongelukken. We hadden maar één huisarts, die het ongelofelijk druk had. En velen hadden in die tijd ook geen telefoon.

Als je dan in de winkel stond, kwamen er veel klanten met kleine verwondingen, waar ze de dokter niet mee wilden lastig vallen en zo hielpen we vele mensen. Maar in de drukke tijd, zo tegen Sinterklaas en Kerst, was 't wel hard aanpoten. Zo kwamen we vele leuke, maar ook aangrijpende gevallen tegen. Velen heb ik in m'n geheugen gegrift.

Zo kwam er op een middag, een druilerige dag, een klein jongetje de winkel binnen met een briefje. Dat jochie noemden wij altijd 'poepepuit', want als hij bij de bakker voor z'n moeder boodschappen deed, riep hij altijd: 'Een rol poepepuit' (een rol beschuit), dus kreeg hij deze bijnaam. Later ging dat over.

Hij gaf het briefje aan mij. Er stond op: 'Kom gauw. Kindje komt!' Ik gauw m'n jas gepakt en naar de familie Poland, want dit jochie was van Poland. Ik liep naar binnen en zag meteen dat moeder Poland persweeën had. Ik bracht gauw de kinderen naar de burens en hield iemand, die net langs kwam, aan om een andere buurvrouw, van wie ik wist dat zij weleens hielp met bevallingen, te vragen meteen hier te komen. Ik zocht meteen al naar dingen die we nodig zouden kunnen hebben als de baby geboren was. Ik vond een mand in het wiegje dat al klaar stond met alles erin.

Inmiddels was mevrouw Mulder, zo heette ze, gearriveerd en stonden we samen bij mevrouw Poland. Met één perswee werd de baby geboren, een meisje was het, helemaal blauw. Toen een schaar gezocht om de navelstreng door te knippen, maar nergens een schaar. Ik over het hek bij de burens en kwam met de

schaar terug. We hielden de baby bij de voetjes naar beneden en ja hoor... de baby huilde! Wij waren erg gelukkig.

Toen stapte dokter Pool binnen en zei: 'Zo, dat is goed gedaan!' De dokter en mevr. Mulder werkten de rest af. Ik naar huis, bibberend tot en met weer naar de winkel!

Nu, na zoveel jaren, kwam Ank in beeld door de stamboom. Dan is het ontzettend leuk om het voor haar op papier te zetten.

Daarna ben ik met dokter Pool meerdere malen meegegaan om te helpen bij bevallingen. Daar heb ik veel van geleerd. Twintig heb ik er gedaan. Omdat ik eigen baas was, kon ik dit soort dingen doen. Zo vlak na de oorlog waren alle mensen hier ook erg arm. Er was van alles niets of op de bon.

Daarna heb ik op medisch gebied veel cursussen gevolgd en stages gelopen om bij te blijven en verantwoord te werken. Zo ben ik dus geen arts geworden of verpleegster geworden, maar lag mijn taak anders dan ik me had voorgesteld. Ik ben dan ook een gelukkig mens.'

Wilhelmina Kaijer overleed op 12 december 2011. Ze werd 89 jaar.

En ik? Ik kreeg iets heel bijzonders van haar. Niet alleen gaf zij mij indertijd haar hulp, maar nu ook haar (en mijn) verhaal. Zeer bijzonder. En nogmaals....dank je wel Mien.

Mien Kaijer 80 jaar

Mevr. Mulder.
Datum onbekend

Mijn grootvader Willem Klopper 1887-1964

door Mary D. Santra-Veenis

Aan mijn opa van moeders kant Willem Klopper (geb. 7-12-1887, ovl. Wormer 5-10-1964) heb ik mooie herinneringen. Hij was een rustige, wat stille man en hij had een leuk soort humor. Opa was ook een heel creatieve man.

Hij maakte bijvoorbeeld voor de toneelvereniging van Wormer "Kunst naar Kracht", vaak de decorstukken. Oma vertolkte dan op het toneel in 'Het Moiraanshoofd' haar rol. Ze had vaak de hoofdrol. Daar-

over doen in de familie nog mooie verhalen de ronde. Opa zag er ook geen been in om de meubelen in hun huis te gebruiken voor de toneelvoorstellingen. Na afloop kwam alles wel weer terug. Al die tijd zat oma met de kinderen zonder kastje, stoelen of tafel. Veel toneelmeubilair had de toneelvereniging niet in die tijd, dus het werd heel gewoon gevonden dat de benodigde stukken bij de spelers thuis werden opgehaald voor de voorstelling, zo vertelde mijn moeder eens.

Opa had een aannemersbedrijf in Wormer, samen met zijn broer Jan. Oom Jan was altijd het 'heertje' en opa was de harde werker die niet veel gaf om hoe hij er uit zag. Tenminste in mijn herinnering..., hij zag altijd grijs van het stof. Zelfs zijn dikke donkere haren waren dan grijs. Zijn handen altijd onder cement en kapot, net als zijn nagels. Een door hard geworden cement stijf staande werkbroek, opgehouden door *bretellen* en een uitgedoofde sigarenpeuk in zijn mondhoek. Maar het hoorde zo bij mijn opa...!

Hij was ook elk jaar Sinterklaas vertelde mijn moeder. Als klein meisje van een jaar of zeven geloofde ze nog heilig in de sint, maar toen haar vader als Sinterklaas op zijn bezoekjes ook bij haar thuis was aangekomen, zag mamma zijn handen...en dacht: dat is mijn vader!!! Dat is Sinterklaas niet! Zo viel ze van haar geloof... Haar zusje Jenny was toen nog een baby.

Opa 'boetseerde' met het cement dat hij als aannemer natuurlijk altijd in voorraad had óók allerlei beelden! Zijn tuin aan de Dorpsstraat in Wormer werd wel

de 'beeldentuin' genoemd. Er hing een 'aap' in de grote kastanjeboom die voor hun huis stond. Ook een 'Manneke Pis'! Het beeldje in Brussel had hij nageemaakt en ook dat stond - zo nu en dan zelfs plassend - in de voortuin, samen met een koppel eenden, Amor met pijl en boog, en een engel met bazuin. Ook had hij een beeldje gemaakt van Kniertje uit het toneelstuk van Herman Heijermans "Op hoop van zegen".... Dat heb ik uiteindelijk van mijn moeder gekregen toen ze naar het verzorgingshuis 'De Vleugels' in Alkmaar verhuisde. Het prijkt nu bij ons in de voortuin.

Ik herinner me mijn grootvader als een man met een zware bril als hij aan het werk was. Hij had één oog dat niet meedraaide als hij naar je keek. Het was een glazen oog....! Zonder bril was zijn ene oog kleiner dan het andere.

Het was een heel lieve man, laconiek, goed van vertrouwen, zuinig levend. Hij vond alles goed en liet me samen met mijn vriendinnetje uren struinen in de schelpenhoop achter zijn huis als we bij opa en oma logeerden. Van die schelpen maakte hij ongebluste kalk voor zijn werk. Wij gebruikten de mooiste schelpen om schelpenpoppetjes van te maken. Opa had alles in huis, tangetjes, ijzerdraad, Velponlijm..., en we waren er uren zoet mee. Heerlijke logeerpartijen waren het. Ook oma vond alles goed en zij nam ons vaak mee om de koeien te voeren die achter hun huis in het weiland liepen. Ik hoor haar nog roepen; Koei-koei-koei! Dan kwamen ze allemaal aanhollen en stopten abrupt voor het houten hek. In het begin was ik bang voor die grote koeien, maar ze hadden zulke mooie ogen en lieten zich ook aaien. Dus al snel was het ijs gebroken. Oma hield hele verhalen tegen hen. Ze hadden allemaal een naam en oma kende ze allemaal.

Mijn moeder vertelde mij het hele verhaal hoe het was gekomen dat haar vader een glazen oog had.

Zij had het als klein meisje zo gehoord van haar opa Pieter Klopper. Mamma's oma Trijntje Klopper-Ploeger was toen al overleden. Maar ook haar vader zelf had het verteld toen ze het hem nog maar eens vroeg. Ze wilde het precies weten, want het was een eng verhaal voor een klein meisje natuurlijk!

Als klein jongetje van een jaar of 4/5 stond hij bij de smid te kijken bij het smidsvuur. Daar kreeg hij een vonk in z'n oogje. Dat deed natuurlijk heel erg pijn. Zijn oog was rood en traande erg. Maar het ging weer over, dachten zijn vader en moeder. In elk geval had hij er schijnbaar geen last meer van.

Toen hij een jaar of 11 was, ging het oog toch ontsteken! Maar zijn moeder had het met haar vijf kinderen altijd druk en naar de dokter gingen ze vroeger niet zo gauw.

Eén keer in de maand kwam de naaister bij haar thuis om de kleding van het gezin te helpen verstellen. Op een keer zei ze tegen opa's moeder: 'Het lijkt ook wel of Willem niet goed kan zien met z'n ene oog, Marie! Je moet het toch eens even laten nakijken'. Bij de dokter bleek dat hij inderdaad blind was aan één oog. De ontsteking aan de oogkas was intussen een 'fistel' geworden, een ontsteking die erg hardnekkig is. Het vrat ook het bot aan. Vroeger was er nog geen penicilline of een ander antibioticum tegen dit soort nare ontstekingen. Je kon er jaren mee lopen. Ze noemden het vroeger ook wel "beeneter"... Als je dat b.v. aan je been had, dan was het enige middel ertegen de 'fistelpot', een soort zalf naar geheim recept. Je kon dat ergens in Noord-Holland kopen. Maar voor mijn vaders oogkas kon dat natuurlijk niet.

Wat een vreselijk woord vond ik dat 'beeneter'. Ik had er heel akelige voorstellingen bij...! Mamma vertelde dat haar vader toen een jaar in een tentje gelegen heeft. In de frisse lucht werd het beter, dachten ze, net als wanneer je vroeger TBC had. Dan werd je ook in een tentje in de buitenlucht verpleegd. Dat tentje stond op het erf van zijn vader en moeder.

Maar het ontstoken oog ging niet over en het is zodoende uit de oogkas gezworen. Opa was zijn oog kwijt..

Hij moest er in die tijd steeds voor naar de Spinoza-kliniek in Amsterdam, daar zat een oogarts.

Toen hij een jaar of 13 was, was de ontsteking genezen. Toen had hij op de plaats van het oog natuurlijk een flink gat in z'n hoofd.

In de Spinoza-kliniek kwam ook tweemaal per jaar een zekere Dr. F.A.D. Müller uit Wiesbaden in Duitsland. Hij maakte in één dag een glazen oog voor de patiënten die een oog misten. Opa kreeg toen ook zijn eerste glazen oog!

Toen hij later het aannemersbedrijf Gebroeders Klopper had samen met zijn broer Jan, maakte hij ook grafzerken. Daarin werden de teksten gebeiteld van de overledene. Door het stofgruis dat daar bij vrij kwam, moest opa wel twee maal per jaar een nieuw glazen oog laten maken. Het oppervlak van het glazen kunst oog werd dan ruw en irriteerde de oogkas. Dr. Müller kwam speciaal naar Nederland om spreekuur te houden voor mensen die een glazen oog nodig hadden.

Opa kreeg dan bericht thuisgestuurd als dokter Müller weer in Amsterdam was aangekomen. Als hij aan de beurt was, werd het oog opgemeten en bekeek Dr. Müller de kleur van het goede oog. Als hij alle patiënten had gezien, begon hij met blazen. Hij blies glas door een hete pijp en deed er de nodige kleurstof bij. Hij was heel kundig in het maken van zo'n glazen oog. Hij kon het precies zo echt maken als het goede oog dat patiënten nog hadden. Eind van de dag moest opa dan terugkomen en werd het oog gepast. Was het goed, dan kon het weer voor een half jaar mee naar huis in Wormer. Dr. Müller moest een extreem groot glazen oog voor opa maken. Omdat er veel bot weg was door de ontsteking, paste het anders niet in de oogkas en had het geen houvast.

Hij zei altijd: "**der Mann mit dem grossen Auge**", als hij opa Willem zag komen.

Ik heb één van opa's glazen ogen gekregen nadat hij was overleden. In een lade van een oude mahoniehouten kast op de slaapkamer van opa en oma vonden mamma en haar twee zusters er nog een aantal toen ze het huis aan het leegruimen waren na opa's overlijden in 1964. Oma Marijtje Klopper-Koster (geb. 9-3-1889) was al twee jaar eerder overleden op 2-10-1962.

De speciale band met mijn opa Pieter Veenis (1883–1961)

door Mary D. Sanstra-Veenis

Over die speciale band die ik had met mijn lieve opa Veenis (geb. Assendelft 29-4-1883, ovl. Assendelft 18-11-1961) wil ik graag iets vertellen. Van zijn eerste echtgenote - mijn oma Maartje Hos - weet ik alleen dat ze een wat deftige maar heel lieve vrouw was. Ze had voor ze met opa trouwde als dienstmeisje gewerkt bij een dokter in Assendelft, Dokter Bon of Boon...dat wist mamma niet meer. Hij woonde in de Kerkbuurt en had

een koetshuis naast zijn mooie woning. Naar deze oma ben ik vernoemd, samen met mijn andere oma die Marijtje heette. Daarvoor bedachten mijn ouders toen de naam Mary. Dat klonk ietsje moderner in het jaar 1939. Hoewel ik Maartje of Marijtje ook een leuke naam had gevonden hoor!

Oma Maartje Hos overleed op 22-6-1933 aan kanker. Ze was nog maar 48 jaar. Ik heb haar nooit gekend. Opa Pieter was toen net 50 geworden en mijn vader Jan Veenis woonde nog thuis. Twee maanden voor zijn moeder overleed, werd hij 23 jaar. Hij had toen al een relatie met mijn moeder Catharina Kloppe. Hij was vaak ziek en zag er slecht uit; hij had malaria. Dat werd toen de 'anderdaagse koorts' genoemd, vertelde mamma mij later eens, toen we gesprekken hadden over hoe ze elkaar hadden leren kennen en hoe dat was gegaan.

Op internet vond ik daarover eens het volgende:
Nog in het begin van de vorige eeuw kwam malaria ook voor in Nederland. Onder de naam moeraskoorts of anderendaagse koorts. Vooral kinderen en reizigers overleden aan deze koortsen, de volwassenen die in deze streken woonden waren in zekere mate immuun.

Het is niet zeker of de verschillende vormen van moeraskoorts gerekend moeten worden tot malaria. De anderendaagse koorts zeker wel: Eén dag geen koorts en de volgende dag zeer hoge koorts etc., is

*typisch voor malaria. Deze malariavariant - malaria tertiana - die in Nederland voorkwam was in principe niet levensgevaarlijk. De hierbij betrokken vector is A. maculipennis atroparvus. Deze muggensoort is gebonden aan brak water en kwam dan ook alleen voor in de kustgebieden, gebieden met zoute kwel, in de buurt van het **Noordzeekanaal**, de Waddenzee, de Zeeuwse wateren en de Zuidoerzee.*

Om de kost te verdienen was mijn opa huisschilder. Door de Assendelvers werd hij 'Piet Kissie' genoemd. Veel mensen hadden een bijnaam vroeger. Hij had een transportfiets met een bak voorop waarin zijn bussen met verf en de kwasten stonden. Zo vervoerde hij zijn schilderspullen als hij ergens in het dorp aan de slag moest. Opa stond een beetje alleen in het gezin. Hij was heel anders van karakter dan zijn vrouw en ook zijn enige zoon (mijn vader). Hij was een man die af en toe zijn plicht wel eens vergat... Ze waren daardoor arm in die jaren. In zijn schilderswerkplaats waar allerlei glas in grote rekken stond en ook verfpotten, lijnolie en kleurstofpoeders, had hij een hokje afgeschermd. Daar zat hij dan te schilderen in z'n kleine ateliertje en vergat de tijd.

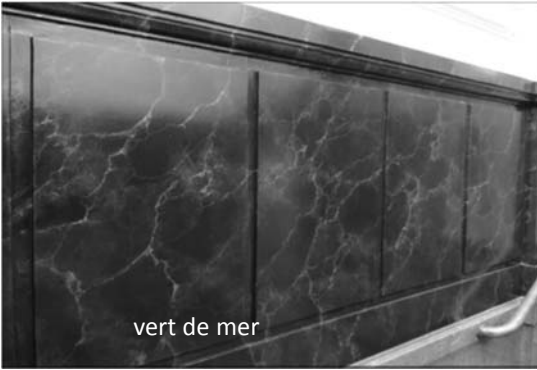
Mijn vader vertelde eens dat er een keer een mevrouw aan de deur kwam die vroeg waar Piet Veenis toch bleef!

Z'n ladder stond al drie dagen tegen haar huis, maar Piet zagen ze niet...zo kwam de klus nooit af! Gevolg was dat er ook geen geld binnen kwam. Dan was er verwijtende stille ruzie in huis, twee tegen één....

Dat opa heel graag naar de Rijks Academie voor Beeldende Kunsten had gewild, was bekend. Maar zijn ouders hadden er geen geld voor. Er waren in die tijd veel wevers in Assendelft. Veel mannen weefden thuis in schuurtjes achter hun huis de persdoeken voor de oliemolens van de Zaanstreek. Zo ook opa's vader Klaas Veenis. Hij was zeildoekwever.

Opa heeft veel schilderijtjes gemaakt. Als er iemand trouwde of men ging zich verlossen dan maakte hij een schilderij. Want geld voor een gekocht cadeau was er niet. Dat gebeurde ook toen mijn ouders zich verloofden.

Opa kon heel mooi 'marmieren'. Dat vond hij veel leuker dan alleen maar een verfje ergens over heen. Trots liet hij mij dan op een houten plank zien hoe dat in z'n werk ging.

'Marmeren' is een kunst om te schilderen op hout, zo dat het op echt marmer lijkt. Er bestonden verschillende soorten 'marmer' die men kon schilderen, bv. *blanc veiné*, *vert de mer*, *jaune fleuri*, *imperador d'Espagne* enz. Dat werd gedaan om herenhuizen of mooie pastorieën een rijker aanzien te geven en de indruk te wekken dat het echt marmer was!

Maar zulke opdrachten waren er maar af en toe. Meestal was het voor opa maar gewoon een huis in de verf zetten of een houten brug een verfje geven. Bruggetjes genoeg in Assendelft...

Waren we op visite bij opa en oma dan mocht ik in zijn atelier, opa's privé domein, altijd zijn kleurpotloden, kwastjes en verf gebruiken, een eldorado voor mij!. Van oma mocht niet zoveel...

Opa was in 1937 hertrouwd met een weduwe uit Wormerveer, dat was dus mijn stiefoma.

Er was in die jaren veel drankmisbruik onder de bevolking in de Zaanstreek. In de strijd tegen de drank liep opa in de optochten met een spandoek vóórop door Assendelft. Ik vroeg als kind eens aan mamma als we met de hele familie weer eens een verjaardag vierden, waarom opa geen advocaatje met slagroom wilde of een glaasje cognac. Iedereen lustte dat toch? Mijn stiefoma wilde dat wèl! Als Piet niks wilde, nam zij er wel twee! Toen vertelde mamma: "Nee, opa is van "De Blauwe Knoop", die lust dat niet, en advocaat is iets voor vrouwen". Verder geen uitleg.

Maar wat dat betekende heeft ze me later wel uitgelegd. Hij was een actief lid van de ANGOB. ***De humanitair en anarchistisch georiënteerde "Algemene Nederlandse Geheel-Onthouders Bond" die in 1897 werd opgericht*** zoals Wikipedia vermeldde. Er schijnen nog foto's van die optochten te bestaan, maar ik heb ze nooit gezien.

Toen ik groter werd en óók altijd aan het schilderen en tekenen was, wilde ik graag naar de Kunstnijverheidsschool. Dat was op advies van mijn tekenleraar op de Mulo in Heiloo, de heer Jansen. Maar van mijn vader mocht ik niet! Geen sprake van... onder geen voorwaarde!!! Ik moest maar wachten tot ik 21 was, dan kon hij me niet meer tegenhouden, was het antwoord. Het gaf vanaf mijn 16^e jaar de ene onenigheid na de andere, maar hij hield al die 5 lange jaren voet bij stuk. Achteraf denk ik dat hij het beeld had van zijn vader en de armoede door opa's schilderliefde en dat hij er daardoor zo op tegen was. Hij zag mij als jong meisje vol wilde plannen ook al helemaal niet naar Amsterdam gaan. Een poel van verderf, zeker op die kunstnijverheidsschool...!

Maar toen ik eindelijk op 28 augustus 1960 21 jaar was geworden, had ik op 1 september een baan voor overdag als assistente bij een beroemde tandarts (Tandarts Baerents aan de Hogeweg 15) en een toelatingstoets voor de Kunstnijverheidsschool. Tandartsassistente was ik al 4 jaar geweest in Alkmaar bij Tandarts A.R.E. Van den Bosch aan de Kennemerstraatweg 27.

Pappa wilde mijn studie niet betalen, dus was het overdag werken geblazen om mijn studie, levensonderhoud en mijn kamertje te kunnen betalen. De school bestaat nu niet meer sinds de verbouwingen aan het Rijksmuseum in de laatste jaren.

Wel is er nu als herinnering aan voorheen "De Teekenschool", het educatieve centrum van het Rijksmuseum waar je aan verschillende activiteiten kunt deelnemen. Het was **toen** de "**Rijknormaalschool voor Teekenonderwijzers Amsterdam**", gevestigd aan de achterkant van het Rijksmuseum tegenover het zwembad "Zuiderbad". Ik haalde er mijn tekenakte voor het voortgezet onderwijs en voltooide er de 4-jarige avondopleiding. Ik heb er nog de nodige beeldhouwlessen gevolgd van mevr. Hund, fantasie/bordtekenen en stilleven tekenen van Cor Dik. 'Beschrijvende meetkunde' van de heer De Jong. De directeur was Hens van der Spoel. Regelmatig kwam voor modeltekenen het beroemde model 'Truus'. Haar achternaam heb ik nooit geweten. Ik zag kort geleden een beeld van haar staan in het museum van Nic Jonk in Grootchermer. Hij heeft haar dus ook als model gehad, een prachtige vrouw!

Opa Pieter overleed een jaar na mijn start op de Kunstnijverheidsschool. Hij heeft mijn stap niet meer bewust kunnen meemaken. Hij was 'kinds' geworden, zoals dat toen werd genoemd. Als hij bij ons thuis was, zei hij: kom eens even bij opa op schoot zitten, Mary, dan zal ik een mooie papegaai voor je tekenen. Dat deed ik dan en het voelde zo goed, wij samen, mijn lieve opa ....!

Jammer dat ik die tekeningen van de papegaai niet meer heb..., weggeraakt tijdens de vele verhuizingen in Amsterdam.
Opa's zilveren horloge heb ik van mijn stiefoma gekregen na zijn overlijden. Een dierbare herinnering!

Een schilderij van mijn opa Pieter Veenis

**Wie op zoek gaat naar voorouders
kan best wat hulp gebruiken...
Van de NGV bijvoorbeeld!**

De ring van Elberta van Blanckendael en Johan Strick

door Truus Beumer- Blankendaal

Truus Beumer-Blankendaal heeft een respectabele vaderlijke stamreeks. Eén van deze voorvaders is Adriaan van Blankendael (generatie XII). Zijn broer Symon liet een *tweelingring* maken. Deze is op 21 oktober 1994 geveild bij Christie's in Londen voor 13.743 Pound Sterling...

Via een neef kwam ik in het bezit van een mooi familie-object... op papier: een gouden *tweeling-huwelijksring* uit 1611. Toch wel uniek, zó oud en nog heel.

Het is de ring van Elberta van Blanckendael en Johan Strick, advocaat aan het Hof van Utrecht. Voor beiden was het hun eerste huwelijk. Zijn ouders waren: Coenraad Strick en Maria van Botteijken.

Haar ouders waren Symen Claesz van Blanckendael en Anneghje van Overmaes, gehuwd in Utrecht in 1588. De bruidegom was o.a. schepen van Utrecht en thesaurier van de Domkerk. Ze kregen 8 kinderen, de oudste was Elberta, gedoopt op 29-1-1589.

Elberta hertrouwde in 1631 met Cornelis van Praet en werd ook Elbrechtje genoemd.

stamreeks van jong naar oud

Generatie I Truus Blankendaal (1934) x Piet Beumer

Generatie II Nic. N. Blankendaal (1899-1967) x Maria de Koning

Generatie III Petrus / Piet Blankendaal (1875-1966) x Alida Emke

Generatie IV Nicolaas Pz. Blankendaal (1846-1934) x Elizabeth Zuijdam

Generatie V Pieter Jz. Blankendaal (1807- 1874) x Barbara Krom

Generatie VI Joannes Pz. Blankendaal (1772-1818) x Maartje Bakker

Generatie VII Pieter Dz. Blankendaal (1736-1809) x Grietje Holleman

Generatie VIII Dirk Pz. Blankendaal (1700-1799) x(1) Haesje Teunis

x(2) Trijntje Pieters

x(3) Maartje Ariens

Generatie IX Pieter Adr.z van Blankendael (1669-1726) x Margaretha Dircx

Generatie X Adriaan Gijsbertsz. van Blankendael (1640-1685) x Neeltje Pieters

Generatie XI Gijsbert Adr.z van Blankendael (1610-1654) x Aaltjen Jansdr.

Driebberriën

Generatie XII Adriaen Claesz van Blankendael (1568-1640) x Adriana Adriaans Hermans

én **Sijmon van Blankendaal (1562-1618), de ringkoper, x Annighje van Overmaas (1588-1613**

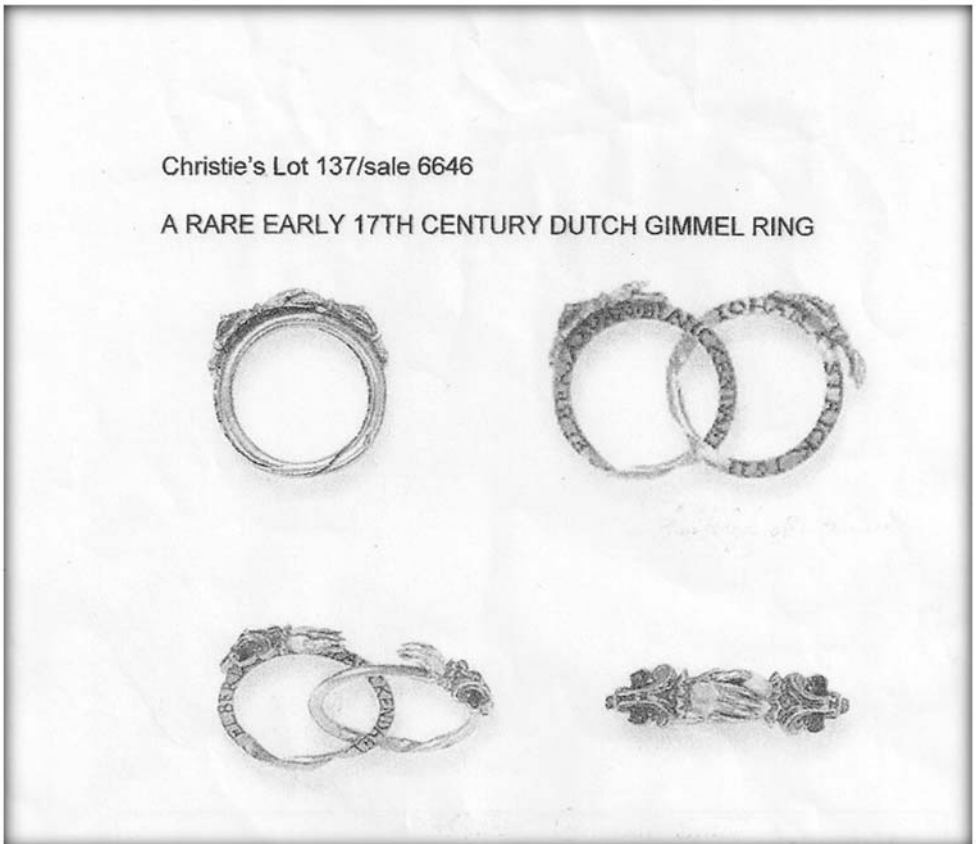
Generatie XIII Claes Sijmonsz. van Blankendael (* Houten 1525)

x(1) Elbrechtje van Rossum

x(2) Elisabeth Jans Gijsbertsdr.

Generatie XIV Sijmen Claasz. van Blankendael (* 1492),
streng schout van Schonauwen

Generatie XV Claas Sijmonsz. van Blankendaell (* 1478), smid in Werkhoven.

Deze portretten zijn aanwezig in het Iconografisch Bureau in Den Haag.

Trots op mijn overgrootvader Egbert Jacobus Bartelink

door Robert Franklin Sanstra

Tachtig jarige. Woensdag vierde de oudste planter in de kolonie, de heer Egbert Jacobus Bartelink, zijn tachtigsten verjaardag.

De heer Bartelink is niet alleen de oudste planter, maar nog steeds actief planter, en een planter die gaarne met zijn tijd medegaat. Hij is nog steeds werkzaam op een cacao-perceel op Ornamibo en betreurt niet weinig, dat hem de middelen ontbreken om zijn cacao-velden te bespuiten.

Wat is er veel veranderd in de zestig jaren die de oude heer in onzen landbouw heeft medegemaakt. Toen hij als twintig jarig jongeling opzichter werd, waren hier nog katoenplantages. De eerste plantage waar hij in dienst trad, was de katoenpl. Zeezicht aan de Motkreek, thans door de zee verzwolgen. Later was hij o. m. werkzaam op de pl. Voorburg en Ornamibo, destijds suikerondernemingen.

De oude heer weet ook te vertellen van den bloeitijd van Saramacca, dat het cacao-land bij uitnemendheid was. Een productie van duizend pond cacao per akker, was in Saramacca niet vreemd. In 1864 was op Caledonia de oogst zóó overvloedig, dat men geen handen kon vinden om alles te plukken en een groote hoeveelheid cacao in de velden bleef rotten. Van 360 akkers cacao haalde men ruim 2000 balen binnen.

Op 1 Juni a. s. is het vijftig jaar geleden, dat de heer Bartelink zijn eerste directie kreeg, en wel van de pl. Geyersvlijt, toen reeds een cacao-koffie en bananenplantage.

Nu ik een persoon kan kiezen in de familie waar ik bewondering voor heb, dan kies ik mijn overgrootvader van mijn moeders kant: Egbert Jacobus Bartelink.

Geboren in 1832 uit de liefdevolle verhouding van een Nederlandse plantagedirecteur en zijn geliefde slavin Judicque, in de tijd dat zijn vader en moeder nog niet met elkaar konden trouwen door de strenge wetten van destijds...

Aan het eind van zijn werkzame leven had hij na een lange tijd van hard werken een *eigen* plantage, Ornamibo.

Pas in 1863 toen de slavernij officieel werd afgeschaft werden alle slaven vrij verklaard, ook al waren ze nog 10 jaar lang verplicht te blijven werken op de plantages waar ze woonden...

*"De West": nieuwsblad uit en voor Suriname
15-05-1915*

De vader van Egbert Jacobus, Frederik Bartelink, was trots op zijn drie zoontjes en op de moeder van zijn kinderen! Ze scheelden 8 jaar in leeftijd. Judicque werd waarschijnlijk in 1803 op een plantage geboren, Frederik in Amsterdam op 6 april 1811.

Tijdens ons onderzoek vertelde eens iemand dat Frederik Bartelink zo nu en dan met zijn gezin in een rijtuig door de stad (Paramaribo) reed als zij van de plantage La Jalousie, gelegen aan de Commewijne komend, Paramaribo bezochten.

Hij was toen al bezig zijn slavin en de drie kinderen vrij te kopen, maar de manumissie was nog niet voltooid toen Frederik in 1838 plotseling overleed. Dat gebeurde in de stad ten huize van de heer B.H. Klosterman, winkelier te Paramaribo, terwijl Judicque en de kinderen erbij waren. Frederik was pas 28 jaar. De kinderen waren toen 6, 5 en 2 jaar.

De moeder bleef alleen achter met haar 3 slavenkinderen. Gelukkig was er de eerste zwarte onderwijzeres in Suriname mej. Jonas waar ze konden verblijven. Zij ontfermde zich over de moeder en haar zoontjes en gaf ze onderwijs.

Egbert Jacobus trouwde met een (toen nog) slavin die in 1842 was geboren op Curacao, Victoria Romana IJsdam. Op 20 april 1915 overleed zij op 73-jarige leeftijd.

**Mede namens de familie betuig ik mijnen hartelijken dank, voor de vele bewijzen van deelneming bij 't overlijden van mijne geliefde echtgenoot ondervonden
E.J. Bartelink, 4-5-1915**

Op 7 mei 1915 stond deze dankbetuiging in het 'Koloniaal nieuws- en advertentieblad' van Suriname.

Aan het eind van zijn werkzame leven en inmiddels eigenaar van een kleine plantage, schreef hij een boek over zijn leven op de plantages: "Hoe de tijden veranderen – Herinneringen van een ouden planter", uitgegeven op 26 oktober 1914 bij H. van Ommeren te Paramaribo.

In het boek schrijft hij jammergenoeg niets over zijn gezinsleven. Daar hadden we graag wat meer over geweten.

In het boek schrijft hij jammergenoeg niets over zijn gezinsleven. Daar hadden we graag wat meer over geweten.

Op 10 november 1919 overleed hij in Paramaribo. In "De West"-Nieuwsblad uit en voor Suriname van 11 November 1919 stond de volgende advertentie:

† J. E. Bartelink. Gisteren overleed alhier, betrekkelijk onverwacht, de heer J. E. Bartelink, de nestor der Surinaamsche planters, in den ouderdom van 85 jaar. Hij was schrijver van eenige populaire werkjes over den landbouw en het plantersleven.

Robert Franklin Sanstra, zoon van Otto Cornelis Sanstra † 1960 Paramaribo en Egbertine Louise Bartelink † 2002 Amsterdam

Preekstoel en eerste steen in de N.H.kerk in Dirkshorn

door Rob Bijpost

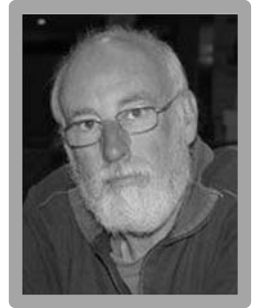
In de huidige Nederlands Hervormde kerk in Dirkshorn is op de preekstoel uit 1660 te lezen:

I.Y. Hopman, A.C. Schenck (T) en P.T. Bypost (V).

In het fries staat:

C.P.F. (en een schaaf met winkelhaak) 1660.

Die P.T. Bypost betreft Pieter Thijsz Bijpost, een voorvader van Rob Bijpost.

Pieter Bijpost heeft als diaken van de kerk van Dirkshorn nog te maken met de ruiling van een stuk grond om daar een nieuwe kerk op te bouwen. De andere partij vindt dat de overeenkomst niet goed is uitgevoerd en begint een proces dat 16-01-1661 begint en vervolgd wordt:

Rechtdach gehouden opten 12^e mej anno 1661:

Heinderick Garbrantsz van Dirxhorn woonende tot Warmenhuijsen, eijsser en requirant, contra Aerien Gerritsz Schenck tot Dirxhorn, gedaegde ende gerequireerde.

*Alsoo den gedaegde ende gerequireerde benefpens Jan Garbrantsz Neef ende **Pieter Thijsz Bijpost zaliger** gedaegde ontrent drie weeken nae mej lestleden geleden twee jaeren vanden eijsser ende requirant hebben geruijlt een huijs ende erve waer tegenwoordich de kerk tot Dirxhorn opgebout is daertegen den eijsser soude ontfangen een huijs ende erve staende op Dijck doentertijt ende nu tegenwoordich bewoont wordende bij Pieter Dircxz Luchtich, 't welcke hem eijsser moeste bij de gedaegde ende zijne confraters geleverd worden mej voorleden een jaer wesende mej 1660 ende dat voor vrij huijs ende erve sonder eenige verhinginge op somme van 210 – 0 – 0 die hem bij de gedaegde ende gerequireerde sijn aengesteld ende alsoo hij eijsser nae de gedaene ruijlinge leverantie van sijn huijs als de gedaegde in voegen als vooren heeft gedaen ende oock behoerlijcke nae rechten aende eijsser gelijcke satisfactie gehouden waeren te doen, doch daer van tot noch toe in gebreeke sijn gebleven soo gecondemneert den eijsser en requirant dat de gedaegde sal werden gecondemneert aende eijsser te betaelen voort voornoemde geruijld ende niet geleverde huijs de somme van 200 gulden mette intrest vandien tegen vijf te hondert jaerlijcx sedert mej 1660 voornoemt tot de volle betaeling toe ofte soo veel min efte meer als schepenen ofte goede mannen sullen bevinden te behooren mette costen.*

In de kantlijn staat:

de gedaegde versoect copijen dingtalen 14 dagen. den eijsscher fijath.

(ORHk5955/99)

Het proces wordt vervolgd op 26-08-1661, 01-09-1661 en op 22-09-1661 vinden we de laatste gegevens hieronder.

Henderick Garbrantsz eijsser, contra Arien Gerritsz Schenck ende Jan Garbrantsz Neef gedaegdens.

Wolf voor de eijsser tot brobatie van sijn zaeck produceert Hugo de Groot het tselve boeck het 5^e deel mitsgaders het 3^e boeck het 15^e deel seijt voorts dat volgens het 17 artikel vande justitje wettelijck recollement van des gedaegdens getuijgen moet werden gedaen:

Partijen neemen daech te 14 daegen te dienen van gerecolleert betooch.

(ORHk5955/-)

De afloop is dus niet bekend. De naam Bijpost komt in een vervolg van het proces niet meer voor....

Eveneens is er in de bovengenoemde kerk in het portaal nog een eerste steen ingemetseld met daarop de naam Tys Bypost, zoon van bovengenoemde Pieter. Deze steen is een aantal jaren geleden gerenoveerd en ziet er weer als nieuw uit. Dit gebeurde naar aanleiding van de renovatie van een gedenksteen van de heer van Harenkarspel aan de andere kant van het portaal. Nu is goed te zien dat de laatste zin later is aangepast.

Beide “voorwerpen” zijn kerk na kerk hergebruikt en nu dus te zien in de Nederlands Hervormde kerk in Dirkshorn.

Wetende, door stamboomonderzoek, dat bovengenoemde preekstoel en eerste steen zich in deze kerk bevinden, zijn mijn vrouw, Marja den Baas, en ik op 11-11-2010 voor de Burgerlijke Stand onder bovengenoemd preekstoel getrouwd. Bijna 350 jaar nadat deze in 1659/1660 is gemaakt.

(ORHk5955/99) Oud Recht Harenkarspel inventaris 5955 folio 99

(ORHk5955/-) Oud Recht Harenkarspel inventaris 5955 folio onbekend

Bijzonder kopje zonder oor

door mw. G. Hoogschagen-Akkerman

Het thema van dit jubileumnummer is voor mevr. Hoogschagen uit Zuid-Schermer een mooie gelegenheid om een stukje familiebezit te laten zien. Het gaat om een mooi kopje zonder oor dat bij haar in de kast staat. Het is gevonden op zolder in een oude schoendoos van Mijntje Akkerman, echtgenote van J. Smit te Warmenhuizen. De familie heeft het kopje 'te pronk' gezet en kijkt graag naar dit object uit lang vervlogen tijden.

Het opschrift luidt:
*Ter Gedachtenis der
25 jarige Echtver-
eeniging van Klaas
Akkerman en Trijn-
tje Vader 1851*

Hans en Mark Hoogschagen en hun moeder Geertje Hoogschagen-Akkerman hebben in de loop der jaren archieven bezocht en kwartierstaten ingevuld. Er werden zelfs twee boeken vol geschreven.

Klaas Akkerman werd geboren te Oterleek op 14 augustus 1803 als zoon van Simon Akkerman en Geesje Boot. Hij trouwt met Trijntje Vader op 19 april 1826 in Oterleek. Ze was een dochter van Jan Vader en Trijntje Schermer. De familie Akkerman was redelijk welgesteld hoewel de verschillende landbouwcrises niet ongemerkt voorbij zijn gegaan.

Het echtpaar dat in 1851 het 25-jarig jubileum vierde kreeg twaalf kinderen en liet ter ere van het feest een kop maken met een gouden rand.

Het was hun feest maar in de wereld worden dat jaar ook grote stappen gezet.

Het is het jaar van de Wereld Tentoonstelling in Londen en in Nederland wordt de invoering van de gemeentewet van Thorbecke een feit. Isaac Singer krijgt patent op de eerste naaimachine, Giuseppe Verdi schrijft de opera Rigoletto en

in Frankrijk grijpt Charles Louis Bonaparte de macht en maakt daarmee een eind aan de Tweede Franse Republiek.

Heeft het echtpaar al die bijzonderheden wel mee gekregen? Of waren ze druk met de eigen besommeringen?

Klaas had het, naast het beheer van verschillende boerderijen, ook druk als hoofdingeland en bestuurslid van het Waterschap Schermer.

Hij was een tegenstander van de komst van stoomgemalen in de Schermer.

Bij zijn dood in 1874 liet hij een vermogen na van ongeveer fl. 300.000,—een voor die tijd enorm bedrag.

Een van de zoons van Klaas Akkerman en Trijntje Vader was Dirk Akkerman die in 1879 met Mijntje Schoenmaker trouwde. Die Dirk kreeg in 1906 een kleindochter Mijntje Akkerman en zij trouwde met Jacob Smit. Gelukkig dat deze Mijntje het bijzondere kopje op waarde schatte en in een doos bewaarde...

Een tekening van opoe Marijtje Hillegonds

door Pieter Schager

Mijn bijdrage aan het jubileumnummer betreft het verhaal over een tekening. Het is de enige gedateerde tekening, nl. 22-10-1896, uit een map met tekeningen die ik destijds van m'n grootmoeder gekregen heb in de vijftiger jaren van de vorige eeuw. Die grootmoeder, opoe genoemd, was Marijtje Hillegonds, in 1904 gehuwd met m'n opa Pieter Schager. Het verhaal rond deze tekening is het volgende.

Haar vader Jan Hillegonds was al in 1882, toen ze zelf amper één jaar oud was, overleden. Daarna was haar moeder Neeltje Hartland hertrouwd met een weduwnaar met een zoontje maar het boterde niet erg tussen Marijtje en haar stiefvader en stiefbroertje.

Dit was waarschijnlijk de reden dat zij enige jaren bij haar oom en tante in Wormerveer kwam te wonen. Oom Arie en tante Jo hadden zelf drie jonge kinderen, allemaal jongens en vonden het best leuk ook eens een meisje over de vloer te hebben. Er had overigens al eens eerder een ander nichtje bij hen gelogeed.

Oom Arie was onderwijzer en later hoofdonderwijzer in Wormerveer maar had ook de akte tekenen. Misschien heeft hij z'n nichtje Marijtje wel de nodige adviezen gegeven.

In totaal heeft ze ruim twee jaar in Wormerveer gewoond (van 5-2-1896 tot 7-7-1898). De oudste neef Dirk Jan Hartland liep toen al op de middelbare school en kreeg vreemde talen op die school w.o. Frans. Grappig was dat opoe Marijtje tot vlak voor haar dood in 1966 in het toenmalige verzorgingshuis Zuiderzon in

Schagerbrug nog moeiteloos in het Frans tot 100 kon tellen, iets wat ze bijna 70 jaar daarvoor samen met haar neef geleerd had.

Uiteindelijk ging ze weer terug naar Groet naar haar moeder en stiefvader. Ze ventte daar o.a. met een hondenkar met melk en gist, haar moeder was namelijk koopvrouw in gist.

Na het huwelijk met m'n opa (die oorspronkelijk visser op de logger was, maar noodgedwongen dijkwerker werd, omdat Marijtje alleen maar met hem wilde trouwen als hij het vissersbestaan er aan gaf!) verhuisde zij naar Petten. Ruim 1½ jaar later gevolgd door haar moeder die inmiddels ook schoon genoeg had van haar tweede echtgenoot. Die man vertrok vervolgens naar Amerika om z'n fortuin te zoeken wat volgens de familieoverlevering niet gelukt is.

Het contact met de Hartland-neven bleef echter wel goed, ik heb hen later in de vijftiger en zestiger jaren van de vorige eeuw nog diverse keren ontmoet als ze hun hoogbejaarde nicht kwamen opzoeken, hoe die familieverbanden nou zo precies in elkaar zaten wist ik toen nog niet, dat kwam pas jaren later.

Nu is dat allemaal herinnering, alleen de tekening rest nog.

De familie op de foto: vanaf links stiefvader Elias Ott, Marijtje Hillegonds, moeder Neeltje Hartland, en stiefbroertje Teunis Ott, foto waarschijnlijk ca. 1894, dus voordat de tekening gemaakt werd.

Zeebrief voor schipper Michiel Witte

door Jaap Witte

In de periode 1780-1784 werd de Vierde Engels-Nederlandse oorlog uitgevochten. Het was een oorlog tussen de Republiek der zeven Verenigde Nederlanden en Groot-Brittannië. Een voorvader van Jaap Witte voer in die tijd op de Middellandse Zee toen hij met de oorlogshandelingen werd geconfronteerd.

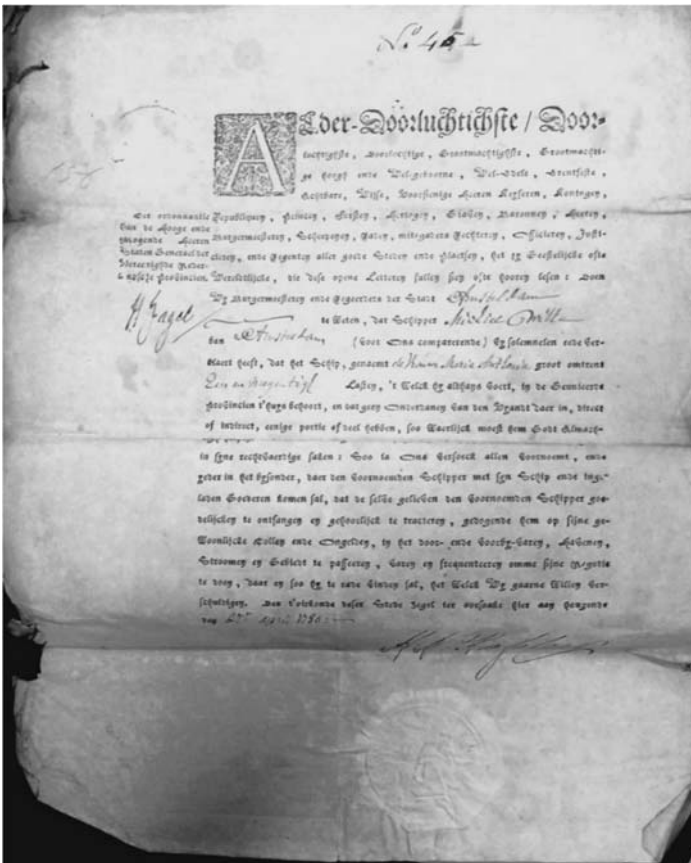
Een voorvader van ons voer toentertijd als schipper met een driemasthoeker (dat is een visserschip dat eigenlijk werd gebouwd als tweemasthoeker voor op de Noordzee maar dat na verbouwing tot driemasthoeker ook ingezet werd als koopvaardijship) genaamd 'Vrouwe Maria Antonia', een schip van 91 last. Het schip was op 25 december 1870 vertrokken uit Amsterdam, zeilde naar Genua en begon aan zijn terugtocht toen het op 25 januari 1781 net voorbij Lissabon werd gekaapt door een 'Privateer', een Engese kaper. Het werd vervolgens opgebracht naar Dartmouth aan de zuidwestkust van Engeland, dat verder zonder noemenswaardige bijzonderheden is verlopen. Het schip werd daarna verplaatst 'in quarantaine' in Stand Gate Creek, een inham in de rivier de Medway ten oosten van Londen. Hier werden in die tijd de meeste als 'prijs' genomen schepen opgebracht.

Ik ben in bezit van een copie van de zeebrief betreffende dit schip en bemanning afgegeven op 27 april 1780. Deze zeebrief is gevonden in het archief Kew.: High court of Admiralty : Prize Court: Papers HCA 32/485/2/1-157. Ook bestaat er een verslag van de kaping omdat de Engelsen de bootsman Cornelis Barendz een verhoor hebben afgenomen. De schipper is 'Michiel', ook wel 'Machiel', 'Witte' ook wel 'de Wit' genoemd. Deze Michiel was een voorvader van 7 generaties geleden en is geboren als zoon van Frans Fransz Witte (ook 'Watté' of 'De Wit' genoemd) en Pietertje Sieuwerts Kuijper. Hij is RK gedoopt op 14 februari 1732 te Den Hoorn (Texel) en begraven op 23 februari 1786 in Den Burg. Hij heeft een groot deel van zijn werkzame leven met zijn gezin in Amsterdam gewoond. Texel had vanwege de scheepvaart veel contacten met Amsterdam.

De zeebrief, is samen met een verslag van zijn zeereis op de Middellandse Zee (een reis van Amsterdam naar Livorno en terug) en een verslag van de kaping van zijn schip bij Lissabon en het opbrengen naar Engeland, in mijn bezit gekomen via Peter Witte, wonende in Bleiswijk. Een kennis van hem is in Londen o.a. voor

ons op zoek gegaan of er iets van Michiel te vinden zou zijn, mede naar aanleiding van het TV-programma 'Brieven boven water'.

Het was in deze jaren gebruikelijk dat er een ordonnantie werd afgegeven door de Hoogmogende Heren van de Staten Generaal der Vereenigde Provinciën aan de schipper en zijn schip die uit deze provinciën afkomstig was, waarin o.a. onder solomnese ede werd verklaard dat het schip de 'Vrouwe Maria Antonia', groot omtrent 91 lasten, hetwelk hij voer, in Amsterdam thuishoort, in de geünieerde provinciën. Het is toch wel heel bijzonder als je (copieën van) zulke oude documenten op een gegeven moment in handen krijgt. We hopen ook nog eens te kunnen achterhalen waar Michiel zijn vader Frans Fransz Witte vandaan is gekomen. Hij was ook zeevarend o.a op het schip 'Don Pedro' en vervolgens op 'De Boomhouwer'.

Bacchus op de kapstok...

door Ru Waalewijn

Bij het 50-jarig jubileum van de afdeling Hollands Noorderkwartier van de Nederlandse Genealogische Vereniging dient het glas geheven te worden, indachtig aan de god van de wijn Bacchus.

Over deze Bacchus doen verschillende verhalen de ronde al dan niet geïllustreerd. Zo is Bacchus in de loop der eeuwen ook verschillende malen weergegeven in een triomftocht, gelijk vroeger de grote veldheren die in een triomftocht Rome werden binnen gevoerd.

Zo'n verbeelding van een triomftocht was ook te zien op een paneel in de kapstok in mijn ouderlijk huis aan de Houtweg in Alkmaar en is nu in mijn bezit. Het is weergegeven als allemaal blote jongetjes die in optocht een hond voortslepen, waarop ook zo'n jongetje zit, gevolgd door een fakkeldrager en een jongetje dat op een bazuin blaast. Als je de kleuterleeftijd bent ontgroeid komt het verhaal van de verbeelding naar voren en blijkt het een fantasie uit ca. 1875 te zijn, naar een olieverfschets van Pieter Paul Rubens uit 1636 die in 1940 door D. G. van Beuningen is geschonken aan de Stichting Boijmans Van Beuningen.

Deze fantasie blijkt gestoken door de Haarlemse beeldsnijder Adrianus Johannes Waalewijn geboren 6-11-1851 te Haarlem en aldaar kinderloos overleden 4-9-1883. Hij was te Haarlem 18-2-1880 gehuwd met de Haarlemse Cornelia van den Berg geboren 2-6-1850 en overleden 30-10-1883.

Adrianus Johannes Waalewijn.
1851-1883

Adrianus Johannes was het derde kind uit het huwelijk van het Haarlemse echtpaar Hendrik Walewijn en Alida Geertruida van der Steur. In dit huwelijk zijn totaal acht kinderen verwekt waarvan mijn grootvader Christiaan Johannes op 20-2-1857 als zesde kind ter wereld kwam. Hij huwde 14-3-1888 met de Haarlemse Jacoba Johanna Zweers geb. 5-2-1864. Grootvader en grootmoeder zijn resp. 35-3-1937 en 2-5-1946 overleden.

Uit dit huwelijk is mijn vader Gerrit als vierde van de zes kinderen op 8-4-1893 te Haarlem geboren. Hij huwde te Zandvoort op 1-6-1922 met de Haarlemse Anna Elisabeth Schornagel, geb. 28-3-1895. Vader en moeder zijn resp. 19-8-1992 en 25-11-1992 te Alkmaar overleden.

Ik, Rudolf ben op 3-7-1925 als tweede kind te Haarlem geboren.

In de rubriek "Nader kennismaking met ..." in ons verenigingsblad jrg. 24 nr. 4 blz. 122 is dit tweede kind nader beschreven.

De stamreeks Waalewijn is te zien in het door onze afdeling uitgegeven Kwartierstatenboek deel 2 blz. 123 e.v. terwijl in ons verenigingsblad 4^e jrg. nr. 8 ook aandacht is geschonken aan deze stam.

De Spaanse Vlieg

door Isa Beard-Wijker

Toen mijn moeder Aafje Vethaak een jong meisje was, had zij een grootvader, Lammert Vethaak, die in een invalidenwagentje werd gereden. Zijn benen waren verlamd. Aafje vond het zielig voor opa dat hij niet lopen kon, maar daar was nu eenmaal niets aan te doen. Wat zij leuk vond was, dat zij als opa en opoe op bezoek kwamen, op zijn wagentje mocht meerijden. Voorin stond een stoof met kooltjes om zijn voeten warm te houden en daar mocht zij op zitten.

Toen zij wat groter was, heeft zij natuurlijk gevraagd, hoe het kwam, dat opa niet kon lopen. Wat kreeg zij te horen? 'Opa was, toen hij een jaar of 20 was, heel ziek geweest. Hij had hoge koorts gehad en daarom had de dokter een 'Spaanse Vlieg' op zijn rug geplakt. Dat was een pleister, waar medicijnen in zaten, die de koorts moesten laten zakken. Die vlieg had goed geholpen: de koorts was gezakt, opa werd weer beter, maar....door die vlieg waren zijn benen verlamd geraakt, hij kon nooit meer lopen! Hij moest voortaan in een wagentje gereden worden! Vreselijk!'

Aafje heeft dat altijd geloofd. Waarom ook niet? Haar vader was in 1918 toen zij 6 jaar was, dood gegaan aan de Spaanse Griep. Waarom kon opa dan niet verlamd zijn door een Spaanse Vlieg?

Totdat het 1980 werd. In dat jaar lag haar broer Kees in het Centraal Ziekenhuis in Alkmaar. Aafje ging hem bezoeken. Naast Kees lag een heel oude man. Vriendelijk als ze altijd was, begroette ze ook deze man en vroeg hem niet waarom hij daar lag (zo vrijpostig was zij niet) maar wel, waar hij vandaan kwam. De man wilde wel graag een praatje maken en zei: 'Ik kom uit Grootschermer, maar dat zul je wel niet kennen'. 'Daar ben ik nooit geweest', zei Aafje, 'maar voor zover ik weet is mijn vader daar geboren'. 'Je vader? Hoe heette die dan?'. 'Izaak Vethaak... Izaäk Vethaak? M'n kind dan heb ik nog met jouw vader op school gezeten. We zaten in dezelfde klas!'. Mijn moeder wist niet wat ze hoorde. Haar vader was in 1918 overleden, meer dan 60 jaar daarvóór en nu ontmoette ze opeens iemand die hem als kind gekend had dus vóór 1900, meer dan 80 jaar geleden! Dat was haar nog nooit overkomen. Ze voelde zich heel opgewonden en gelukkig daardoor.

Samen praatten ze nog wat door over de familie en ook over opoe en opa. 'Weet jij hoe je opa verlamd is geraakt?'. 'Ja natuurlijk, door de Spaanse Vlieg, die de dokter op zijn rug geplakt had'. 'Nee', zei de oude man, 'dat is niet waar. Het is nu al zo lang geleden, ik mag het je nu wel vertellen, wat er echt gebeurd is. Je grootvader ging als jongeman na het werk op de boerderij bij zijn ouders, graag naar het café. Hij dronk dan vaak meer dan goed voor hem was. Op een avond -het was in de winter- was hij weer naar de kroeg geweest, hij had nogal wat op en hij zwalkte over de dijk naar huis, naar de boerderij in de polder. Hij was zo dronken, dat hij viel en van de dijk afrolde en met z'n benen in de sloot belandde. Hij had niet het benul meer om ze eruit te halen en bleef zo liggen. Die nacht vroom het hard. Toen zijn vader hem de volgende morgen ging zoeken vond hij zijn zoon die met bevroren benen daar nog lag. Die heeft nooit meer kunnen lopen'. Mijn overgrootvader kreeg een toepasselijke bijnaam: Lamme Lammert.

De rijke boerendochters keken niet meer naar hem; hij trouwde met de stoepmeid Aaltje Schagen. Ze kregen ondanks zijn verlamming samen toch drie kinderen, mijn opa Izaäk, zijn broer Jacob en zijn zuster Elisabeth.

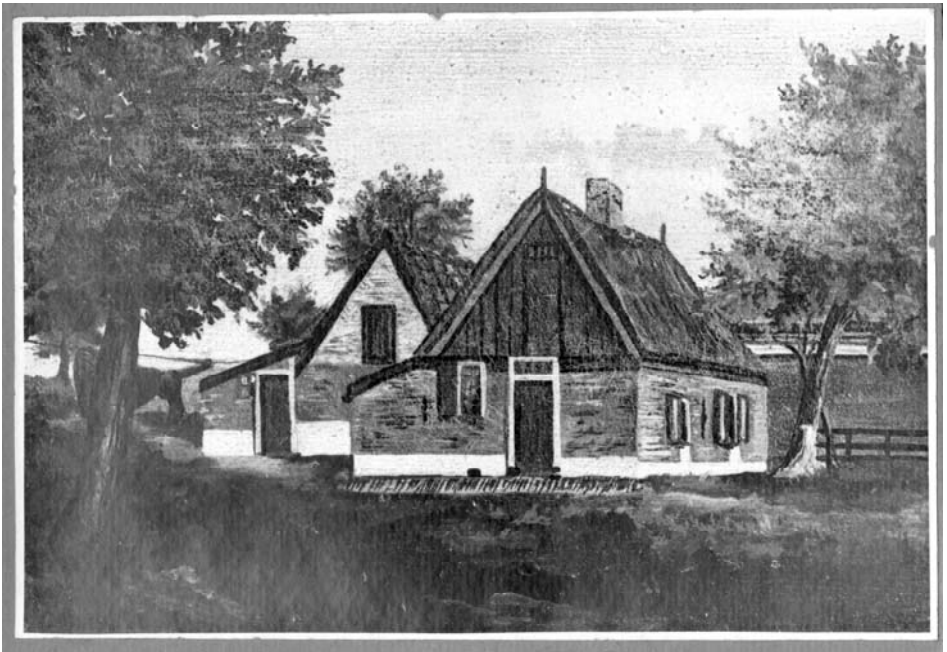

Mijn overgrootvader Lammert Vethaak en mijn overgrootmoeder Aaltje Schagen. Hun oudste zoon heette Izaäk Vethaak, hij was getrouwd met Neeltje Modder, zij waren de ouders van mijn moeder Aafje Vethaak getrouwd met Huibert Wijker. Deze foto is een uitsnede uit een groepsfoto (zondagschoolklas) uit ansichtenboekje Driehuizen en Grootschermer.

250 jaar De Graaf(f) te Schoorldam

door Ria de Graaf-Appelman

Ria de Graaf kreeg een waardevol klein papiertje.... 'Het papiertje is geschreven door Neline Boon-Kuiper in augustus 2004 en zij heeft dit in de fotolijst gedaan en aan mij geschonken. Neline Boon-Kuiper leeft op het moment dat ik dit schrijf nog steeds en is geboren 1-1-1913 Koedijk uit Dirk Kuiper en Trijntje de Graaf.'

Sluisweg 4 te Schoorldam

De tekst op het briefje luidt als volgt:

Deze foto van dit huis is genomen vanaf een klerenbak waar het op was geschilderd. Die bak deed je vol met kleren om aan de lijn te hangen. Maar deze bak werd daar niet voor gebruikt hoor. Ik ben met deze bak naar de fotograaf gegaan in Alkmaar 75 jaar (1930) geleden. Mooi geschilderd hé. Deze bak was in het bezit van Jan Molenaar en Geertje de Graaf. Zij was een zuster van Jan de

Graaf en Neeltje Delver. Zij woonde in dit huis in Schoorldam. Het huis is verbrand in 1909. De brand begon in de boerderij naast het huis.

Het was in 1909 niet de eerste keer dat het huis van een familie De Graaf op die plek verloren ging. Bij de gevechten te Krabbendam en Schoorldam is tijdens de Russische oorlog in 1799 namelijk ook het eerdere huis verwoest. De eerste bewoners op die plek waren Pieter Pietersz de Graaf, metselaar, boer, geb. Bergen 1765, overl. Schoorldam 1811 en Aaltje Kooter, geb. Schoorl 1766, overl. Schoordam 1810.

Een van hun zoons die in Schoorldam geboren werd, was Gerrit de Graaf, boerenknecht, arbeider en spoorwerker. Hij zag daar het levenslicht in 1801 en overleed er in 1884. Zijn levenspad ging niet over rozen. Hij trouwde vier maal. Zijn eerste drie vrouwen overleden op zeer jonge leeftijd. In 1844 trouwde hij voor de vier keer. Deze bruid was Vrouwtje Kooij, een dienstbode uit Oudkarspel. Gelukkig was het lot hem beter gezind en met haar sleet hij de rest van zijn leven. Ze kregen o.a. zoon *Jan*, die in 1877 met de uit Zijpe afkomstige Neeltje Delver trouwde, en dochter *Geertje* die in 1877 met Jan Molenaar in het huwelijk trad. Jan de Graaf en Neeltje Delver waren de grootouders van Nelie Boon-Kuiper, de vrouw die de foto van deze fraaie 'klerebak' liet maken.

Sluisweg 4 te Schoorldam eind 20^e eeuw

Van de redactie

Nadat bij de voorbereidingen van het jubileum door het bestuur het voorstel was gedaan voor een jubileumnummer met als thema *'favoriet voorwerp en/of favoriete voorouder'* kon niemand inschatten hoeveel kopij we zouden ontvangen. In de loop van het jaar kwamen diverse artikelen bij de redactie binnen, maar de ervaring leert dat er vooral tegen het naderen van de sluitingsdatum nog kopij aangeleverd wordt. Het werd een spannende tijd voor de redactie. Hoeveel kopij zouden we krijgen? Het aantal inzendingen overtrof onze verwachting! Daarna moesten we hard aan de slag om het blad samen te stellen en afspraken te maken met onze drukker.

De inzendingen zijn verrassend en blijken zeer gevarieerd. Op deze plaats wil de redactie alle inzenders heel hartelijk bedanken voor hun bijdrage! We hebben dit speciale nummer met veel plezier samengesteld en we hopen dat u dit blad met veel genoegen zult lezen.

Piet Aaij

Ger Telman

Marry Luken

Colofon

Hollands Noorderkwartier is een uitgave van de gelijknamige afdeling van de Ned. Genealogische Vereniging (NGV) en verschijnt drie à vier keer per jaar. NGV-leden, ingedeeld als lid van HNK, ontvangen het blad gratis thuis. NGV-leden buiten het verzorgingsgebied van HNK kunnen zich als 'bijkomend lid' van HNK opgeven bij de secretaris van de NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp; de daarvoor geldende contributie-toeslag ad € 11 per jaar wordt centraal door de NGV geïnd. Anderen kunnen zich abonneren door betaling van € 12,50 per jaar (incl. verzendkosten), te storten op bankrekeningnummer NL72INGB0000108334 t.n.v. NGV afd. Hollands Noorderkwartier te Alkmaar, o.v.v. 'abonnement HNK-afdelingsblad'.

Adressen NGV Afdeling Hollands Noorderkwartier

Afdelingsbestuur

Voorzitter	mw. T.A.C. Schoehuijs-de Vries Voordam 30, 1811 MA Alkmaar, tel: 072-5119998, e-mail: truusschoehuijs@kpnmail.nl
Secretaris, PR en plv. afd. afgev.	mw. W.J. Hermanus-Schipper Wipmolen 10, 1823 GB Alkmaar, tel: 072-5154716, e-mail: wil.hermanus@gmail.com
Penningmeester	J.Th. Reijngoud, Kasteellaan 15, 1829 BD Oudorp, tel: 072-5126229, e-mail: reijngoud@zonnet.nl bankrekening: NL72 INGB 0000 1083 34 t.n.v. NGV-afd. HNK te Alkmaar
Vice-voorzitter en afd. afgev.	J.J. Kaldenbach Amstelstraat 18, 1823 EV Alkmaar, tel: 072-5123029, e-mail: jos.kaldenbach@tiscali.nl
Lid	P.D. Aaij Merwedestraat 23, 1823 VK Alkmaar, tel: 072-5119510, e-mail: pdaaij@hetnet.nl
Lid	J. Breggeman Willem de Zwijgerlaan 53, 1901 CP Castricum tel: 0251-656701, e-mail: jbreggeman@zonnet.nl

Overige functies

Bibliotheek	J. Th. Reijngoud (adres zie boven) tel: 072-5126229, e-mail: reijngoud@zonnet.nl
Kwartierstaten- boeken	P.D. Aaij (adres zie boven)

HNK afdelingsblad en -site

Redactie, redactie-adres, webmaster HNK- site, nieuwsbrief	G. Telman Hulstlaan 87, 1702 VK Heerhugowaard, tel: 072-5715452, e-mail: telgriffam@hetnet.nl
Eindredactie, layout	mw. M.C. Luken-Sluis Hulstlaan 101, 1702 VK Heerhugowaard, tel: 072-5716779, e-mail: lukensluis@kpnmail.nl
Redactie Verzending (coördinatie)	P.D. Aaij (adres zie boven) mw. H.T.H. Zonneveld-Aupers Slochterwaard 137, 1824 KT Alkmaar, tel: 072-5128124, e-mail: henny@bsg.nl

HNK-site: <http://hollandsnoorderkwartier.ngv.nl/>

Deze jubileumuitgave verschijnt ter gelegenheid van het 50-jarig
bestaan van de afdeling Hollands Noorderkwartier van de
Nederlandse Genealogische Vereniging.

www.ngv.nl